

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ

2017 -2018

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2017)	7
Tablo 2: Sektörlere Göre İşyeri Büyüklükleri.....	13
Tablo 3: Sektörlere Göre Part-Time Çalışanı Olan İşyeri Oranı	15
Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı.....	18
Tablo 5: Sektörlere göre İhracat Yapan İşyeri Oranı	20
Tablo 6: Sektörlere Göre İşKUR Hizmetlerinden Faydalanma Durumu	22
Tablo 7: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı.....	25
Tablo 8: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları	28
Tablo 9: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler	29
Tablo 10: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları	30
Tablo 11: Sektörlere Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranı	33
Tablo 12: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Sayısı	35
Tablo 13: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Oranları	36
Tablo 14: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eēitim Düzeyi	38
Tablo 15: İşyeri Büyüklüēüne Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler	39
Tablo 16: Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları	41
Tablo 17: Açık İşlerde Talep Edilen Eēitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi	43
Tablo 18: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları	44
Tablo 19: İl Bazında Arama Kanallarının Daēılımı (20+)	46
Tablo 20: Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler	49
Tablo 21: Arama Kanallarına Göre Açık İşlerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması	55
Tablo 22: Meslek Gruplarına göre Açık İşi Oranları.....	57
Tablo 23: İllere Göre Çalışan ve Açık İşi Daēılımı (20+ işyerleri).....	58
Tablo 24: En Fazla Açık İşi Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması	61
Tablo 25: Açık İşlerin Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Daēılımı.....	66
Tablo 26: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İşi Olan Meslekler (Erkek)	68
Tablo 27: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İşi Olan Meslekler (Kadın)	69
Tablo 28: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İşi Olan Meslekler (Toplam)	70
Tablo 29: Açık İşlerde Cinsiyete göre Talep Edilen Beceriler.....	72
Tablo 30: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	81
Tablo 31: İşyeri Büyüklüēüne Göre En Fazla Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	83
Tablo 32: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri	90
Tablo 33: Sektörlere Göre Net İstihdam Deēiřimi.....	92
Tablo 34: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Deēiřimi.....	94
Tablo 35: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler	95
Tablo 36: İşyeri Büyüklüklerine Göre En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler.....	96
Tablo 37: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri	99

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı	14
Şekil 2: Kadınların Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerindeki Durumu.....	17
Şekil 3: Kadınların Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerindeki Durumu	19
Şekil 4: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları	21
Şekil 5: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları	23
Şekil 6: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu	24
Şekil 7: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	27
Şekil 8: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları.....	30
Şekil 9: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Bulunan İşyeri Oranları	33
Şekil 10: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi	37
Şekil 11: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı.....	40
Şekil 12: Yıllar İtibariyle Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+).....	42
Şekil 13: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+ İşyerleri)	45
Şekil 14: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı	48
Şekil 15: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi	52
Şekil 16: Eğitim Düzeyine Göre Talep Edilen Beceriler.....	53
Şekil 17: Muhasebeci Mesleğinde Cinsiyete Göre Talep Edilen Beceriler.....	63
Şekil 18: Ön Muhasebeci Mesleğinde Cinsiyete Göre Talep Edilen Beceriler	64
Şekil 19: Satış Danışmanı Mesleğinde Cinsiyete Göre Talep Edilen Beceriler	65
Şekil 20: Lisans Mezunu Bireylerin Cinsiyete Göre Talep Edilen Becerileri.....	73
Şekil 21: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları	74
Şekil 22: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları.....	75
Şekil 23: İşyeri Yaşı ve Büyüklüklerine Göre Açık İş Oranları.....	75
Şekil 24: İllere Göre Açık İş Oranları	77
Şekil 25: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (İşyeri Büyüklüğü)	78
Şekil 26: Bölgelere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı	79
Şekil 27: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (Yıllar)	80
Şekil 28: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı	82
Şekil 29: Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin İşyeri Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	84
Şekil 30: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı.....	85
Şekil 31: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri	87
Şekil 32: İşyeri Büyüklüğüne Göre TGÇM Nedenleri	88
Şekil 33: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri	89
Şekil 34: İllere Göre Net İstihdam Değişim Oranları (20+ İstihdamlı işyerleri baz alınmıştır)	98

KISALTMALAR

AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
ABRÖ:	Ardışık Basit Rastal Örneklem
EUROSTAT:	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
ILO:	International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IMF:	Uluslararası Para Fonu
ISCO:	International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)
İO:	İşsizlik Oranı
İKO:	İşgücüne Katılma Oranı
İŞKUR:	Türkiye İş Kurumu
İPA:	İşgücü Piyasası Analizi
NACE	European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistik Sınıflaması)
NİDO:	Net İstihdam Değişim Oranı
OECD:	Organization for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
OVP	Orta Vadeli Program
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

1.1. AMAÇ VE YÖNTEM

İşgücü piyasasının istenilen düzeyde olması, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin belirlenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin yüksek olduğu görülmektedir. İşgücü Piyasasında arz ve talep uyumsuzluğu nedeniyle işgücü açığı karşılanamamaktadır. Açık işler; işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmaması nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde ise iş ortamının beğenilmemesi ve fazla ücret talebi nedeniyle zamanında karşılanamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemde işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri oldukça önemlidir. İşgücü piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da İŞKUR, İşgücü Piyasası Talep Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır.

4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla İŞKUR tarafından 2007 yılından beri periyodik olarak İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) gerçekleştirilmektedir. Farklı yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmaktadır. İşgücü piyasası araştırmaları 2011 yılının ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle sürdürülmektedir.

İşgücü piyasası araştırmasının temel gayesi, işgücü piyasası ile ilgili periyodik olarak bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın önemli hedeflerinden bir diğeri de İŞKUR'un yanı sıra diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamak ve mesleki eğitim planlamasının ihtiyaca uygun olması için veri sağlamaktır.

İŞKUR, 2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 3 Nisan-5 Mayıs 2017 tarihleri arasında Türkiye genelinde 90 bin 749 işyerine ulaşarak, yüz yüze görüşme yöntemiyle Ek 1'de belirtilen İşyeri Bilgi Formunu uygulamıştır.

Tablo 1: İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2017)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ							
Dönem	Kapsamı	Periyot	Sınıflamalar	Yöntem	Görüşme Yapılan İşyeri Sayısı ¹		
2007	50+ Tüm İşyerleri	15 Ekim – 30 Kasım	ISCO 88- NACE REV.1.1	Yüz yüze	Toplam		12.712
2008	Tüm İşyerleri	15 Ekim - 5 Aralık	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam		71.001
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri		26.409
					50+işyeri		7.224
2009/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	17 Nisan – 30 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam		275.099
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri		83.404
					50+işyeri		15.273
2009/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	4 Kasım-13 Aralık	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam		255.938
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri		80.638
					50+işyeri		15.985
2010/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan- 1 Haziran	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam		218.068
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri		73.418
					50+işyeri		14.476
2010/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	28 Eylül- 28 Ekim	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam		198.479
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri		69.442
					50+işyeri		14.688
2011/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	1 Nisan- 13 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam		159.862
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri		60.501
					50+işyeri		13.393
2011/II	10 ve daha fazla istihdamlı Girişimler (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam		5.941
					10 ve daha fazla İstihdamlı Girişim		3.283
					50+Girişim		1.606
2012/I	10 ve daha fazla istihdamlı Girişimler	2 Mayıs- 15 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim		5.225
2012/II	10 ve daha fazla istihdamlı İşyerleri	10 Eylül-31 Ekim	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri		53.194
2013/I	10 ve daha fazla İstihdamlı İşyerleri	15 Mayıs-30 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri		87.719

¹Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.

2013/II	10 ve daha fazla İstihdamlı Girişimler (TÜİK)	11-29 Kasım	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	10.540
2014/I	10 ve daha fazla İstihdamlı İşyerleri	12 Mayıs-28 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	110.509
2014/II	10 ve daha fazla İstihdamlı Girişimler	17 Kasım-28 Kasım	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	8.040
2015	2-9 ile 10 + (TÜİK) İstihdamlı İşyerleri	16 Mart-30 Nisan	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri 2-9 İşyeri 10 ve daha fazla İşyeri	103.390 6.513 96.877
2016	2-9, 10-19 ile 20 ve daha fazla istihdamlı İşyerleri (TÜİK)	8 Nisan-6 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri 2-9 İşyeri 10-19 İşyeri 20+ İşyeri	88.966 11.531 4.684 72.751
2017	2-9, 10-19 ile 20 ve daha fazla istihdamlı İşyerleri (TÜİK)	3 Nisan – 5 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri 2-9 İşyeri 10-19 İşyeri 20+ İşyeri	90.749 11.993 5.535 73.221

Kaynak: İŞKUR

TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri, çalışmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflamasına (NACE Rev 2.) göre; Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık, Kamu Yönetimi ve Savunma; Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ile Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi “işyeri” olarak belirlenmiştir. 17 sektör bazında 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerleri için sadece Türkiye geneli, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için Türkiye geneli ve il düzeyi tahmini verilmiştir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde ise örnekleme yöntemi ile tespit edilen işyerleri ziyaret edilmiştir.

İşyerlerinde yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir) gerçekleştirilen “İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu” kapsamında;

- Temel işyeri bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, meslek)
- Açık iş (Meslek, Cinsiyet, Talep edilen eğitim ve beceri düzeyleri, Karşılama yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Nedeni)
- 30 Nisan 2018 tarihinde artış/azalış olacağı düşünülen meslekler,
- Çalışma hayatına ilişkin sorular sorulmuştur.

İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 90 bin 749 işyeri ziyaret edilmiştir. Bu işyerlerinden 71 bin 293’ü ile görüşme gerçekleştirilebilmiş, geriye kalan 19 bin 456 işyeri için cevapsızlık durumları tespit edilmiştir. Türkiye, İl ve sektörel temsiliyeti konusunda herhangi bir noksanlık ve istatistiksel

yetersizlik söz konusu olamayacak bu çalışmada mesleklere göre yapılan tahminlerin ihtiyatla karşılanması gerekmektedir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için örneklem çekimine meslek kırılımı dâhil edilmemiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler, detay olarak sunulmuştur.

İşgücü Piyasası Araştırmaları kapsamında 2-9 istihdamlı işyerleri için de tahmin üretilmiştir. İPA'lara yapılan en büyük eleştirilerden biri 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerini kapsamı ve 2-9 istihdamlı işyerlerinin dışarıda bırakılması olmuştur. 2015 yılında yapılan çalışmada 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri ilk defa bu kadar detaylı şekilde kapsama dâhil edilmiştir. 2016 yılında düzenlenmiş olan çalışmada ise daha fazla kırım sağlanarak 2-9 istihdamlı, 10-19 istihdamlı işyerleri için 17 sektörde ve Türkiye geneli tahmin üretilmesi planlanmış ve 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için il ve Türkiye geneline ait veri üretilmiştir. Bu kapsamda 2017 yılında, 2-9 istihdamlı 11 bin 993 işyeri ziyaret edilmiş olup 7 bin 551 işyerine soru kâğıdı uygulanmıştır. 10-19 istihdamlı 5 bin 535 işyeri ziyaret edilmiş olup 4 bin 280 işyerine soru kâğıdı uygulanmıştır. 20 ve daha fazla istihdamlı 73 bin 221 işyeri ziyaret edilmiş olup 59 bin 462 işyerine soru kâğıdı uygulanmıştır.

Araştırmanın saha çalışmasının yapıldığı dönemde TÜİK'in 2016 yılı işyeri kayıtları henüz hazır olmadığı için 2015 yılı işyeri kayıtları kullanılmıştır.

Örneklem çerçevesi ile tahmin ve notasyonlara ilişkin 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerleri ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine ilişkin bilgiler ayrı ayrı verilecektir.

Coğrafi Kapsam:

Coğrafi kapsam olarak nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler kapsama dâhil edilmiştir.

Sektörel Kapsam:

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan 17 sektör kapsamı oluşturmaktadır.

Sektör Harf	Sektör Tanımı
B	Madencilik ve Taş Ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım
E	Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motorsikletlerin Onarımı

H	Ulaştırma ve Depolama
İ	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim
K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetleri
N	Nidari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri

Kapsanan Kitle:

Sektörel kapsam dâhilinde tüm yerel birimler anket kapsamını oluşturmaktadır.

Örnekleme Çerçevesi:

2015 yılı Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dâhilinde ilgili sektörde yer alan 2-9 çalışana sahip yerel birimler, 10-19 çalışana sahip yerel birimler (Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkari ve Tunceli illerindekiler hariç) ile 20 ve daha fazla çalışana sahip Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler çalışmada örnekleme çerçevesi olarak tanımlanmıştır. 10-19 çalışana sahip işyerleri Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkari ve Tunceli illeri ile 20 ve daha fazla çalışanı olan 77 ilde ise tüm yerel birimler tam sayım ile araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

Örnekleme Birimi:

Örnekleme birimi yerel birimdir.

Gözlem Birimi:

Gözlem birimi yerel birimdir.

Tahmin Boyutu:

2017 yılı İŞKUR İPA çalışması, 2-9 ve 10-19 çalışanı olan yerel birimlerde 17 sektörde Türkiye tahmini; 20 ve daha fazla çalışanı olan yerel birimlerde 17 sektörde il bazında tahmin vermek üzere planlanmıştır.

Örnekleme Yöntemi:

2017 yılı İŞKUR İPA çalışmasında Tabakalı Rassal Örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi:

2017 yılı İŞKUR İPA çalışmasında gaye, kapsam dâhilindeki sektörler bazında 2-9 ve 10-19 büyüklük grubunda Türkiye, 20 ve üzeri büyüklük grubunda 4 il için il bazında tahmini vermektir. Bu doğrultuda 2-9 ve 10-19 büyüklük gruplarında tahmin için gerekli örnek hacmi 16 bin 811, 20 ve daha fazla çalışan sayısına sahip ve Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler için toplam örnek hacmi 22 bin 106 olarak hesaplanmıştır. 10-19 çalışana sahip iş yerlerinde Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkari ve Tunceli illerindeki 717 ve 20 ve daha fazla çalışanı olan diğer 77 ilde ise 48 bin 943 yerel birim tam sayımla kapsama alınmıştır.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

$$n_h = \tilde{n} [K^2 + (1 - K^2) M_h^2]^{1/2}$$

$\tilde{n}$ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

$$M_h = N_h / (N / h) = h \cdot W_h$$

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

$$n_{\min} = K \cdot \tilde{n} \text{ en küçük göze düşen örnek hacmi}$$

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektedir. Dolayısıyla yerel birim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında

belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Tahmin ve Notasyonlar:

Her sektörde yerel birimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{y}_h = \left(\frac{y}{\sum_i \pi_h} \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formülü aşağıda verilmiştir:

$$v(\hat{Y}_h) = N_h v(y_h) = N_h \left[\sum (y_i - \bar{y}_h) / n_h(n_h - 1) \right] \text{ dır.}$$

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h \text{ şeklinde bulunur.}$$

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v(\hat{Y}) = \sum_h v(\hat{Y}_h) \text{ olarak elde edilir.}$$

1.2. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması 3 Nisan-5 Mayıs 2017 tarihleri arasında 2-9, 10-19 ve 20+ işyerleri ziyaret edilerek gerçekleştirilmiştir. 2-9 ve 10-19 çalışanı olan işyerlerinde Türkiye geneli sonuç alınacak şekilde örneklem çekilirken, 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için ise 77 ilde tam sayım, 4 ilde örneklem ile çalışma hayata geçirilmiştir. Çalışma kapsamında Türkiye genelinde 1 milyon 111 bin 226 işyerini kapsayan veri derlenmiştir. 1 milyon 111 bin 226 işyerinde 10 milyon 242 bin 294 çalışan olduğu tespit edilmiştir.

1.2.1. İşyeri Verileri

Bu bölümde çalışma kapsamındaki işyerlerinin özelliklerine ilişkin veriler sunulacaktır. İşyerlerinin sektörel dağılımı, ne kadar süredir faaliyette olduğu, part-time çalışanı olma durumu, vardiyalı çalışma durumu ve ihracat yapma durumlarına ilişkin verilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında 17 sektör bulunmaktadır. Veri üretilen işyerlerinin sektörlere göre dağılımına tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Sektörlere Göre İşyeri Büyüklükleri

Sektörler	2-9	10-19	20+	Toplam
Toptan ve Perakende Ticaret	327.820	26.502	18.994	373.315
İmalat	142.690	21.657	29.967	194.314
İnşaat	78.718	18.330	17.810	114.858
Ulaştırma ve Depolama	81.831	6.699	5.470	93.999
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	83.059	6.016	3.817	92.892
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	74.927	7.784	6.249	88.960
Diğer Hizmet Faaliyetleri	32.798	2.924	1.470	37.192
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	16.136	2.458	5.954	24.547
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	14.620	1.401	2.559	18.580
Gayrimenkul Faaliyetleri	12.999	1.037	711	14.747
Eğitim	8.398	3.710	2.479	14.587
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	12.279	1.391	550	14.220
Bilgi ve İletişim	10.732	1.428	1.434	13.594
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	7.842	488	535	8.865
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	1.609	564	1.000	3.173
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faal.	1.378	206	359	1.943
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	726	263	450	1.439
Genel Toplam	908.561	102.859	99.806	1.111.226

Kaynak: İPA 2017

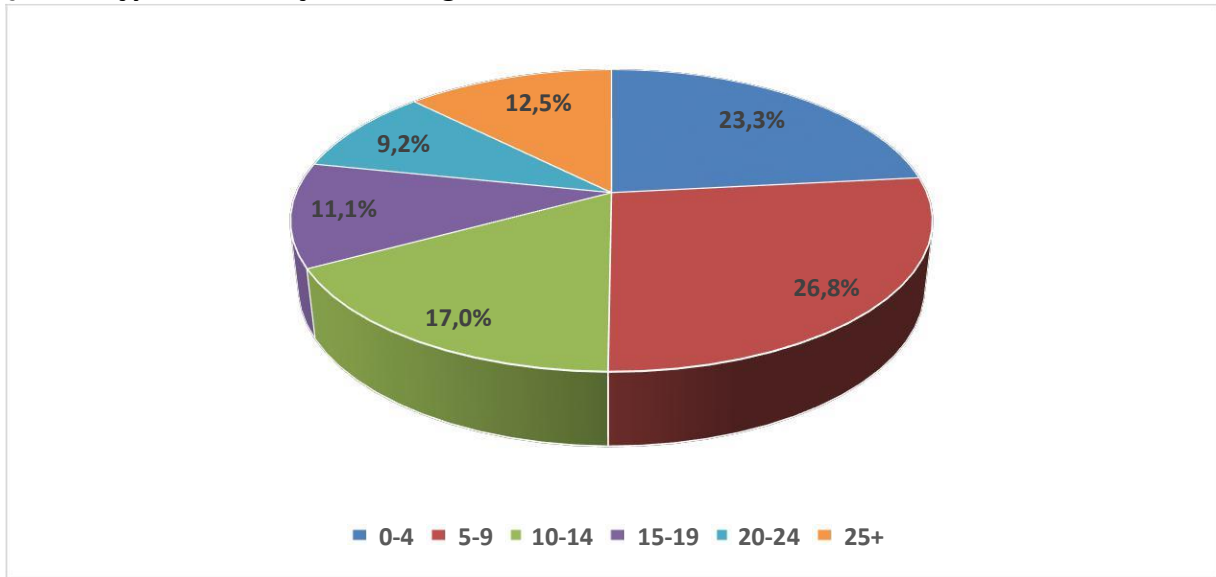
Çalışma kapsamında 908 bin 561’i 2-9 istihdamlı, 102 bin 859’u 10-19 istihdamlı ve 99 bin 806’sı ise 20+ istihdamlı olmak üzere toplam 1 milyon 111 bin 226 işyeri için veri üretilmiştir.

İşyerlerinin yüzde 81,8'i 2-9, yüzde 9,3'ü 10-19, yüzde 9'u ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleridir. Sektörler itibarıyla en fazla işyeri sırasıyla "Toptan ve Perakende Ticaret", "İmalat" ve "İnşaat" sektörlerinde yer almaktadır. En az işyeri ise "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım" sektöründe yer almaktadır.

İşyerlerinin sektörel dağılımını işyeri büyüklüklerine göre incelediğimizde farklılaşma olduğunu görmekteyiz. Bütün işyeri büyüklüklerinde en fazla işyeri bulunan ilk iki sektör Toptan ve Perakende Ticaret ile İmalat sektörleridir. Ancak 2-9 ile 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde en fazla işyeri Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe iken 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ilk sırada İmalat sektörü bulunmaktadır.

Sektörlerin tamamında 2-9 istihdamlı işyeri sayısının, 10-19 istihdamlı ve 20+ istihdamlı işyeri sayılarından fazla olduğu görülmektedir. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım ve Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörleri dışındaki bütün sektörlerde işyerlerinin yarıdan fazlası 2-9 istihdamlı işyeridir. Ülkemizdeki işyerlerinin önemli bir kısmı küçük ölçeklidir.

Şekil 1: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı

Kaynak: İPA 2017

İşyerlerinin yüzde 23,3'ü 0-4 yaş aralığında, yüzde 26,8'i ise 5-9 yaş aralığındadır. Buna göre işyerlerinin yüzde 50,1'i başka bir ifade ile işyerlerinin yarısı son 9 yıl içinde faaliyete başlamıştır.

İşyerlerinin yalnızca yüzde 12,5'i 25 yıl ve üzerinde bir süredir faaliyet göstermektedir. "Diğer Hizmet Faaliyetleri" sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 22,2'si 25 yaş ve üzerinde faaliyet göstermektedir. "Finans ve Sigorta Faaliyetleri" sektöründe ise faaliyet gösteren 5-14 yaş aralığında olan işyerlerinin oranı yüzde 42'dir.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe yer alan işyerlerinin yüzde 25,4'ü 5-9 yaş aralığındadır. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım sektöründe yer alan işyerlerinin

yüzde 32,2'si 5-9 yaş aralığındadır. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektöründe yer alan işyerinin yarısı 10 ve daha yıldan daha fazla süredir faaliyet gösteren işyerleridir.

Çalışma kapsamındaki işyerlerinin yarısı 10 yıldan az süredir faaliyette olan genç işyerleridir. Özellikle Eğitim sektöründeki işyerleri diğer sektörlerle göre daha genç işyerleridir. Bu durumun ortaya çıkmasında son yıllarda özel eğitim kurumları ile ilgili yapılan yasal düzenlemelerin etkisi büyüktür. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe ise işyerlerinin yüzde 44'ü 15 ve daha fazla süredir faaliyet göstermektedir. Bu sektördeki işyerleri diğer sektörlerle göre daha uzun süredir faaliyet gösteren işyerleridir.

İşyerlerinin büyüklüğü ile işyerlerinin yaş dağılımı arasında farklılaşma söz konudur. 2-9 istihdamlı işyerleri içerisinde genç işyerlerinin oranı daha yüksek iken işyerlerinde çalışan sayısı arttıkça faaliyette bulundukları süre de artmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 20,3'ü, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 26'sı, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 30,7'si 20 yıl ve daha uzun süredir faaliyet göstermektedir.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinin part-time eleman çalıştırıp çalıştırmadıkları araştırılmıştır. Ulaşılan sonuçlar sektörlerle göre analiz edilmiştir.

Tablo 3: Sektörlere Göre Part-Time Çalışanı Olan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	Toplam
Eğitim	23,0%	20,6%	28,3%	23,3%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	8,3%	25,4%	36,0%	13,4%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	11,6%	20,6%	24,4%	12,8%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	9,1%	14,0%	14,1%	10,8%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	8,3%	12,1%	20,3%	9,4%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	5,9%	8,0%	11,1%	7,9%
Bilgi ve İletişim	5,4%	9,5%	21,8%	7,6%
Ulaştırma ve Depolama	5,4%	6,2%	15,1%	6,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	4,9%	6,0%	9,5%	5,2%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	4,5%	1,9%	18,8%	4,8%
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	3,1%	5,3%	6,9%	4,7%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	3,3%	14,5%	19,6%	4,7%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	3,2%	4,8%	9,6%	4,5%
İmalat	2,8%	6,6%	9,3%	4,2%
İnşaat	4,1%	2,2%	5,2%	3,9%
Toptan ve Perakende Ticaret	2,0%	3,9%	9,5%	2,5%
Gayrimenkul Faaliyetleri	1,4%	7,0%	12,2%	2,3%
Genel Toplam	3,9%	6,9%	11,8%	4,9%

Kaynak: İPA 2017

İşyerlerinin Part-Time çalışanın olup olmama durumuna bakıldığında; 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 3,9'unun, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 6,9'unun, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 11,8'inin, 2+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 4,9'unun, part-time çalışanının olduğunu görülmektedir. En yüksek part-time çalışanı olan işyeri oranı yüzde 11,8 ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça part-time çalışanı olan işyeri oranı da artmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerleri içinde; part-time çalışanı olan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 23 ile "Eğitim" sektörüdür. En düşük part-time çalışanı olan işyeri oranları ise yüzde 1,4 ile "Gayrimenkul Faaliyetleri" sektöründe mevcuttur.

10-19 istihdamlı işyerleri içinde; part-time çalışanı olan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 25,4 ile "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri" sektörüdür. En düşük ise yüzde 1,9 ile "Finans ve Sigorta Faaliyetleri" sektöründe mevcuttur.

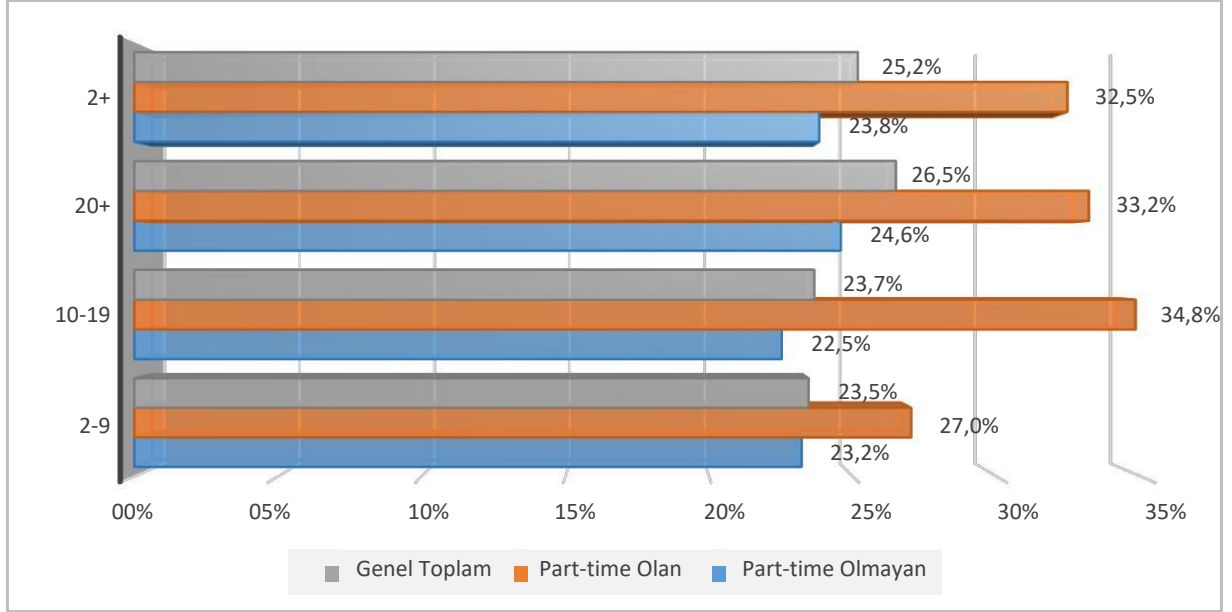
20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; part-time çalışanı olan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 36 ile "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri" sektörüdür. En düşük oran ise yüzde 5,2 ile "İnşaat" sektöründe mevcuttur.

2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; part-time çalışanı olan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 23,3 ile "Eğitim" sektörüdür. En düşük oran ise yüzde 2,3 ile "Gayrimenkul Faaliyetleri" sektöründe mevcuttur.

Mevcut istihdamda ağırlığını hissettiren "İmalat" ile "Toptan ve Perakende Ticaret" sektörlerinde part-time çalışanı olan işyerleri oranı sırasıyla yüzde 4,2 ve yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir. Part-time çalışma usulünün ülkemizde çok yoğun olarak kullanılmadığı görülmektedir. Bazı sektörlerde yapısı gereği part-time çalışanı olan işyeri oranının daha da düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Part-time çalışmanın kadın istihdamı üzerinde etkisi olup olmadığı aşağıdaki grafik vasıtasıyla analiz edilmeye çalışılmıştır.

Şekil 2: Kadınların Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerindeki Durumu

Kaynak: İPA 2017

Tüm işyeri büyüklüklerinde, Part-time çalışanı olan işyerlerinde kadın çalışan oranı, part-time çalışanı olmayan ve toplam işyerlerindeki kadın çalışan oranından daha fazladır. Part-time çalışanı olan 2-9 işyerlerinde kadın çalışan oranı yüzde 27, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 34,8, 20+ çalışanı olan işyerlerinde yüzde 33,2 ve işyerlerinin genelinde ise yüzde 32,5'tir. Part-time çalışanı olan işyerlerindeki istihdamın yüzde 32,5'i kadın iken bu oran part-time çalışanı olmayan işyerlerinde yüzde 23,8'dir. Çalışma kapsamındaki işyerlerinde çalışanların yüzde 25,2'sinin kadın olduğu göz önüne alındığında part-time çalışanı olan işyerlerinde kadın çalışan oranını daha yüksek seviyelerde olduğunu göstermektedir. Bütün işyeri büyüklüklerinde part-time çalışanı olan işyerlerinde kadınların çalışma oranı daha yüksektir. 10-19 çalışanı olan işyerlerinde part-time çalışma yapan firmaların kadın çalıştırma olasılığı part-time çalıştırma yapmayan firmalara göre 1,8 kat daha fazladır. 20+ çalışanı olan işyerlerinde part-time çalışma yapan firmaların kadın çalıştırma olasılığı part-time çalıştırma yapmayan firmalara göre 1,5 kat daha fazladır. 2+ çalışanı olan işyerlerinde part-time çalışma yapan firmaların kadın çalıştırma olasılığı part-time çalıştırma yapmayan firmalara göre 1,5 kat daha fazladır.

Bu tablo karşısında part-time çalışmanın kadın istihdamını pozitif yönde etkilediğini söyleyebiliriz. Part-time çalışanı olduğunu belirten işyerlerinde kısmi süreli olarak çalışan sayısı 249 bin 80 kişidir. Ancak bu veriler yorumlanırken işyerinde part-time çalışanların cinsiyetine ilişkin herhangi bir veri alınmadığına dikkat edilmelidir.

Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	Toplam
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	14,8%	30,5%	48,3%	28,1%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	14,6%	45,1%	61,0%	20,6%
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	7,0%	12,5%	37,9%	17,7%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	6,4%	14,5%	34,7%	14,1%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faal.	7,7%	17,7%	29,9%	12,8%
İmalat	6,7%	15,5%	33,2%	11,8%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	8,9%	27,1%	28,3%	11,1%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	4,6%	16,9%	40,1%	10,4%
Gayrimenkul Faaliyetleri	7,5%	22,5%	39,3%	10,1%
Ulaştırma ve Depolama	7,5%	6,3%	20,2%	8,2%
Toptan ve Perakende Ticaret	4,6%	19,5%	23,2%	6,6%
Bilgi ve İletişim	4,1%	7,5%	16,7%	5,8%
Eğitim	4,4%	2,9%	6,4%	4,4%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	2,8%	5,5%	15,7%	3,5%
İnşaat	2,5%	4,4%	6,9%	3,5%
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	0,9%	1,9%	9,7%	1,3%
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	0,8%	2,4%	6,7%	1,2%
Genel Toplam	5,5%	14,5%	25,7%	8,1%

Kaynak: İPA 2017

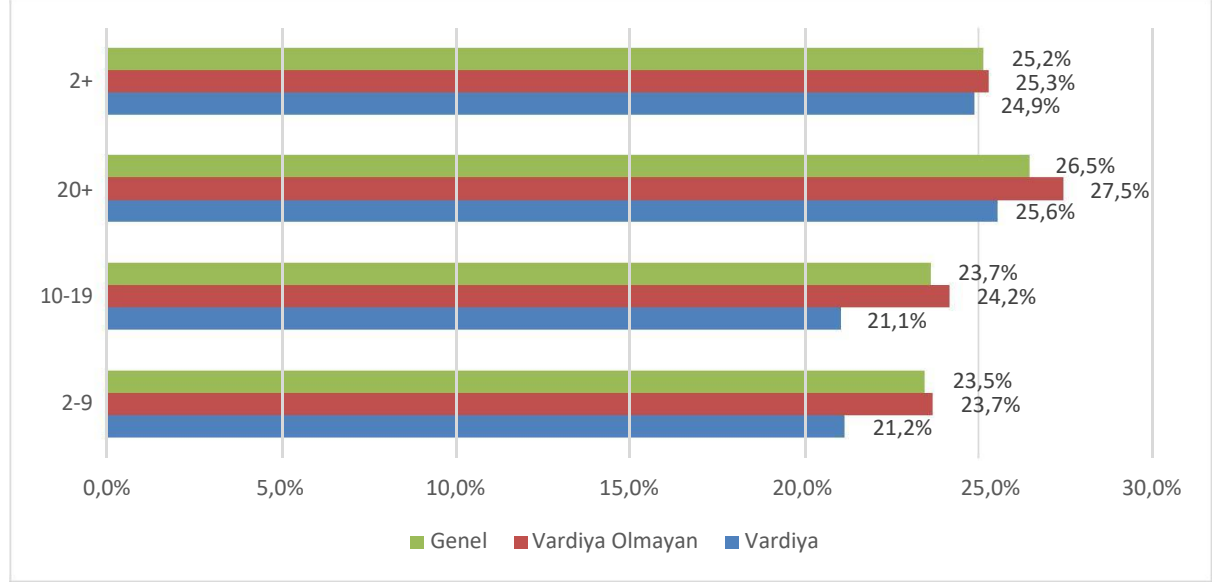
İşyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumuna bakıldığında, 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 5,5'inin, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 14,5'inin, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 25,7'sinin, 2+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 8,1'inin, vardiyalı çalışma yaptığı görülmektedir. Vardiyalı çalışma 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde daha çok tercih edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça vardiyalı çalışma oranı da artmaktadır. Sektörlerin hepsinde aynı yapı görülmektedir.

2-9 istihdamlı işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 14,8 ile "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 0,8 ile "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler" sektöründedir. 10-19 istihdamlı işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 45,1 ile "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri" sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 1,9 ile "Finans ve Sigorta Faaliyetleri" sektöründedir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 61 ile "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri" sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 6,4 ile "Eğitim" sektöründedir.

2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 28,1 ile "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 1,2 ile "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler" sektöründedir.

20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde her dört işyerinden biri vardiyalı çalışma yapmaktadır. Sektörler arasında vardiyalı çalışma oranlarında farklılaşma görülmektedir. Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler, İnşaat, Finans ve Sigorta Faaliyetleri ve Eğitim sektörlerinde bu sektörlerin yapısından dolayı vardiyalı çalışma oranı düşüktür.

Şekil 3: Kadınların Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerindeki Durumu

Kaynak: İPA 2017

Vardiyalı çalışma yapısı gereği işgücünü farklı bir yaşam tarzına zorlamaktadır. Bu nedenle sosyolojik olarak ev yaşantısında büyük rolü olan kadını vardiyalı çalışma olumsuz yönde etkilemektedir. Vardiyalı çalışma kadının ev ve iş hayatında üstlenmiş olduğu sorumlulukları yerine getirme noktasında problem ortaya çıkartmaktadır. Bu bilgiler ışığında bütün işyeri büyüklükleri dikkate alındığında kadın çalışan oranı en az vardiyalı çalışma yapan işyerlerindedir. Ancak oransal olarak fark çok büyük değildir. Vardiyalı çalışma kadınların çalışma durumunu olumsuz etkilemektedir. Fakat söz konusu etkinin oranı büyük değildir. İşyeri büyüklüğü azaldıkça vardiyalı çalışan kadın oranı da azalmaktadır. Vardiyalı çalışma yapan 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde kadın çalışan oranı yüzde 24,9'dur.

Tablo 5: Sektörlere göre İhracat Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	15,7%	21,0%	30,3%	21,3%
İmalat	10,9%	30,4%	55,2%	19,9%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	4,2%	3,8%	5,4%	4,5%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	7,2%	11,3%	12,2%	8,6%
İnşaat	2,0%	2,6%	4,4%	2,4%
Toptan ve Perakende Ticaret	5,0%	13,2%	24,5%	6,6%
Ulaştırma ve Depolama	2,3%	6,4%	14,7%	3,3%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	0,4%	0,9%	1,4%	0,5%
Bilgi ve İletişim	8,3%	13,4%	16,9%	9,7%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	0,0%	0,6%	2,8%	0,2%
Gayrimenkul Faaliyetleri	0,9%	0,5%	0,9%	0,9%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1,6%	3,3%	6,8%	2,0%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	0,5%	4,0%	3,2%	1,5%
Eğitim	1,5%	0,0%	0,5%	0,9%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0,9%	0,5%	0,9%	0,9%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0,4%	0,9%	3,2%	0,6%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	2,4%	1,4%	2,6%	2,4%
Genel Toplam	4,3%	11,4%	24,1%	6,8%

Kaynak: İPA 2017

İşyerlerinin ihracat yapma durumuna bakıldığında; 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 4,3'ünün, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 11,4'ünün, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 24,1'inin, 2+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 6,8'inin ihracat yaptığı görülmektedir. En yüksek ihracat yapma oranı yüzde 24,1 ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir. En düşük ihracat yapma oranı ise yüzde 4,3 ile 2-9 istihdamlı işyerlerindedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça ihracat yapan işyeri oranı da artmaktadır. Bu durum sektörlerin önemli bir kısmı için de geçerlidir.

2-9 istihdamlı işyerleri içinde; ihracat yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 15,7 ile "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektörüdür. En düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde sıfır ile "Finans ve Sigorta Faaliyetleri" sektörüdür. 10-19 istihdamlı işyerleri içinde; ihracat yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 30,4 ile "İmalat" sektörüdür. En düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde sıfır ile "Eğitim" sektöründe mevcuttur. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; ihracat yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 55,2 ile "İmalat" sektörüdür. En düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde 0,5 ile "Eğitim" sektöründe mevcuttur. 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; ihracat yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 21,3 ile "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" sektörüdür. En düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde 0,2 ile "Finans ve Sigorta Faaliyetleri" sektöründe mevcuttur. Dikkat çekici bir noktada 2-9 arası istihdamlı işyerleri olarak faaliyet gösteren İmalat sektöründe bulunan

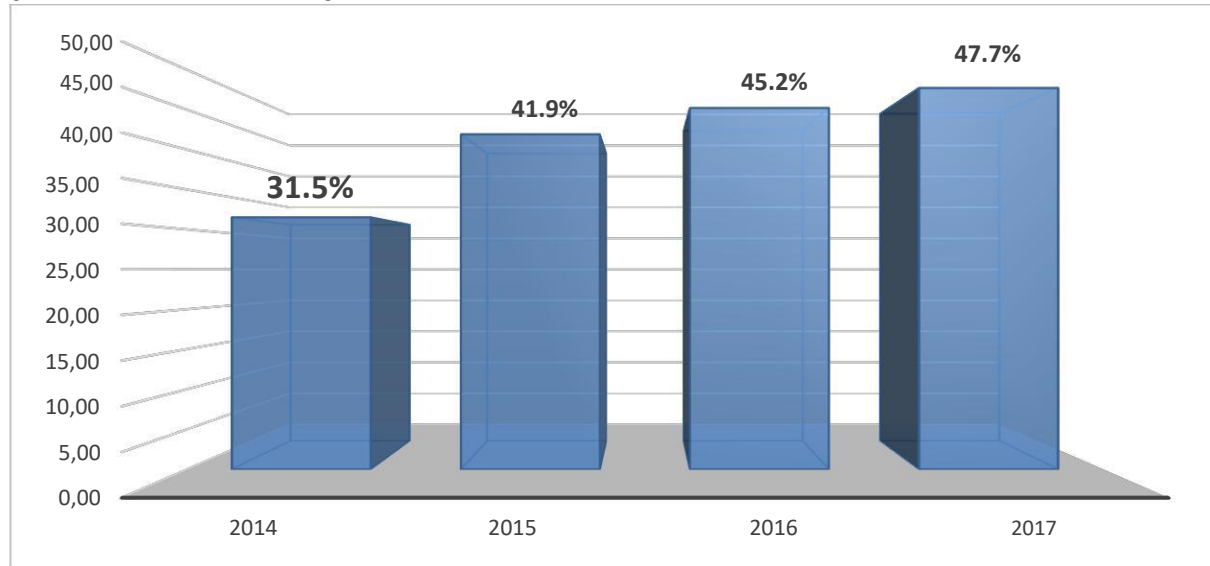
işyerlerinde ihracat yapan işyeri oldukça düşük iken küçük ölçekli işyerleri daha çok iç pazara yönelik üretim yapmaktadır. 10 ve üzeri çalışanı olan İmalat sektöründeki üretimler ise dış pazara yöneliktir.

2016 yılı ile kıyaslandığında 20+ işyeri büyüklüğü hariç diğer tüm işyeri büyüklüklerinde ihracat artmıştır. En fazla ihracat yapan sektörler bir önceki yıl olduğu gibi “Madencilik ve Taş Ocakçılığı” ve “İmalat” sektörleridir.

Sektörlerin yapısına göre işyerlerinin ihracat yapma oranları değişmektedir. Bazı sektörlerin ürettiklerinin ihracatı mümkün olmadığı için (Eğitim, Sağlık vb) ihracat yapan işyeri oranları oldukça düşüktür. Sadece İmalat ile Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörlerinde ihracat yapan işyerlerinin oranı yüzde 10 seviyesinin üzerindedir.

Çalışma kapsamında işyerlerine daha önce İŞKUR’un sunmuş olduğu hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadığı sorulmuştur. Araştırma kapsamındaki işyerlerinden yüzde 24,7’si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmıştır. 2016 yılında bu oran yüzde 20,9 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyeri oranında artış gözlenmektedir. 2-9 işyerlerinde yüzde 19,6 olan İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı, 10-19 işyerlerinde yüzde 40,2’ye 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde yüzde 55,4’e yükselmektedir. Bu durum, işyeri büyüklüğü arttıkça İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranının da arttığını göstermektedir.

Şekil 4: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları

Kaynak: İPA 2017

İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yıllar itibariyle artmıştır. 2014 yılında araştırma kapsamındaki her 3 işyerinden 1 tanesi İŞKUR’un sunduğu hizmetlerden yararlanırken 2017 yılında yaklaşık olarak her 2 işyerinden 1 tanesi İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. İŞKUR’un sunduğu hizmetleri hem nitelik hem de nicelik olarak arttırması bu tablonun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. İŞKUR’dan faaliyetlerinden yararlanan işyeri oranının artması, Kurumun işgücü piyasasındaki

etkinliğinin de artmasının bir göstergesidir. Yukarıdaki grafik karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla 10 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için düzenlenmiştir.

Tablo 6: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Durumu

Sektörler	Çalışanlara Yönelik Eğitim	Eleman Talebi	İEP	KÇÖ	Kurs	Danışmanlık ve Yönlendirme	Toplam
Eğitim	0,2%	32,4%	28,3%	0,4%	0,9%	22,0%	45,1%
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,2%	27,0%	7,8%	0,3%	0,4%	21,5%	34,9%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	0,5%	28,8%	8,3%	0,1%	0,6%	18,5%	33,6%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	0,5%	25,6%	9,4%	0,4%	0,7%	17,1%	33,4%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	0,1%	24,5%	12,9%	0,1%	0,2%	15,0%	33,1%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	0,5%	18,5%	17,9%	0,4%	0,2%	14,8%	31,3%
İmalat	0,3%	26,4%	9,3%	0,2%	0,6%	15,3%	30,7%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	0,1%	20,2%	16,6%	0,1%	0,2%	14,9%	29,4%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0,2%	18,4%	18,4%	0,2%	0,3%	13,9%	29,2%
Bilgi ve İletişim	0,2%	17,7%	11,4%	0,2%	0,2%	11,4%	25,4%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	0,4%	18,8%	9,8%	0,0%	0,6%	11,3%	24,3%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,0%	16,2%	11,9%	0,0%	1,7%	12,2%	24,2%
Toptan ve Perakende Ticaret	0,1%	16,0%	8,0%	0,1%	0,2%	11,9%	22,7%
İnşaat	0,2%	14,1%	6,6%	0,0%	0,3%	9,2%	19,6%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0,0%	10,7%	6,8%	0,0%	0,1%	10,4%	18,1%
Ulaştırma ve Depolama	0,1%	10,9%	5,2%	0,2%	0,0%	9,0%	15,4%
Gayrimenkul Faaliyetleri	0,1%	12,7%	3,7%	0,0%	0,0%	4,7%	14,2%
Genel Toplam	0,2%	18,1%	9,6%	0,1%	0,4%	12,4%	24,7%

Kaynak: İPA 2017

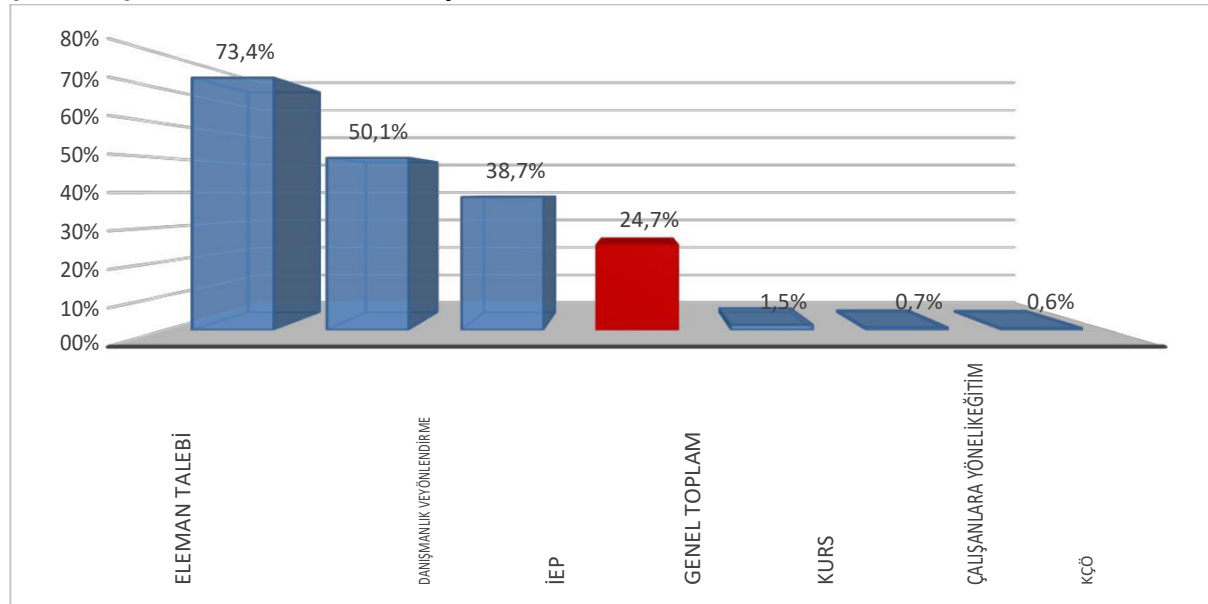
2 ve daha fazla istihdamlı olup İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin sektörlere göre durumu incelendiğinde, oransal olarak Eğitim sektöründeki işyerlerinin yüzde 45,1'inin İŞKUR hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir. Onu yüzde 34,9 ile Madencilik ve Taş Ocakçılığı ve yüzde 33,6 ile Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektörleri takip etmektedir.

2-9 çalışanı olan işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı en fazla yüzde 33,3 ile Eğitim sektöründe olurken, onu yüzde 30,3 ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ve 29,5 ile Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörü izlemektedir. 10-19 çalışanı olan işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden

faaydalanma oranı en fazla yüzde 58,2 ile Eğitim sektöründe olurken, onu yüzde 52,5 ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ve yüzde 50,5 ile Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri izlemektedir. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı en yüksek olan sektör yüzde 70,5 ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri olurken onu yüzde 67 ile İmalat ve yüzde 65,5 ile Eğitim sektörü takip etmektedir.

Sektörlere göre hangi İŞKUR hizmetlerinden faydalandığına bakıldığında, Çalışanlara Yönelik Eğitim, Kısa Çalışma Ödeneği ve Kurs oranlarının çok düşük olduğu gözlenmektedir. Eleman talebinde ise Eğitim, Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri ve Madencilik ve Taş Ocaklığı sektörleri en başta gelmektedir. İşbaşı Eğitim Programlarında ve Danışmanlık ve Yönlendirmede yine Eğitim sektörü en başta gelmektedir.

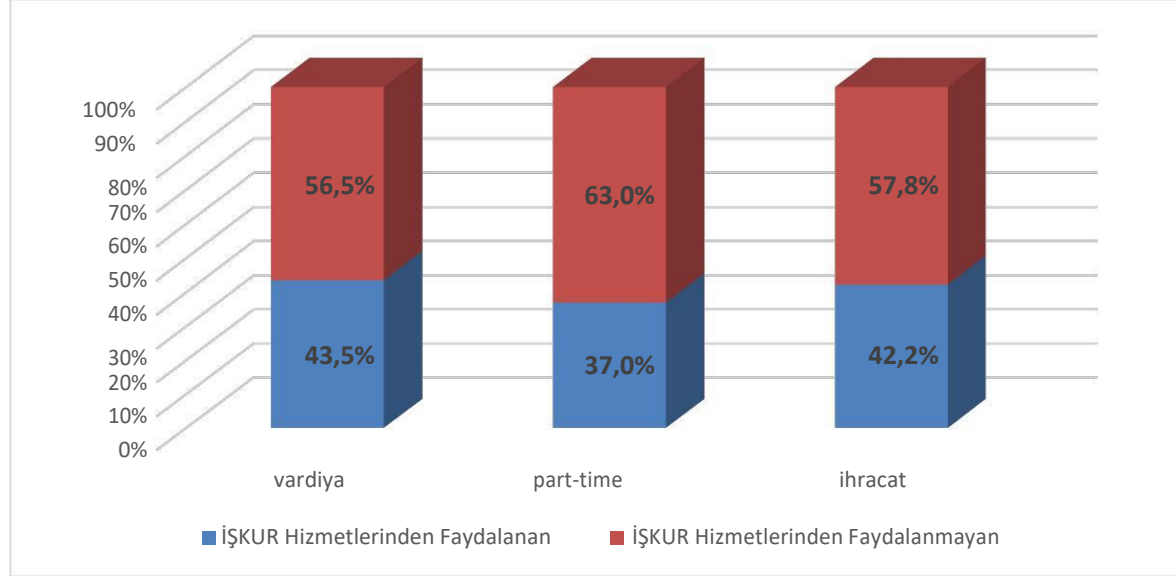
Şekil 5: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

Kaynak: İPA 2017

Türkiye genelindeki işyerlerinin yüzde 24,7'si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. İŞKUR faaliyetlerinden yararlanan işyerlerinin % 73,4'ü Eleman Talebinde bulunmuş olup, % 50,1'i Danışmanlık ve Yönlendirme hizmetlerinden faydalanmıştır. İşbaşı Eğitim Programlarından faydalanan işyerlerinin oranı ise % 38,7'dir. Kurs, Çalışanlara Yönelik Eğitim ve Kısa Çalışma Ödeneği ise en az faydalanılan İŞKUR hizmetleri olarak sıralanmaktadır. Bütün işyeri büyüklüklerinde sıralama hemen hemen aynıdır. İşyeri büyüklüğü ile yararlanan hizmetler arasında herhangi bir farklılaşma bulunmamaktadır.

Şekil 6: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu

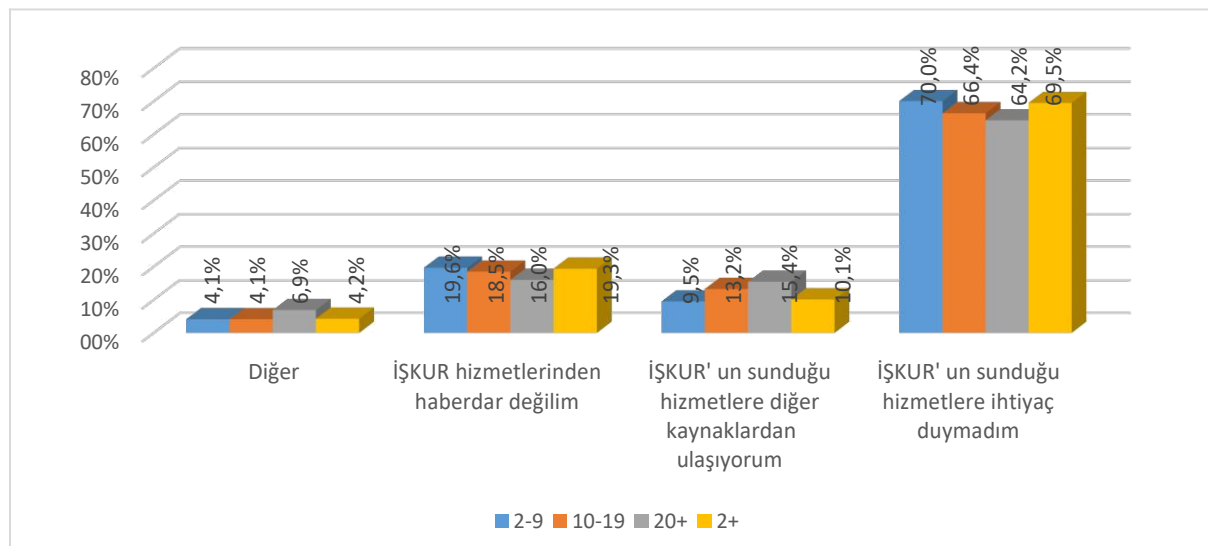

Kaynak: İPA 2017

Vardiyalı çalışma yapan işyerlerinden 39 bin 383'ü İŞKUR hizmetlerinden faydalanırken, part-time çalışma yapan işyerlerinden 20 bin 167'si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. İhracat yapan 75 bin 322 işyerinin 31 bin 784'ü İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır.

2+ çalışanı olan işyerlerinde ihracat yapan firmaların İŞKUR hizmetlerinden faydalanma olasılığı ihracat yapmayan işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden faydalanma olasılığından 2.4 kat daha fazladır. 2+ çalışanı olan işyerlerinde part-time çalışma yapan firmaların İŞKUR hizmetlerinden faydalanma olasılığı part-time çalışma yapmayan işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden faydalanma olasılığından 1.8 kat daha fazladır. 2+ çalışanı olan işyerlerinde vardiyalı çalışma yapan firmaların İŞKUR hizmetlerinden faydalanma olasılığı vardiyalı çalışma yapmayan işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden faydalanma olasılığından 2.6 kat daha fazladır.

Şekil 7: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri

Kaynak: İPA 2017

İŞKUR hizmetlerinden faydalanmayan işverenlerin yüzde 69,5'i sunulan hizmetlere ihtiyaç duymamaktadır. İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşabilen işverenler ise yüzde 10,1 oranındadır. İŞKUR hizmetlerinden faydalanmayan işverenlerin yüzde 19,3'ü verilen hizmetlerden haberdar değildir.

Eğitim sektöründe hizmetlerimizden yararlanmayan işverenlerin yüzde 11 gibi küçük bir bölümü sunulan hizmetlere başka kaynaklardan ulaştığını ifade etmiştir. Mesleki Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründe İŞKUR hizmetlerinden faydalanmayan işverenlerin yüzde 72'si sunulan hizmetlere ihtiyaç duymadığını belirtmiştir.

İŞKUR hizmetlerine ihtiyaç duymadığını belirten işverenlerin yüzde 9,6'sı 20-24 yaş grubu arasındadır. İŞKUR 'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaştığını belirten işverenlerin yaklaşık yarısını 0-9 yaş aralığında yer alan işyerleri oluşturmaktadır. İŞKUR'un sunduğu hizmetlerden haberdar olmadığını ifade eden işverenlerin yüzde 18,2'si 20 ve daha fazla yıldır faaliyette bulunan işyerleridir.

Mevcut İstihdam Verileri

Bu başlık altında araştırma kapsamına giren işyerlerinde istihdamda olanlara ilişkin verilere yer verilecek ve istihdamda olanların sektörler ile mesleklerle göre dağılımları incelenecektir.

Tablo 7: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

Sektörler	Erkek	Kadın	Toplam
İmalat	2.406.646	690.154	3.096.799
Toptan Ve Perakende Ticaret	1.609.958	513.177	2.123.135
İnşaat	896.240	105.724	1.001.964
Ulaştırma Ve Depolama	592.483	89.765	682.248
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	493.991	187.211	681.202
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	480.205	200.471	680.676
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	372.903	218.304	591.207
Eğitim	113.740	146.459	260.199
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	91.987	164.295	256.283
Diğer Hizmet Faaliyetleri	137.884	68.577	206.461
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	92.336	83.745	176.081
Bilgi Ve İletişim	112.335	58.012	170.347
Gayrimenkul Faaliyetleri	64.374	20.252	84.625
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	70.652	5.246	75.898
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	51.333	6.749	58.082
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence Ve Spor	40.495	14.881	55.376
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	36.679	5.031	41.711
Genel Toplam	7.664.240	2.578.054	10.242.294

Kaynak: İPA 2017

Çalışma kapsamına giren 2 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde 10 milyondan fazla kişinin çalıştığı tespit edilmiştir. Çalışan her dört kişiden üçünün erkek olduğu gözlenmektedir. Geçen

yıla oranla kadın çalışan ve erkek çalışan oranlarında neredeyse değişiklik gözlenmemektedir. Geçen yıl yüzde 25,2 olan kadın çalışan oranı bu yılda değişmeyerek yüzde 25,2 olarak gerçekleşmiştir. Ancak istihdamda olan kadın sayısında 66 bin kişilik bir artış söz konusudur. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ile Eğitim sektörlerinde bütün işyeri büyüklüklerinde kadın çalışan sayısının erkek çalışan sayısından fazla olduğu gözlemlenmektedir. Sektörlere göre çalışan sayısı incelendiğinde, Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü yüzde 10'un altında oranlarla kadın çalışan oranının en düşük olduğu sektör olmuştur.

Çalışanların yüzde 30,2'si İmalat, yüzde 20,7'si Toptan ve Perakende Ticaret, yüzde 9,8'i İnşaat sektöründedir.

Çalışanların yüzde 55,7'si 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde yüzde 11,1'i 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde, yüzde 33,2'si ise 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde istihdam edilmektedir. Erkek çalışanların işyerleri büyüklüğüne göre dağılımı toplam çalışan dağılımı ile benzerlik gösterirken, kadın çalışanların yüzde 58,6'sı 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışmaktadır. Büyük ölçekli işyerlerinde kadın istihdam oranı biraz daha yüksektir.

Tablo 8: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Part-Time Çalışan Sayısı

Sektörler	2-9	10-19	20+	2+
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	4.595	3.519	51.485	59.599
Ulaştırma ve Depolama	15.025	3.116	14.492	32.632
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	13.495	2.798	15.232	31.525
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	11.149	1.204	17.837	30.190
Toptan ve Perakende Ticaret	11.264	4.638	8.920	24.822
Eğitim	5.146	2.617	10.832	18.595
İmalat	6.581	2.589	8.739	17.908
İnşaat	7.397	420	4.237	12.054
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	1.677	916	4.910	7.502
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	2.231	473	1.053	3.756
Diğer Hizmet Faaliyetleri	2.294	430	700	3.424
Bilgi ve İletişim	1.158	307	1.417	2.881
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	603	33	1.817	2.453
Gayrimenkul Faaliyetleri	429	181	309	919
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	105	87	242	434
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	52	40	120	212
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	68	11	95	174
Genel Toplam	83.268	23.377	142.435	249.080

Kaynak: İPA 2017

Çalışma kapsamına giren 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde 249 bin 80 kişinin part-time olarak çalıştığı tespit edilmiştir. part-time çalışanların yüzde 57,2'si 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde çalışmaktadır. Mevcut istihdamdakilerin yüzde 2,4'ü part-time çalışmaktadır. 20 ve daha

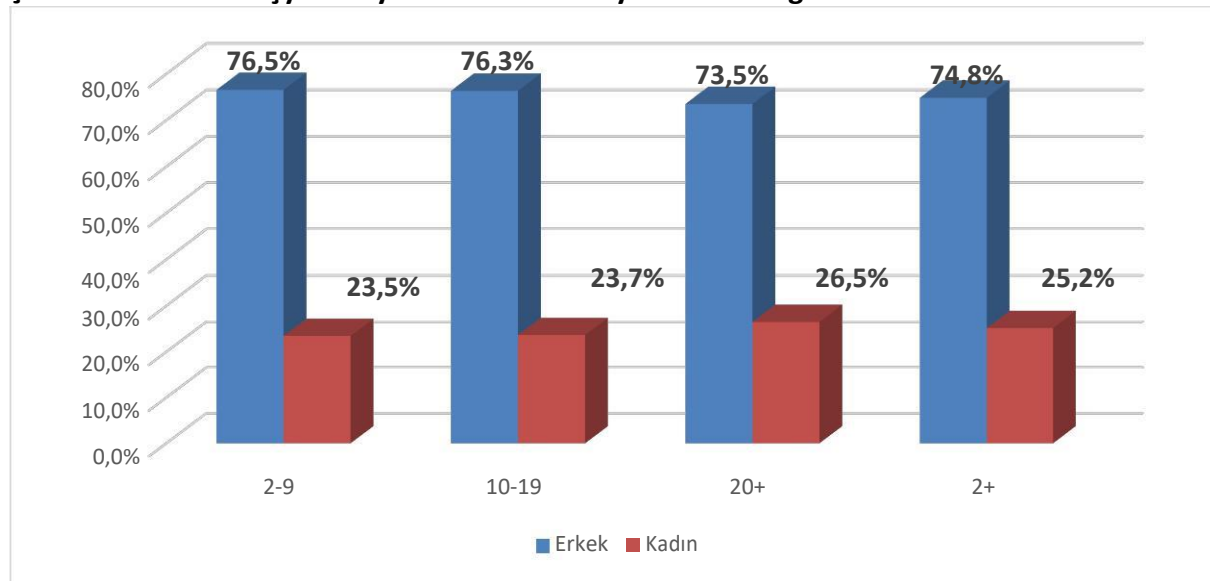
fazla istihdamlı işyerlerinde Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründe istihdam edilenlerin yüzde 26,1'i part-time olarak çalışmaktadır. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründe istihdam edilenlerin yüzde 13,2'si part-time olarak çalışmaktadır.

2-9 arası istihdamlı işyerlerinde part-time çalışan en çok Ulaştırma ve Depolama sektöründe görülmektedir. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde part-time çalışanların yüzde 18'i bu sektörde bulunmaktadır. Bu sektörü yüzde 16,2 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri ve yüzde 13,5 ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörü takip etmektedir.

10-19 arası istihdamlı işyerlerinde part-time çalışan en çok Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe bulunmaktadır. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde part-time çalışanların yüzde 19,8'i bu sektörde istihdam edilmektedir. Bu sektörü yüzde 15,1 ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ve yüzde 13,3 ile Ulaştırma ve Depolama sektörü takip etmektedir.

20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde part-time çalışan en çok Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründe bulunmaktadır. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde part-time çalışanların yüzde 36,1'i bu sektörde istihdam edilmektedir. Bu sektörü yüzde 12,5 ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ve yüzde 10,7 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü takip etmektedir.

Şekil 8: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kaynak: İPA 2017

Her işyeri büyüklüğünde yaklaşık olarak her 4 çalışandan 3'ü erkektir. Kadınların en yüksek oranda çalıştığı işyeri büyüklüğü 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir. İşyeri büyüklüğü arttıkça kadın istihdam etme oranı artmaktadır.

Tablo 9: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Meslek Grupları	Erkek	Kadın	Toplam
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	1.475.622	239.365	1.714.987
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	1.477.970	175.177	1.653.146
Hizmet ve Satış Elemanları	1.106.961	435.882	1.542.843
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	1.084.477	434.938	1.519.415
Profesyonel Meslek Mensupları	812.431	496.750	1.309.181
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	543.726	470.418	1.014.144
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	731.007	228.376	959.382
Yöneticiler	393.931	91.156	485.087
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	38.117	5.991	44.108
Genel Toplam	7.664.240	2.578.054	10.242.294

Kaynak: İPA 2017

Bütün meslek gruplarında erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından fazladır. Kadın çalışan sayısının oransal olarak en fazla olduğu meslek grubu yüzde 46,4 ile Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar iken bunu yüzde 37,9 ile Profesyonel Meslek Mensupları izlemektedir. En fazla çalışan Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubundadır. Daha sonra Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Hizmet ve Satış Elemanları Meslek grubu gelmektedir. Kadınların en fazla çalıştığı meslek grubu Profesyonel Meslek Mensuplarıdır. Her 5 kadın çalışandan 1 tanesi bu meslek grubundadır. Bu meslek grubundaki mesleklerin genelde yükseköğretim mezunu eleman talebi olan meslekler olması kadınların eğitim düzeyi yüksek işlerde daha fazla oranda çalıştıklarını göstermektedir. Büro Hizmetlerinde Çalışanlar, Hizmet ve Satış Elemanları ve Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grupları kadınların yoğun olarak çalıştığı meslek gruplarıdır. Erkeklerin en fazla çalıştığı meslek grupları Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Hizmet ve Satış Elemanlarıdır.

Tablo 10: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Genel
Temizlik Görevlisi	Şoför-Yük Taşıma	Temizlik Görevlisi
Satış Danışmanı	Beden İşçisi (Genel)	Satış Danışmanı
Sekreter	Satış Danışmanı	Beden İşçisi (Genel)
Muhasebeci	İşletmeci	Şoför-Yük Taşıma
Büro Memuru (Genel)	Temizlik Görevlisi	İşletmeci
Makineci (Dikiş)	Garson (Servis Elemanı)	Büro Memuru (Genel)
Ön Muhasebeci	Güvenlik Görevlisi	Garson (Servis Elemanı)
Aşçı	Şoför (Yolcu Taşıma)	Muhasebeci
Beden İşçisi (Genel)	Büro Memuru (Genel)	Güvenlik Görevlisi
Garson (Servis Elemanı)	İnşaat İşçisi	Makineci (Dikiş)
Kasiyer	Muhasebeci	Şoför (Yolcu Taşıma)
Konfeksiyon İşçisi	Beden İşçisi (İnşaat)	Aşçı
Güvenlik Görevlisi	Pazarlamacı	Pazarlamacı
Çaycı	Aşçı	Sekreter
İşletmeci	Makineci (Dikiş)	Ön Muhasebeci
Bulaşıkçı (Stevard)	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	İnşaat İşçisi
Hemşire	Tır-Çekici Şoförü	Beden İşçisi (İnşaat)
Muhasebe Meslek Elemanı	Elektrikçi (Genel)	Kasiyer
Büro İşçisi	Yönetici (İş Hizmetleri)	Konfeksiyon İşçisi
Pazarlamacı	Sevkiyat Görevlisi	Büro İşçisi

Kaynak: İPA 2017

Toplamda 5 bin 277 farklı meslekte çalışan bulunmaktadır. Erkekler 5 bin 117 farklı meslekte istihdam edilirken kadınlar 3 bin 549 farklı meslekte istihdam edilmektedir.

Tablo 26’da da görüldüğü üzere Türkiye genelinde en fazla çalışılan meslek olan Temizlik Görevlisi, erkekler arasında da beşinci sırada gelirken kadınlarda birinci sırada yer almıştır. Satış Danışmanı, Beden İşçisi (Genel), Şoför-Yük Taşıma diğer en fazla çalışılan meslekler olarak geçen yıllarla benzerlik arz ederken, Büro İşçisi ve Konfeksiyon İşçisi meslekleri en fazla çalışılan meslekler grubuna ilk kez dâhil olmuştur. Kadınların ve erkeklerin en fazla çalıştığı ilk 20 mesleğin 11 tanesi ortaktır.

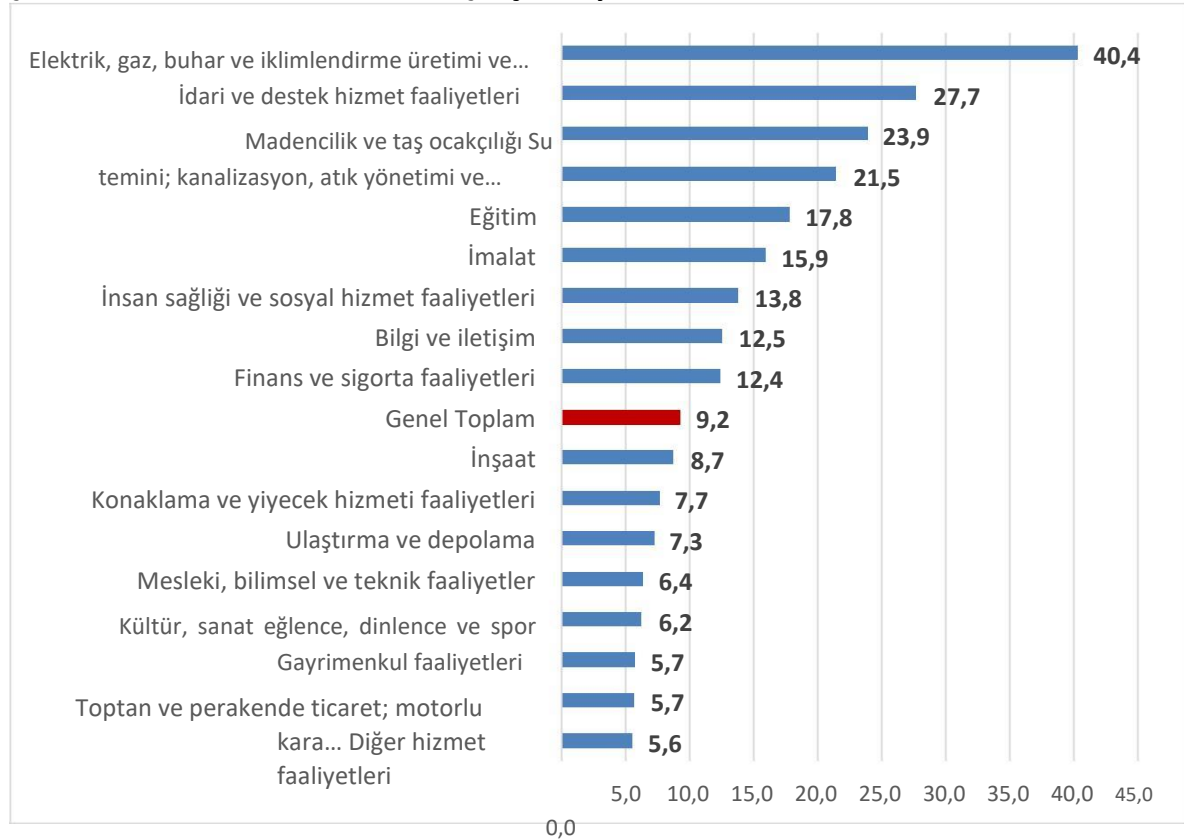
İşyeri büyüklüğüne göre göre çalışanlar incelendiğinde 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerlerinde erkek çalışanların ilk on mesleğine bakıldığında işletmeci bulunurken bu durum 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için söz konusu değildir. 2-19 istihdamlı işyerleri küçük ölçekli firmalar olması ile şahsa ait işyerleri olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple küçük ölçekli işyerlerinde işletmeci mesleğinin ilk on meslek içinde çıkması 20+ istihdamlı işyerlerine göre daha olası bir durumdur. Kadın çalışanların mesleklerine bakıldığında ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde çalışanların ilk on mesleği içerisinde Hemşire bulunmaktadır. İşyeri büyüklüğü arttıkça çalışanların daha nitelikli olması beklenmektedir.

Tablo 11: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

İşyeri Yaşı	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	1.364.974	481.076	1.846.051
5-9	1.635.741	556.354	2.192.095
10-14	1.282.106	448.992	1.731.098
15-19	856.203	295.800	1.152.003
20-24	974.173	328.703	1.302.876
25+	1.551.042	467.130	2.018.172
Genel Toplam	7.664.240	2.578.054	10.242.294

Kaynak: İPA 2017

Tüm yaş gruplarında erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından fazladır. Oransal olarak incelendiğinde de tüm yaş gruplarındaki ortalama erkek ve kadın oranlarının çok az sapma göstermektedir. Tüm yaş gruplarında çalışan her dört kişiden bir tanesi kadındır. Dolayısıyla işyeri yaşının büyüklüğü ya da küçüklüğü kadın çalışan sayısına önemli bir etkiye bulunmamıştır. En fazla çalışan 5-9 yaş grubundaki işyerlerindedir.

Şekil 9: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları

Kaynak: İPA 2017

Ortalama çalışan sayısı en fazla olan sektör, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörü olmuştur. Bu sektörde ortalama çalışan sayısı 40,4 olarak

gerçekleşmiştir. Daha sonra ortalama 27,7 çalışan ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörü takip etmektedir. Türkiye geneli için ortalama çalışan sayısı ise 9,2 olarak gerçekleşmiştir.

Veriler 2016 yılı ile kıyaslandığında Türkiye geneli ortalama neredeyse değişmemiştir. Ancak Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektöründe 10 puanlık bir azalışla ortalama çalışan sayısı geçen seneye göre en fazla azalan sektör olmuştur.

İşyeri sayısı olarak ağırlık 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde iken çalışan sayısında ağırlık 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerindedir. Küçük ölçekli işyerlerinde Toptan ve Perakende Ticaret sektörü ön plana çıkarken, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde İmalat sektörü başta yer almaktadır. Ülkemizdeki işyerlerinin özellikleri ve bu işyerlerindeki çalışanlara ilişkin bilgiler işgücü piyasasının ihtiyaçlarını analiz ederken bize önemli ipuçları verecektir.

1.3. AÇIK İŞLER

İşgücü piyasasının talep tarafına ilişkin bir gösterge olan açık işler, işgücü talebine yönelik olarak planlanan politikalar anlamında başvurulacak önemli bir veri kaynağını ifade etmektedir. İşgücü piyasasının talep yönünü ortaya çıkarmada temininde güçlük çekilen meslekler ile en önemli argüman açık iş bilgileridir. İşgücü Piyasası Araştırmasında, Açık İş tanımı; henüz yaratılmış ve doldurulmamış, işverenin işyeri dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen doldurulmak istenen ücretli bir iş olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda İşgücü Piyasası Araştırmalarında İşyeri Bilgi Formunun uygulanması sırasında açık işler, işyerinde “fiilen” ihtiyaç duyulan ve aktif arama kanalı ile aranılan meslekleri ifade etmektedir.

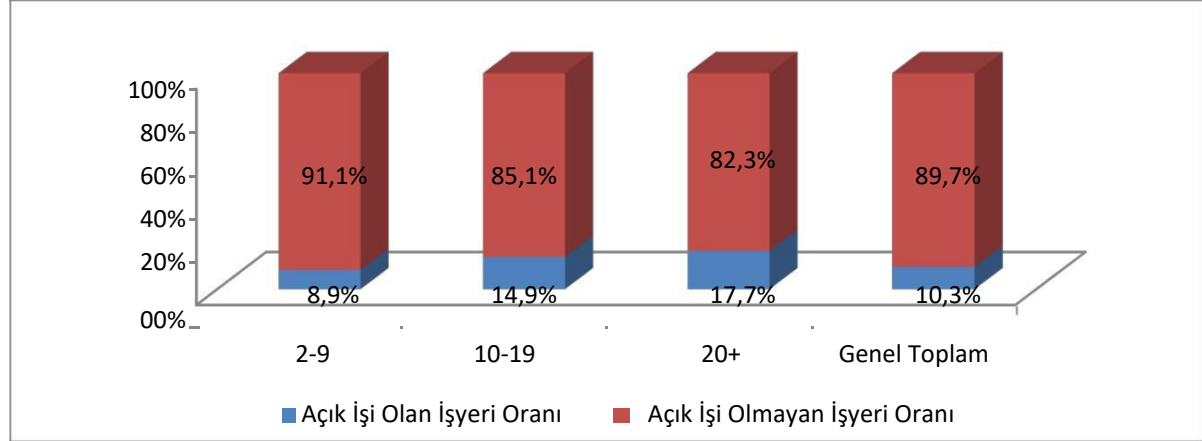
Araştırma kapsamında işyerlerine 2017 yılı 3 Nisan-5 Mayıs tarihleri arasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Bir anlamda ziyaret edilen tarihler arasında işyerlerinin personel ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada referans tarihi veya döneminin olmayışı ziyaret sırasındaki mevcut durumun sorulması bu çalışmanın istatistiksel olarak sınırlılığını ortaya koymaktadır. Çalışma kapsamında işyerlerine açık iş bulunan meslekler yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler ve açık işleri hangi kanallar ile aradıkları da sorulmuştur. Bu kapsamda toplanan verilere bu bölümde detaylı bir şekilde yer verilecektir.

Çalışma kapsamında açık işlere ilişkin talep edilen cinsiyet de sorulmuştur. Kuruma gelen açık iş verilerinde İŞKUR, cinsiyet ayırımına yer vermemekte ve işverenlerden gelen açık iş taleplerini cinsiyet ayırımında almamaktadır. Ayrımcılık yaratmaması açısından açık iş verileri cinsiyet ayırımı olmadan toplanmaktadır. Ancak bu çalışma veri üretmeye yönelik bir araştırma olduğundan dolayı açık işlerde cinsiyet ayrımı sorulmuştur. Kadın istihdamının önündeki engeller bir nebze olsun tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu şekilde politika üreticilere ve kullanıcılara veri sağlanmıştır. Seçenekler arasında “cinsiyet önemli değil” seçeneği de yer almıştır.

Araştırma kapsamındaki toplam 1 milyon 111 bin 226 işyerinden 114 bin 227 tanesinin çalışma döneminde açık işi olduğu tespit edilmiş ve 114 bin 227 işyerinde toplam 286 bin 23 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır. 2016 yılına göre açık işi olan işyeri oranı yüzde 7, açık iş sayısı yüzde 4,8 artmıştır.

Araştırma kapsamındaki 2+ istihdamlı her 10 işyerinden 1’inde açık iş bulunmakta olup işyeri büyüklüklerine göre incelendiğinde; işyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranının da arttığı ortaya çıkmaktadır. Zira 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 8,9’unda açık iş bulunmakta olup 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 14,9’a, 20+ istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 17,7’ye çıkmaktadır.

Şekil 10: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Bulunan İşyeri Oranları

Kaynak: İPA 2017

Geçen yıla göre açık işi olan işyeri oranı 0,3 puan artmıştır. İşyeri büyüklükleri açısından geçen yıl ile karşılaştırıldığında 2-9 istihdamlı işyerlerinde oranın aynı kaldığını, 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde 0,8 puan, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde 1,5 puan arttığını görülmüştür. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yaklaşık yüzde 82’lik kısmı 2-9 istihdamlı işyerlerinden oluşmaktayken, açık işi olan işyerinin yüzde 71,1’lik kısmı bu işyeri büyüklüğündedir. 20+ istihdamlı her 100 işyerinin 17’sinde, 2-9 istihdamlı her 100 işyerinde ise yaklaşık 9’unda açık iş bulunmaktadır.

Tablo 11’de ise işyeri büyüklükleri ve sektörler itibarıyla açık işi olan işyerlerinin oranlarına yer verilmiştir.

Tablo 12: Sektörlere Göre Açık İş Olan İşyeri Oranı

Sektör	Açık İş Olan İşyeri oranı			
	2-9	10-19	20+	Genel
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	7,9%	15,5%	11,5%	10,4%
İmalat	14,6%	22,4%	25,9%	17,2%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	6,8%	4,6%	9,0%	7,1%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyet.	11,3%	11,8%	15,0%	12,0%
İnşaat	8,2%	9,7%	8,7%	8,5%
Toptan ve Perakende Ticaret	7,3%	13,7%	18,1%	8,3%
Ulaştırma ve Depolama	5,9%	6,8%	12,2%	6,3%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	11,6%	21,3%	23,2%	13,3%
Bilgi ve İletişim	13,3%	21,0%	19,8%	14,8%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	4,5%	4,8%	15,9%	4,9%
Gayrimenkul Faaliyetleri	9,9%	9,0%	16,5%	10,2%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	5,9%	14,1%	12,0%	6,7%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	10,9%	13,0%	11,8%	11,3%
Eğitim	13,2%	16,4%	11,4%	13,7%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	5,0%	14,7%	17,6%	7,5%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	4,4%	11,4%	11,1%	5,2%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	12,2%	11,5%	13,3%	12,2%
Genel Toplam	8,9%	14,9%	17,7%	10,3%

Kaynak: İPA 2017

Açık işi olan işyerlerinin toplam işyerleri içerisindeki oranı ise işyerlerinin açık iş verme potansiyelini göstermektedir. Hem genel olarak hem de tüm işyeri büyüklüklerinde İmalat sektörü diğer sektörlerle nazaran en yüksek oranda açık işi olan işyeri bulunan sektördür. İmalat sektöründeki 2-9 işyerleri için bu oran yüzde 14,6, 10-19 işyerleri için yüzde 22,4, 20+ işyerleri için yüzde 25,9 ve araştırma kapsamındaki 2+ işyerleri için ise yüzde 17,2 olarak tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle İmalat sektöründe Türkiye genelinde 2+ işyerlerinde her 100 işyerinden 17 işyerinin açık işi bulunmaktadır. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde her 4 işyerinden 1 tanesinin açık işi bulunmaktadır. İmalat sektöründe 2-9 işyerlerinden 20+ işyerlerine doğru açık işi olan işyeri oranının arttığı tespit edilmiştir.

İmalat sektöründen sonra sırasıyla Bilgi ve İletişim, Eğitim ile Konaklama ve Yiyecek Faaliyetleri sektörleri gelmektedir. Eğitim sektöründe öğretmenler ile sözleşme zamanı olması açık işi olan işyeri oranını arttırmıştır. Özellikle turizm alınanda yaşanan olumlu gelişmeler Konaklama ve Yiyecek Faaliyetleri sektörünü etkilemiştir. Açık işi olan işyeri oranı en düşük sektörler ise Finans ve Sigorta Faaliyetleri ile Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektörleri olmuştur.

Açık işlerde sektörel analizin daha iyi yapılabilmesi için sektörlerle göre açık iş sayısına ve açık iş oranına bakılması gerekmektedir.

Çalışma kapsamında tespit edilen açık iş sayısı geçen yıla göre yüzde 4,8 oranında artmıştır. İşyeri büyüklüğü arttıkça geçen yıla göre açık iş sayısında da artış görülmüştür. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde geçen yıla göre açık iş sayısı yüzde 0,1 oranında artarken, 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde açık iş sayısı yüzde 9,3 oranında 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde ise 10,8 oranında artmıştır.

İmalat sektörü açık işi olan işyeri oranı en yüksek sektör olduğu gibi açık iş sayısı en fazla olan sektördür. Bütün işyeri büyüklükleri içerisinde açık işlerin en fazla payının İmalat sektöründe olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamındaki 2+ istihdamlı işyerlerinden alınan 286 bin 23 kişilik açık işin yüzde 35,5'inin İmalat sektöründe olduğu tespit edilmiştir. Açık işlerde İmalat sektörünün ağırlığı özellikle 20+ istihdamlı işyerlerinde görülmektedir. 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan 98 bin 290 kişilik açık işin yüzde 47,8'ine tekabül eden 46 bin 961 kişilik açık iş İmalat sektöründe tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle 20+ istihdamlı işyerlerindeki her 2 açık işten 1'i İmalat sektörüne aittir.

Tablo 13: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Sayısı

Sektörler	2-9	10-19	20+	Genel Toplam
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	281	307	758	1.346
İmalat	40.287	14.287	46.961	101.535
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	135	25	405	565
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faal.	546	82	219	847
İnşaat	13.399	5.428	6.266	25.092
Toptan ve Perakende Ticaret	38.666	7.377	13.734	59.777
Ulaştırma ve Depolama	7.915	744	3.936	12.595
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	17.150	5.670	7.153	29.973
Bilgi ve İletişim	2.850	627	1.703	5.180
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	987	100	1.033	2.119
Gayrimenkul Faaliyetleri	2.943	150	511	3.604
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	6.978	1.690	2.335	11.003
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	4.841	1.118	9.852	15.811
Eğitim	2.017	1.092	887	3.996
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	1.408	445	1.430	3.283
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	697	265	402	1.364
Diğer Hizmet Faaliyetleri	6.078	1.147	706	7.930
Genel Toplam	147.179	40.554	98.290	286.023

Kaynak: İPA 2017

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde sektörler itibariyle ikinci sırayı yüzde 20,9 oranıyla Toptan ve Perakende Ticaret sektörü almıştır. Bu sıralama 2-9, 10-19 ve 20+ istihdamlı işyerleri için de geçerlidir. 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için üçüncü sırada yüzde 10,5 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü bulunmaktadır. Her 2 açık işten 1 tanesi belirtilen sektörler aittir. Alınan açık işlerde binde 2 oran ile en düşük paya sahip olan sektör ise Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı; binde 3 ile Su Temini; Kanalizasyon ve Atık Yönetimi ile binde 5 ile Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü son sıraları almıştır.

Açık iş oranı, açık iş sayısının mevcut çalışan ile açık iş sayısının toplamına oranlanması ile bulunmaktadır. 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde açık iş oranı yüzde 2,7 olarak tahmin edilmiştir. 2016 yılında da açık iş oranı yüzde 2,7 olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılı çalışmasının Nisan ve Mayıs aylarında yapıldığı düşünüldüğünde işgücü piyasasını olumsuz etkileyen olaylara rağmen açık iş oranının aynı kalması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

2016 yılına göre 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde açık iş oranı 0,3 puan düşerken, 10-19 arası istihdamlı ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde 0,2'şer puan artmıştır.

Tablo 14: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Oranları

Sektörler	2-9	10-19	20+	Genel Toplam
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	3,0%	3,7%	1,3%	1,7%
İmalat	6,2%	5,0%	2,1%	3,2%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	3,4%	0,9%	0,8%	1,0%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faal.	7,3%	3,0%	0,7%	2,0%
İnşaat	3,5%	3,7%	1,3%	2,4%
Toptan ve Perakende Ticaret	3,5%	2,5%	1,8%	2,7%
Ulaştırma ve Depolama	2,7%	0,9%	1,2%	1,8%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	5,8%	5,6%	2,3%	4,2%
Bilgi ve İletişim	6,1%	3,4%	1,5%	3,0%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	2,2%	0,9%	0,9%	1,2%
Gayrimenkul Faaliyetleri	6,0%	1,3%	1,8%	4,1%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	2,1%	2,5%	1,2%	1,8%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	5,4%	3,6%	1,7%	2,3%
Eğitim	3,9%	2,1%	0,6%	1,5%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	2,8%	2,1%	0,8%	1,3%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	3,0%	4,2%	1,5%	2,4%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	5,0%	3,6%	1,2%	3,7%
Genel Toplam	4,1%	3,4%	1,7%	2,7%

Kaynak: IPA 2017

Açık iş oranı en yüksek olan sektör Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörleridir. Daha sonra sırası ile Gayrimenkul Faaliyetleri, Diğer Hizmet Faaliyetleri ile İmalat sektörü gelmektedir. En fazla açık iş İmalat sektöründe bulunmasına rağmen Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektöründeki açık iş kapasiteleri daha yüksektir. 2+ istihdamlı işyerlerinde Türkiye genelinde açık iş oranı olan yüzde 2,7'nin üzerinde kalan sektörler; Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, İmalat, Diğer Hizmet Faaliyetleri, Bilgi ve İletişim, Gayrimenkul Faaliyetleri ve Toptan ve Perakende Ticaret sektörleri olmuştur. Bu tablo 2016 yılı için de aynı şekildedir.

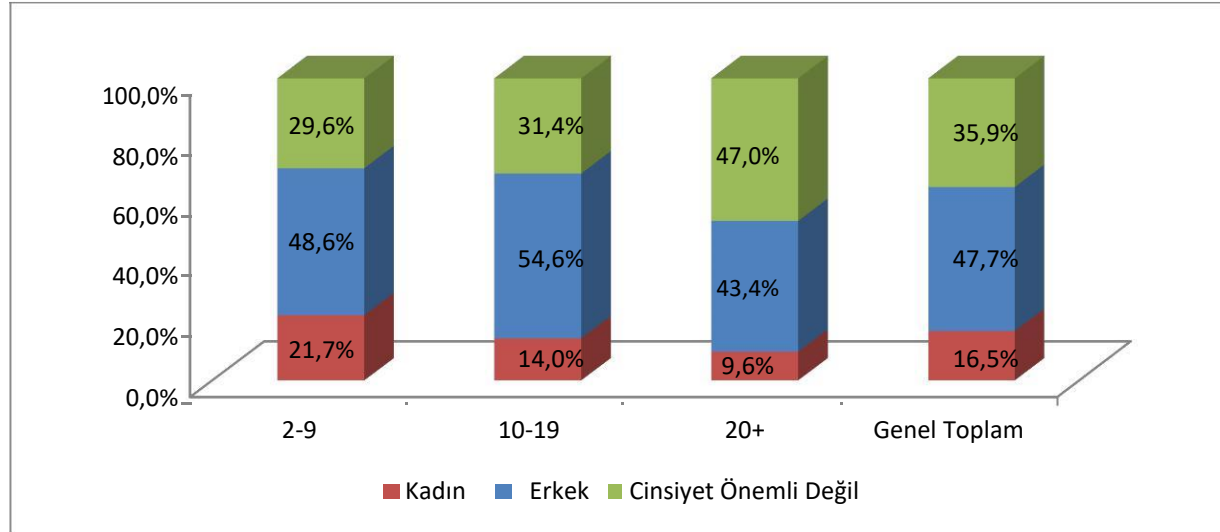
Sektörler ve işyeri büyüklüklerine göre açık iş oranları incelendiğinde ortaya çıkan önemli bir husus; genel olarak açık iş oranlarının işyeri ölçeği büyüdükçe azalmasına rağmen bu eğilime ters düşen bazı sektörlerin de bulunmasıdır. Özellikle bu durum 2-9 ile 10-19 istihdamlı işyerlerinde görülmüş olup, Madencilik, İnşaat, Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörlerinde 10-19 istihdamlı işyerlerinde daha yüksek bir açık iş oranı ile karşılaşmıştır.

Açık işlerde talep edilen cinsiyet tercihi bilgisi işgücü piyasasının talep yapısına ilişkin önemli bir veri sunmaktadır. Özellikle Türkiye işgücü piyasasında kadınların yerini ve önemini ortaya koymak bağlamında işverenlerin açık iş talepleri hakkında bilgi toplanırken, cinsiyet ayrımı yapıp yapmadıklarını

belirlemek önemli bir husustur. Ülkemizde işverenler, istihdam etmeyi planladıkları kişiler hakkında karar verirken özellikle sosyal ve kültürel yargılar sebebiyle kadınlar özelinde olumsuz tutum sergileyebilmektedir. Kadınlara yönelik istihdam politikalarının planlanması ve kadın istihdamının artırılması amacıyla özellikle bu araştırma sonucunda ortaya çıkan verilerin dikkatli analiz edilmesi ve kullanılması önemlidir.

Türkiye genelinde 1 milyon 111 bin 226 işyeri ziyaret edilmiş ve 114 bin 227 işyerinden toplam 286 bin 23 kişilik açık iş tespit edilmiş olup, 286 bin 23 kişilik açık iş için de yüzde 47,7'sinde sadece erkek işgücü talebinin olduğu görülmektedir. Bir önceki yıl İşgücü Piyasası Araştırması ile karşılaştırıldığında ise araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yine yüzde 47,7'sinin sadece erkek işgücü talebinin olduğu bu oranın 2015'de ise yüzde 50,2'i olduğu görülmektedir. 2016 yılında kadın işgücü talebi yüzde 13 iken 2017 yılında bu oran yüzde 16,5'e yükselmiştir. 2015 yılı araştırmasında yüzde 32,2 olarak gerçekleşen "cinsiyet önemli değil" seçeneğinin oranı 2016 yılında yüzde 39,2 olarak gerçekleşerek 7 puanlık bir artış göstermiş iken 2017 yılında bu oran yüzde 35,9 olarak gerçekleşmiştir. Her 3 açık işten bir tanesi için cinsiyet önemli değil şeklinde cevap verilmiştir.

Şekil 11: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

Kaynak: İPA 2017

Tüm işyeri büyüklükleri incelendiğinde her grupta erkek istihdamının fazla olması dolayısıyla açık işlerde erkek işgücü tercihinin kadınlara nazaran yüksek olması kaçınılmazdır. Ancak Türkiye geneli işyerlerinden alınan açık işlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde 2-9 istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde kadın işgücünü istihdam etme eğiliminin, Türkiye ortalamasına göre daha fazla olduğunun tespiti önemlidir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 16,5'inde sadece kadın işgücünü istihdam etme eğilimi göze çarpmaktadır. Bu oran 2-9 istihdamlı işyerlerinde yüzde 21,7 olarak gerçekleşmiştir. İşyeri büyüklüğünde artış gerçekleşirken cinsiyet tercihi olarak kadınların oranı düşmektedir. Ancak cinsiyet önemli değil oranı ise tam tersi bir eğilimle artmaktadır.

Burada sadece erkek tercih edilme oranı üzerinden analiz yaptığımızda 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde sadece erkek tercih edilme ihtimalinin daha düşük olduğunu görmekteyiz. 20 ve daha fazla kişi istihdamlı işyerlerinde kadın işgücü talebi oldukça düşük gibi görülse de aslında bu işyeri grubunda açık işler için cinsiyetin önemli olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Kurumsal firmalarda bu eğilimin ortaya çıkması özellikle daha eğitilmiş işgücünün talep edilmesi ve “erkek işi” olarak adlandırılabilen mesleklerden ziyade bu tür firmalarda “beyaz yakalı” personel istihdamının önemli olması ve bu bağlamda kadın ya da erkek tercihinin pek bir anlam ifade etmediğini göstermektedir.

Tablo 30’da ise araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan 286 bin 23 kişilik açık işin talep edilen eğitim düzeylerine göre dağılımına yer verilmektedir. Tespit edilen tüm açık işler içerisinde en fazla talep edilen eğitim düzeyi “Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum” olmuştur. Bir diğer ifadeyle açık işlerde yüzde 34,4 gibi önemli bir ağırlık açık iş pozisyonlarında özellikle bir eğitim düzeyi aranmamakta ve bu da işlerin çoğunlukla en alt düzeyde bir eğitime sahip olan kişilerin de yapabileceği düzeyde olduğunun göstergesidir. Yapılacak iş ile eğitim düzeyi bağlantısının olmadığı ortaya çıkmaktadır. Talep edilen eğitim düzeyinde ikinci sırada yüzde 25,7 ile Lise Altı gelmektedir. Akabinde ise yüzde 17 ile Genel Lise eğitim seviyesi bulunmaktadır.

Tablo 15: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi/Cinsiyet	Kadın	Erkek	Genel Toplam (2+)	Genel Toplam
			Cinsiyet Önemli Değil	
Çıraklık Eğitimi	1,0%	1,7%	1,5%	1,5%
Lise Altı	21,6%	30,0%	21,9%	25,7%
Genel Lise	25,5%	10,7%	21,6%	17,0%
Meslek Lisesi	6,4%	15,3%	6,5%	10,7%
Meslek Yüksekokulu	4,8%	2,6%	5,7%	4,1%
Lisans	5,4%	2,7%	11,4%	6,3%
Lisans Üstü	0,1%	0,1%	0,8%	0,3%
Herhangi Bir Eğitim Düzeyi Aramıyorum	35,3%	36,9%	30,6%	34,4%
Genel Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: İPA 2017

Açık işlerinde sadece kadın ya da erkek işgücünü istihdam etme eğiliminde olan ya da herhangi bir cinsiyet ayrımına gitmeyen işverenler eğitim tercihlerini belirtirken en fazla “Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum” seçeneğini tercih etmişlerdir. Ancak kadın ya da erkek işgücü tercihlerinde herhangi bir eğitim düzeyi talep etmeme oranı erkeklerde daha yüksektir. Açık işlerinde erkek işgücü istihdamı tercihinde olan işverenler bu açık işlerin yüzde 36,9’unda herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bulunmamışlardır. Bu oran kadınlarda yüzde 35,3 olarak tespit edilmiştir. Söz konusu “Herhangi Bir Eğitim Düzeyi Aramıyorum” tercihten sonra belirli bir eğitim düzeyi olarak tercih edilen

en fazla oran kadınlarda yüzde 25,5 ile Genel Lise seviyesinde gerçekleşmiştir. Erkeklerde ise yüzde 30 ile Lise Altı, yüzde 15,3 ile Meslek Lisesi olarak tespit edilmiştir. Erkek işgücü istihdam tercihinde kadınlara nazaran daha fazla oranda “Herhangi Bir Eğitim Düzeyi Aramıyorum” tercihinde bulunulması ve özellikle kadın işgücü tercihinde eğitim düzeyi talepleri incelendiğinde Genel Lise, Meslek Yüksekokulu ve Lisans düzeyinin erkeklere göre daha fazla oranda tercih edilmesi, işgücü piyasasında kadınların eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılma ve istihdam oranlarındaki artışını da desteklemektedir. Zira kadın işgücü tercihlerinde yüzde 10,3 oranında yükseköğretim mezunu talep edilirken, bu oran erkeklerde yüzde 5,5’de kalmıştır.

İşyeri büyüklükleri ayrımında cinsiyete göre talep edilen eğitim düzeyleri incelenecek olursa; 2-9 istihdamlı işyerleri için kadın işgücü tercihinde bulunulan açık işlerin yüzde 6’sı lisans mezunu seviyesinde bir eğitim talebi söz konusuysen, bu oran 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 3,4 ve 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için ise yüzde 4,4 olarak tespit edilmiştir. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde açık işlerde talep edilen eğitim düzeyinin lise ve üstü eğitim düzeyi olmasından ziyade herhangi bir eğitim düzeyi istenmemesi açık işlerde kadınların tercih edilme olasılığını erkeklere göre 1.4 kat arttırmaktadır. 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde açık işlerde talep edilen eğitim düzeyinin lise ve üstü düzeyi olmasından ziyade herhangi bir eğitim seviyesi istenmemesi açık işlerde kadınların tercih edilme olasılığını erkeklere göre 2 kat arttırmaktadır.

Tablo 16: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

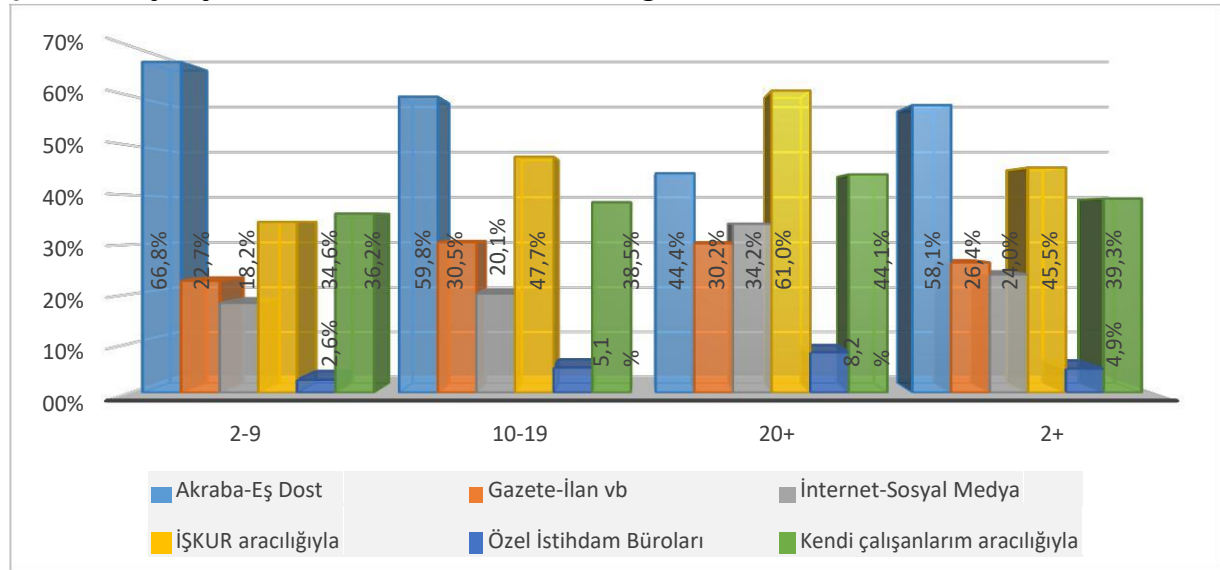
Beceriler/İş Yeri Büyüklüğü	2-9	10-19	20+	2+
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	1	2	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	2	2	1	2
Takım Çalışması	4	3	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	3	4	4	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	5	5	5	5
Bilgisayar kullanımı	6	7	7	6
Satış ve Pazarlama Becerisi	7	8	8	7
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	8	6	6	8
Proje Tabanlı Çalışma	9	9	9	9
Yabancı Dil	10	10	10	10

Kaynak: İPA 2017

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler incelendiğinde en fazla mesleki nitelik ve becerinin ön plana çıktığı dha sonra Fiziksel ve Bedensel Yeterliliğin geldiği görülmektedir. Takım Çalışmasına Uyum ve İletişim ve İfade Yeteneği diğer en fazla aranan becerilerdir. İşyeri büyüklüklerine göre açık işlerde talep edilen becerilerde büyük ölçüde farklılaşma bulunmamaktadır. 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ilk sırada Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ardından Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe istenirken bu durum diğer işyeri büyüklüklerinde tersi şeklinde gerçekleşmiştir. 2-9 kişi istihdamlı işyerlerinde Hesap Yapabilme becerisi diğer işyeri büyüklüklerine göre daha alt sıralarda

tercih edilmektedir. Yabancı Dil becerisi ve Proje Tabanlı Çalışma bütün işyeri büyüklüklerinde en son talep edilen beceri olmuştur.

Şekil 12: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

Kaynak: İPA 2017

İşverenler açık işlerini çeşitli kanallar vasıtasıyla duyurmakta ve bu kanallarla talep ettikleri işgücünü istihdam etme yoluna gitmektedir. İşverenlerin tercih ettikleri çeşitli arama kanalları bir nevi ihtiyaç duyulan personelin kolay bir şekilde temin edebilmesinin yoludur. Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde arama kanalları incelendiğinde en sık oranda kullanılan Akraba-Eş Dost arama kanalı olduğu tespit edilmiştir. Açık işlerin yüzde 58,1'inde bu arama kanalının olduğu ikinci sırayı ise İŞKUR'un aldığı görülmektedir. Dikkat çeken önemli bir husus, işyerleri kurumsallaştıkça Akraba-Eş Dost arama kanalının kullanımının azalması ve İŞKUR'un arama kanalı olarak daha fazla kullanılmasıdır. 2-9 istihdamlı işyerlerindeki açık işlerde Akraba-Eş Dost yüzde 66,8 oranında iken 20+ istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 44,4 oranında kullanılmıştır. Aynı işyerlerindeki açık işlerde İŞKUR'un arama kanalı olarak kullanılması ise sırasıyla yüzde 34,6 ve yüzde 61 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar da, İŞKUR'un daha kurumsal işverenler nezdinde daha tanınır ve daha güvenilir bir kurum olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumun yanında 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde arama kanalı olarak İnternet-Sosyal Medya ve Özel İstihdam Bürolarının kullanılma oranının diğer işyeri büyüklüklerindeki oranlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

TÜİK'in yapmış olduğu Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre işsizlerin yüzde 53,4'ü İŞKUR aracılığı ile iş ararken, 2017 İPA sonuçlarına göre işverenlerin açık işlerinin yüzde 45,5'ini İŞKUR vasıtası ile aramaktadır. Başka bir ifade ile hem işverenlerin hemde iş arayanların yaklaşık yarısı İŞKUR'u kullanmaktadır. Görülüyor ki İŞKUR piyasanın arz ve talep yanının yarısına hakim durumdadır. Bu durumda eşleşme problemini ortadan kaldırabilmek adına ihtiyaçların doğru tespit edilmesi ve bu doğrultuda elemanların yetiştirilmesi gerekmektedir. Özel İstihdam Bürolarını iş arayanların yüzde

24,2'si kullanırken, işverenlerin yüzde 4,9'u kullanmaktadır. İşsizlerin yüzde 90,5'i Akraba-Eş Dost aracılığı ile iş bulmaya çalışırken, işverenlerin yüzde 58,1'i bu kanalı kullanmaktadır.

Tablo 17: Sektörlere Göre Açık İşlerin Arama Kanalları

Sektörler/Arama Kanalları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Kendi çalışanlarım aracılığıyla
İmalat	57,9%	30,8%	14,6%	53,6%	4,2%	39,4%
Toptan ve Perakende Ticaret	65,8%	17,9%	22,9%	45,9%	3,9%	35,8%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	65,9%	32,2%	20,0%	35,9%	1,3%	39,6%
İnşaat	57,2%	24,7%	24,8%	33,5%	6,3%	37,0%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	48,0%	27,5%	53,4%	40,5%	9,0%	49,3%
Ulaştırma ve Depolama	57,1%	17,0%	13,8%	46,8%	1,1%	43,6%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	48,8%	26,9%	44,2%	41,9%	10,2%	38,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	64,3%	37,5%	31,9%	44,9%	4,5%	41,2%
Bilgi ve İletişim	31,4%	23,7%	49,5%	38,6%	13,9%	50,9%
Eğitim	37,5%	21,1%	50,7%	36,7%	10,2%	34,5%
Gayrimenkul Faaliyetleri	35,2%	9,3%	39,3%	22,0%	8,5%	24,1%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	35,2%	47,5%	59,7%	40,6%	5,5%	37,5%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	24,9%	18,4%	73,8%	25,0%	30,0%	48,9%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	68,6%	23,7%	17,9%	54,2%	4,8%	38,3%
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	74,1%	14,1%	4,3%	65,6%	1,1%	47,8%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	40,7%	9,0%	5,2%	72,0%	1,7%	58,0%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	48,5%	45,8%	58,5%	54,5%	12,1%	34,0%
Genel Toplam	58,1%	26,4%	24,0%	45,5%	4,9%	39,3%

Kaynak: İPA 2017

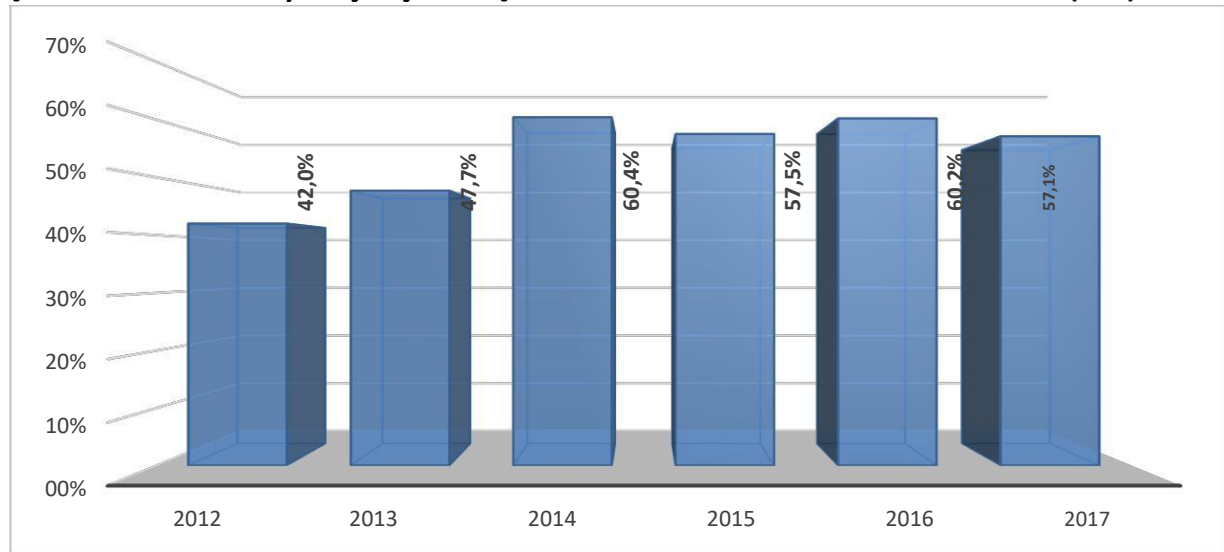
İşverenlerin açık işleri için kullandıkları arama kanalları sektörler özelinde değerlendirilirse; Finans ve Sigorta Faaliyetleri, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri, Eğitim ve son olarak Bilgi ve İletişim sektörlerinde İnternet-Sosyal Medya arama kanalının daha yoğun şekilde kullanıldığı görülmektedir. Diğer sektörlerde ise Akraba-Eş Dost arama kanalı ve daha sonra ise İŞKUR aracılığıyla açık iş kadroları doldurulmaya çalışılmıştır. İŞKUR'un arama kanalı olarak diğer arama kanallarından daha yüksek oranda kullanıldığı sektör ise Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri ve Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımıdır. Bilgi ve iletişim sektöründe yüzde 50,9 ile en fazla Kendi Çalışanlarım Aracılığı ile arama kanalı tercih edilmektedir. Finans ve Sigorta

Faaliyetleri sektöründe bulunan işyerlerinin açık işlerinin yüzde 30'u Özel İstihdam Büroları aracılığı ile aranmaktadır.

Akraba-Eş Dost arama kanalının en yüksek oranda kullanıldığı sektör ise yüzde 74,1 ile Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü olmuştur. İkinci sırada ise yüzde 68,6 oranı ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor; üçüncü sırada ise yüzde 65,9 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü yer almıştır. Bu sıralamayı yüzde 65,8 ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörü, yüzde 64,3 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörü takip etmiştir. Sektörler itibariyle arama kanalları genel olarak değerlendirildiğinde Akraba-Eş Dost kanalı yoğun olarak kullanılmaktadır. Açık işlerinde Akraba-Eş Dost arama kanalının en az kullanıldığı sektör olan Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe yüzde 24,9 oranında tercih edilme söz konusudur.

Özel İstihdam Bürolarının açık işlerde arama kanalı olarak kullanılması ise sektörler itibariyle önemli değişiklikler göstermektedir. Özel İstihdam Bürolarının sektörler arasında en fazla kullanıldığı sektör yüzde 30 oranıyla Finans ve Sigorta Faaliyetleri, ikinci olarak yüzde 13,9 ile Bilgi ve İletişim ve üçüncü sırada ise yüzde 12,1 ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım sektörüdür. Bu verilerle birlikte daha çok nitelikli işgücü gerektiren sektörlerde Özel İstihdam Bürolarının tercih edilmesi yönünde bir eğilim göze çarpmaktadır. Zira Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründen alınan açık işlerde arama kanalı olarak sadece yüzde 1,1 oranında Özel İstihdam Büroları kullanılmıştır. Özellikle Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe açık işlerin yüzde 74,1'inin Akraba-Eş Dost kanalı aracılığıyla doldurulmaya çalışıldığı bu anlamda dikkat çekicidir. Özel istihdam Bürolarını en yüksek oranda kullanan Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörünün Akraba-Eş Dost vasıtasıyla en düşük oranda eleman arayan sektör olması yukarıdaki çıkarımı desteklemektedir.

Şekil 13: Yıllar İtibariyle Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+)

Kaynak: İPA 2012-2017

İŞKUR, son yıllarda işverenlere yönelik uyguladığı politika ve teşviklerle beraber büyük firmaların ilgisini çekmekte ve işverenlerin beraber çalışmak isteyecekleri önemli bir partnere dönüşmektedir. Zira daha önceki yıllarda yapılan İşgücü Piyasası Araştırmaları neticesinde ortaya çıkan veriler de bu yargıyı destekler niteliktedir. 2012 yılı ve sonrasında yapılan saha araştırmalarında 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden toplanan bilgiler ışığında İŞKUR'un yıllar itibariyle artan bir seyirle işverenler tarafından açık işlerini karşılamada tercih edildiği tespit edilmiştir. 2012 yılından itibaren işverenlerle yüz yüze görüşerek gerçekleştirilmeye devam eden bu araştırmada işverenlerin yüzde 42 düzeyinden yüzde 57,1 oranına yükselen bir seyirle açık işlerinde arama kanalı olarak İŞKUR'u tercih ettiği göze çarpmaktadır.

Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi

Eğitim Düzeyleri/ Arama Kanalı	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet- Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla
Çıraklık Eğitimi	63,8%	17,2%	26,8%	54,4%	3,1%	42,0%
Lise Altı	60,4%	28,7%	17,4%	46,2%	2,1%	42,7%
Genel Lise	55,1%	28,8%	28,2%	45,8%	5,2%	34,1%
Meslek Lisesi	46,9%	27,9%	28,5%	40,8%	6,0%	33,3%
Meslek Yüksekokulu	53,9%	24,5%	35,9%	47,3%	11,1%	38,4%
Lisans	38,3%	28,4%	58,9%	25,8%	17,3%	40,4%
Lisans Üstü	16,1%	26,9%	86,8%	17,3%	35,7%	46,2%
Herhangi Bir Eğitim Düzeyi Aramıyorum	65,6%	23,3%	16,9%	49,5%	3,2%	40,9%
Genel Toplam	58,1%	26,4%	24,0%	45,5%	4,9%	39,3%

Kaynak: İPA 2017

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde tespit edilen açık işler için talep edilen eğitim düzeyi bazında arama kanalları incelenecek olursa Lisans ve Lisans Üstü mezunu talebi dışında diğer tüm eğitim seviyelerinde Akraba-Eş Dost arama kanalının diğerlerine nazaran daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte diğer eğitim seviyelerinin hepsinde arama kanalı olarak İŞKUR ikinci sırada yer almaktadır. Meslek Lisesi mezunları talep edilen açık işlerde yüzde 46,9 oranında Akraba-Eş Dost arama kanalını kullanılırken, bu oran İŞKUR için yüzde 40,8 olarak tespit edilmiştir. İŞKUR'un en yüksek oranda arama kanalı olarak kullanıldığı eğitim seviyesi yüzde 54,4 ile Çıraklık Eğitimi mezunlarıdır.

Lisans mezunlarının en yüksek oranda arandığı kanal ise yüzde 58,8 oranı ile İnternet-Sosyal Medya olurken Lisan Üstü eğitim mezunlarında bu oran yüzde 86,8'e çıkmıştır. Özellikle dikkat çeken başka bir husus ise Özel İstihdam Bürolarının Lisans Üstü eğitim seviyesinde talep edilen açık işler için ağırlığının yüksek oluşudur. Zira Lise Altı seviyesi için Özel İstihdam Büroları yüzde 2,1, Lisans Üstü eğitim seviyesi için ise yüzde 35,7 oranında tercih edilmiştir.

2-9 işyerlerini analize dahil etmezsek 10+ istihdamlı daha kurumsal işyerleri için bu sıralamalar değişmektedir. Meslek Yüksekokulu, Lisans ve Lisans Üstü eğitim seviyeleri hariç diğer eğitim seviyelerinde İŞKUR arama kanalı olarak ilk sırada tercih edilmektedir. Çıraklık eğitimi mezunu talep eden işverenlerin yüzde 80,4'ü İŞKUR'u tercih etmektedir. Bunun sebebi 2-9 işyerlerinin küçük firmalar olması sebebi ile açık işlerini profesyonel bir yardımdan ziyade geleneksel yöntemler ile aramalarıdır. 10+ istihdamlı işyerlerinde Meslek Yüksekokulu, Lisans ve Lisans Üstü eğitim seviyeleri için verilen açık işlerde ağırlıklı oranda İnternet-Sosyal Medya arama kanalının kullanıldığı tespit edilmiştir. Meslek Yüksekokulu için bu oran yüzde 47,6, Lisans seviyesi için yüzde 67,5 ve Lisans Üstü seviyesi için ise yüzde 87,7 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 19: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Meslek Grupları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR	Özel İstihdam Büroları	Kendi Çalışanları m Aracılığıyla
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	47,3%	17,1%	31,1%	44,9%	8,1%	35,1%
Hizmet ve Satış Elemanları	64,2%	29,2%	24,3%	45,2%	4,9%	38,4%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	50,4%	25,8%	20,7%	54,2%	3,6%	37,5%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	81,9%	24,4%	16,8%	61,2%	0,4%	56,2%
Profesyonel Meslek Mensupları	43,6%	26,4%	46,7%	36,1%	12,6%	38,5%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	65,2%	26,4%	15,5%	44,1%	3,7%	34,9%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	59,5%	24,8%	42,4%	34,8%	7,3%	43,2%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	58,1%	28,3%	13,4%	51,7%	1,4%	46,3%
Yöneticiler	27,5%	30,8%	61,7%	19,3%	8,0%	27,0%
Genel Toplam	58,1%	26,4%	24,0%	45,5%	4,9%	39,3%

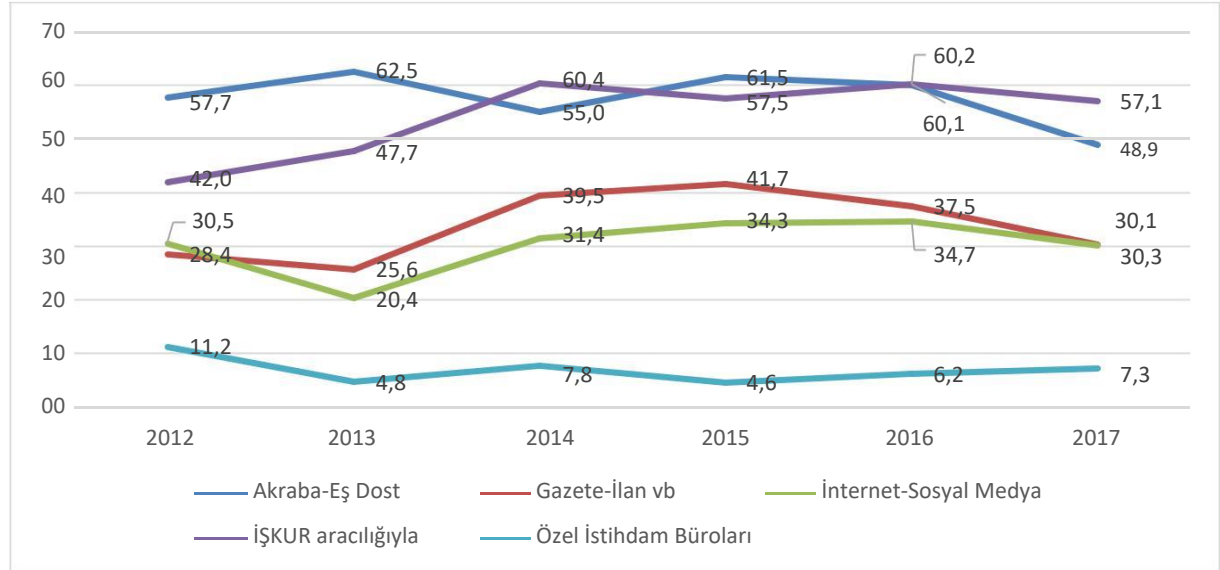
Kaynak: İPA 2017

Meslek gruplarına göre açık iş arama kanalları incelendiğinde Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, Profesyonel Meslek Mensupları ve Yöneticiler dışında bütün Meslek gruplarında Akraba-Eş Dost ilk sıradadır. Yöneticiler meslek grubundaki açık işler ağırlıklı olarak İnternet-Sosyal Medya ve Gazete-İlan vb kanalları ile aranmaktadır. Profesyonel Meslek Mensupları meslek gruplarında ise İnternet-Sosyal Medya ve Akraba-Eş Dost oranları birbirine çok yakındır. Yüksek eğitim düzeyi aranan açık işlerde Akraba-Eş Dost'un oranı düşmekte İnternet-Sosyal Medyanın oranı yükselmektedir.

Akraba-Eş Dost'un arama kanalı olarak en yüksek oranda kullanıldığı meslek grubu ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanlarıdır. Gazete-İlan vb ve İnternet-Sosyal Medya en yüksek oranda kullanıldığı meslek grubu Yöneticilerdir. Özel İstihdam Büroları en yüksek oranda kullanıldığı meslek grubu Profesyonel Meslek Mensuplarıdır. İŞKUR ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri

Çalışanları ve Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubundaki açık işlerde yoğun olarak kullanılmaktadır.

Şekil 14: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+ İşyerleri)

Kaynak: İPA 2017

10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinden alınan bilgiler doğrultusunda bu işyerlerinin açık işlerini aradığı kanallarda İŞKUR'un tercih edilme oranının artmış olduğu görülmektedir. Bu da İŞKUR'un tanınırlığının ve sunduğu hizmetlerin kalitesinin arttığının bir göstergesidir. Arama kanallarındaki artışı 2012 yılı ile kıyasladığımızda açık işlerin arama kanalı olarak İŞKUR'un oranının yüzde 36 arttığı görülmektedir. Arama Kanalları içerisinde İŞKUR ve Gazete-İlan vb tercih oranında bir artış mevcuttur.

Özel İstihdam Büroları 2012 yılında yüzde 11,2 oranında arama kanalı olarak kullanılmışken bu oran 2017 yılında yüzde 7,3'e gerilemiştir. Özellikle Akraba-Eş Dost ile İŞKUR arama kanallarının yıllar içindeki seyri yukarıdaki grafikte en çok dikkati çeken ayrıntılardan biridir. 2012 ve 2013 yıllarında açık işlerinde İŞKUR'a göre daha çok Akraba-Eş Dost arama kanalını kullanan işverenler, 2014 yılında açık işlerini daha çok İŞKUR'a bildirmişlerdir. 2017 yılında ise 8,2 puan farkla İŞKUR en çok tercih edilen arama kanalı olmuştur. Diğer taraftan 2-9 istihdamlı işyerlerinin arama kanalı olarak İŞKUR'u tercih etme durumu incelendiğinde 2015 yılında 2-9 işyerlerinin elemanlarını İŞKUR'dan tercih etme oranı yüzde 24,6 iken 2016 yılında bu oran 33,8 olarak gerçekleşmiş ve 2017 yılında yüzde 34,6'ya ulaşmıştır. Bu da İŞKUR'un 2-9 istihdamlı işyerleri tarafından da tanınırlığının arttığının bir göstergesidir.

Tablo 20: İl Bazında Arama Kanallarının Dağılımı (20+)

İller	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Adana	47,2%	32,6%	24,5%	81,2%	1,1%
Adıyaman	61,3%	0,0%	1,1%	67,1%	0,0%
Afyonkarahisar	70,6%	3,3%	20,1%	18,2%	0,2%
Ağrı	15,5%	0,7%	2,9%	90,1%	0,0%
Aksaray	86,3%	3,1%	17,9%	81,8%	0,1%
Amasya	80,3%	8,2%	18,6%	39,2%	0,0%
Ankara	56,2%	35,6%	29,3%	20,5%	6,5%
Antalya	69,5%	21,8%	47,3%	39,8%	3,5%
Ardahan	96,2%	0,0%	4,8%	100,0%	0,0%
Artvin	22,1%	0,0%	0,9%	85,6%	0,0%
Aydın	71,8%	24,1%	9,5%	72,8%	0,1%
Balıkesir	58,1%	0,9%	29,8%	54,8%	0,2%
Bartın	95,5%	0,4%	0,7%	96,9%	0,8%
Batman	82,2%	17,3%	2,2%	76,8%	0,0%
Bayburt	19,7%	1,5%	77,3%	81,8%	0,0%
Bilecik	66,4%	14,7%	18,3%	64,0%	1,4%
Bingöl	98,4%	0,0%	0,0%	97,7%	0,0%
Bitlis	88,0%	52,1%	1,1%	97,7%	0,0%
Bolu	31,6%	12,8%	2,1%	99,6%	1,6%
Burdur	82,1%	7,0%	6,1%	74,9%	3,7%
Bursa	50,4%	33,6%	18,4%	49,6%	5,8%
Çanakkale	78,0%	5,3%	4,5%	44,6%	0,9%
Çankırı	41,4%	3,4%	3,1%	96,8%	0,0%
Çorum	64,7%	18,2%	16,0%	45,3%	0,8%
Denizli	58,1%	9,2%	32,0%	65,4%	0,3%
Diyarbakır	77,6%	12,0%	15,8%	24,1%	0,0%
Düzce	37,5%	50,5%	6,4%	18,3%	0,2%
Edirne	65,5%	1,0%	1,2%	77,3%	0,0%
Elazığ	45,0%	13,1%	23,3%	71,2%	2,0%
Erzincan	60,6%	0,4%	1,0%	84,0%	0,2%
Erzurum	40,1%	26,1%	1,8%	99,0%	0,1%
Eskişehir	48,9%	13,9%	25,9%	27,6%	0,6%
Gaziantep	50,3%	2,6%	12,3%	62,3%	4,5%
Giresun	42,0%	5,7%	4,5%	37,0%	0,3%
Gümüşhane	66,3%	34,4%	26,3%	97,6%	0,0%
Hakkari	100,0%	0,0%	0,0%	70,6%	0,0%
Hatay	66,7%	19,3%	4,8%	35,8%	0,2%
Iğdır	91,1%	41,9%	9,1%	99,8%	0,0%
Isparta	72,9%	3,5%	7,2%	88,4%	0,3%
İstanbul	54,9%	35,0%	34,0%	32,9%	8,1%
İzmir	56,5%	38,8%	24,0%	48,8%	7,3%
Kahramanmaraş	73,2%	4,1%	21,0%	72,3%	1,8%
Karabük	35,6%	2,8%	41,3%	74,3%	0,0%
Karaman	65,3%	12,1%	8,9%	99,4%	0,1%
Kars	97,6%	77,1%	3,0%	26,1%	0,0%
Kastamonu	78,9%	36,7%	1,8%	24,3%	0,0%
Kayseri	68,1%	8,3%	13,6%	53,2%	0,3%

Kilis	95,4%	1,9%	0,6%	93,1%	0,0%
Kırıkkale	84,2%	3,2%	18,0%	95,6%	0,0%
Kırklareli	62,2%	21,7%	13,1%	41,0%	0,3%
Kırşehir	67,4%	25,8%	26,2%	96,3%	0,0%
Kocaeli	47,0%	35,7%	34,0%	63,4%	4,7%
Konya	55,2%	46,8%	19,0%	31,7%	13,0%
Kütahya	54,7%	7,0%	40,9%	94,9%	2,3%
Malatya	64,6%	0,8%	9,2%	67,2%	0,1%
Manisa	67,9%	17,8%	15,5%	48,3%	2,9%
Mardin	79,2%	0,0%	21,6%	95,3%	0,0%
Mersin	60,3%	5,9%	9,1%	56,2%	1,0%
Muğla	45,9%	26,1%	20,1%	45,9%	3,6%
Muş	75,4%	15,1%	2,0%	98,0%	26,5%
Nevşehir	65,8%	3,9%	3,1%	92,0%	0,4%
Niğde	87,5%	0,9%	2,1%	11,1%	0,0%
Ordu	51,8%	13,0%	1,5%	69,7%	0,1%
Osmaniye	72,8%	3,1%	16,1%	67,7%	0,0%
Rize	29,2%	2,6%	3,0%	88,0%	0,4%
Sakarya	13,6%	14,2%	12,4%	66,5%	2,8%
Samsun	56,0%	8,4%	8,7%	68,4%	0,7%
Şanlıurfa	75,1%	1,0%	17,5%	66,1%	0,0%
Siirt	91,7%	4,1%	8,3%	72,6%	0,0%
Sinop	91,6%	14,2%	58,0%	30,9%	0,0%
Şırnak	88,8%	0,6%	18,2%	70,6%	0,0%
Sivas	57,7%	17,5%	5,5%	70,6%	0,6%
Tekirdağ	55,4%	14,7%	23,1%	69,6%	5,1%
Tokat	88,8%	10,3%	2,3%	73,9%	0,0%
Trabzon	84,7%	5,9%	3,5%	51,1%	0,3%
Tunceli	98,4%	0,0%	0,0%	6,4%	0,0%
Uşak	82,7%	6,4%	12,8%	88,1%	0,0%
Van	81,7%	4,6%	1,3%	99,4%	0,6%
Yalova	72,7%	3,0%	22,2%	58,7%	3,1%
Yozgat	16,4%	3,8%	6,2%	90,6%	0,0%
Zonguldak	95,1%	7,7%	1,0%	44,6%	0,9%
Genel Toplam	58,1%	26,4%	24,0%	45,5%	4,9%

Kaynak: İPA 2017

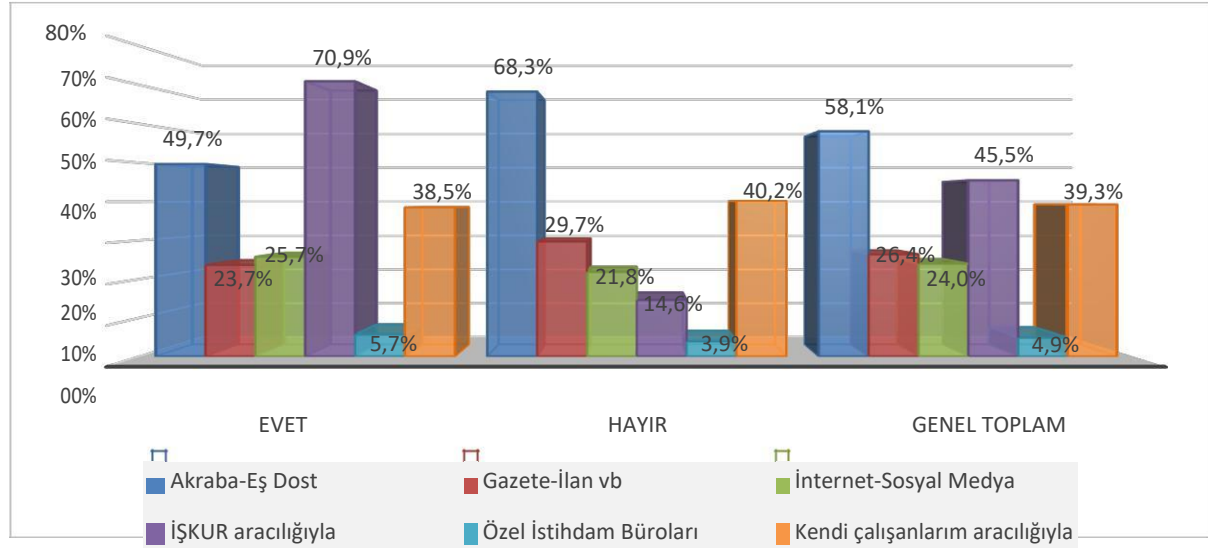
İller bazında işverenlerin açık işlerinde kullandıkları arama kanalları değerlendirildiğinde Ardahan ili dikkat çekici bir özelliğe sahiptir. Ardahan ilinde talep edilen açık işlerin hepsi İŞKUR aracılığı ile aranmaktadır. Hakkari'deki açık işlerin ise hepsi Akraba-Eş Dost arama kanalı ile aranmaktadır.

3 büyük il incelendiğinde ise; Ankara'da yüzde 56,2, İstanbul'da yüzde 54,9 ve İzmir'de yüzde 56,8 ile en fazla Akraba-Eş Dost arama kanalı kullanılmaktadır. Ankara'da en fazla oranda kullanılan diğer arama kanalları ise yüzde 35,6 ile Gazete-İlan vb ve yüzde 29,3 ile İnternet Sosyal Medya olmuştur. Ankara ilinde açık işlerin yüzde 20,5'inde ise İŞKUR'un arama kanalı olarak kullanıldığı görülmektedir. İstanbul ilinde ikinci sırada yüzde 42,9 ile Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla, üçüncü sırada yüzde 35 ile Gazete-İlan vb açık işlerde arama kanalı olarak kullanılmıştır. İzmir'de ise arama kanalı

olarak ikinci sırada yüzde 48,8'lik oran ile İŞKUR daha sonra ise yüzde 41,5 ile Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla sıralaması görülmektedir.

İller arasında Özel İstihdam Bürolarının tercih oranları incelendiğinde ise Muş ili dikkat çekmektedir. Özel İstihdam Bürolarının en yüksek oranda tercih edildiği il yüzde 26,5 ile Muş olmuştur. İkinci sırada ise Konya ili bulunmaktadır. Konya ilindeki açık işlerin yüzde 13'ü Özel İstihdam Büroları üzerinden aranmaktadır. Üçüncü sırada ise yüzde 8,1 oranıyla İstanbul ili gelmektedir.

Şekil 15: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

Kaynak: İPA 2017

İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanan ve yararlanmayan işyerlerinin açık işlerinde kullandıkları arama kanalları incelendiğinde; İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanan işyerleri mevcut açık işlerini, yararlanmayan işyerlerine göre daha büyük bir oranda İŞKUR'dan talep ettiği tespit edilmiştir.

İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanmayan işverenler açık işlerinin yüzde 14,6'sını İŞKUR'a bildirmiş olup, bu oran İŞKUR hizmetlerinden yararlananlar için yüzde 70,9'dur. Yukarıdaki grafikten de görüldüğü üzere İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanmış olan işyerleri genel itibarıyla Akraba-Eş Dost Arama kanalını daha az kullanmaktadır. İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanmayan işverenler açık işlerinin yüzde 68,3'ünde Akraba-Eş Dost kanalını kullanmışken, İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanan işverenler ise bu arama kanalını yüzde 49,7 oranında tercih etmişlerdir. Bu rakamlar göstermektedir ki; İŞKUR'un muhtelif hizmetleriyle bir şekilde tanışmış işverenlerin İŞKUR'u daha iyi tanıdıkları ve İŞKUR'a daha fazla açık iş bildirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu nedenle İŞKUR sağladığı hizmetleri ülke genelinde tüm işverenlere ulaştırarak, işverenlerin ilgisini olumlu yönde etkileyerek açık işlerini Kuruma kaydedilmesi sağlanmalıdır. Bu sayede ülke genelindeki açık işlerin derlenmesinde ve bu açık işlerin iş arayanlarla buluşturulmasında etkin bir yol izlemesi mümkündür. Ayrıca talep edilen açık işlerde istenilen beceri bilgileri alınarak ihtiyaç duyulan işgücünün eğitime dair politika geliştirilebilir.

Tablo 21: Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Sektörler/Beceriler	Bilgisayar Kullanımı	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	İletişim ve İfade Yeteneği	Proje Tabanlı Çalışma	Satış ve Pazarlama Becerisi	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Takım Çalışması	Yabancı Dil	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	2	1	5	3	8	4	10	6	7	9
İmalat	1	2	4	3	6	5	9	7	8	10
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	1	3	2	5	6	4	10	7	9	8
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	2	1	4	3	8	5	9	7	6	10
İnşaat	1	2	3	4	7	5	8	9	6	10
Toptan ve Perakende Ticaret	1	2	4	6	5	8	3	7	9	10
Ulaştırma ve Depolama	1	2	4	3	5	6	8	7	9	10
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	2	1	3	4	8	7	6	5	10	9
Bilgi ve İletişim	1	10	3	8	2	6	4	7	5	9

Sektörler/Beceriler	Bilgisayar kullanımı	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	İletişim ve İfade Yeteneği	Proje Tabanlı Çalışma	Satış ve Pazarlama Becerisi	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Takım Çalışması	Yabancı Dil	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	3	4	1	8	2	6	5	7	10	9
Gayrimenkul Faaliyetleri	3	5	1	4	6	7	2	9	8	10
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1	4	2	6	5	3	9	7	8	10
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	4	1	2	3	6	5	8	9	7	10
Eğitim	1	3	2	7	5	4	8	9	10	6
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	2	3	1	6	4	5	8	7	10	9
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlenme ve Spor	2	1	3	4	6	5	8	9	10	7
Diğer Hizmet Faaliyetleri	1	2	3	4	5	7	6	8	10	9
Genel Toplam	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Kaynak: İPA 2017

Açık işlerde talep edilen becerilerin sıralaması sektörler itibarıyla değişiklik göstermektedir. Ancak Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe genel olarak ilk sıralarda yer almıştır. İşverenlerin istihdam edecekleri işgücünde aradığı en önemli becerilerden birisi olan Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe sadece 1 sektörde önemli bir ağırlıkta ilk sıralarda yer almamıştır. Bu sektör ise İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri olarak tespit edilmiştir. Bu sektörde açık işlerde talep edilen beceriler olarak ilk sırada Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, ikinci sırada ise İletişim ve İfade Yeteneği, üçüncü sırada Takım Çalışması bulunmaktadır. Söz konusu sektörde Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe dördüncü sırada talep edilmiştir. Finans ve Sigorta Faaliyetlerinde, Gayrimenkul Faaliyetler ve İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde ise açık işlerde talep edilen beceriler sıralamasında İletişim ve İfade Yeteneği becerisi ilk sırada yer almıştır.

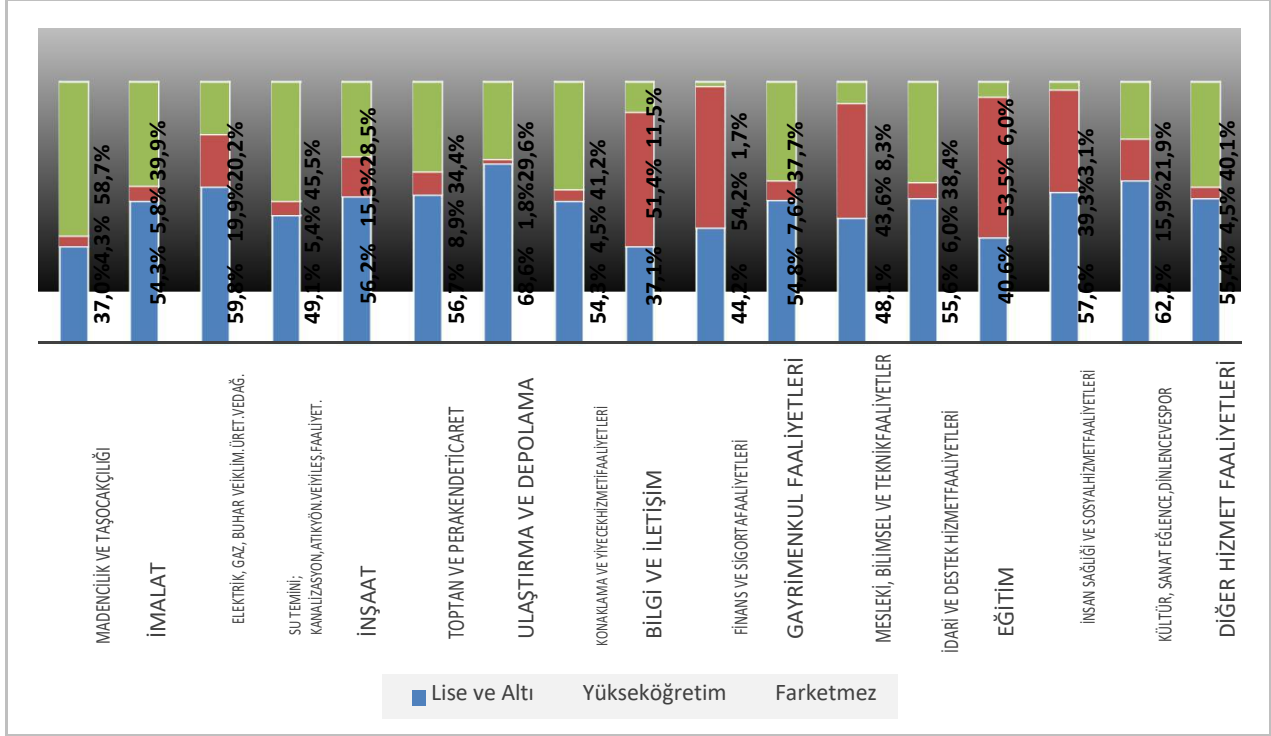
Bilgi ve İletişim sektöründe en fazla aranan becerilerde ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, ikinci sırada Bilgisayar Kullanımı ve üçüncü sırada ise İletişim ve İfade Yeteneği yer almaktadır. Bu sektörde en son aranan beceri ise Fiziki ve Bedensel Yeterliliktir. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe de Bilgisayar Kullanımı becerisi ikinci sırada yer almaktadır. Sektörlerin çoğunda son sıralarda olan Satış ve Pazarlama Becerisi Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe beşinci sırada yer almaktadır. Bilgisayar Kullanımı Becerisinin üst sıralarda olduğu bir diğer sektör ise İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörüdür. Bu sektörde bahse konu beceri dördüncü sırada yer almaktadır.

Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe ilk sırada İletişim ve İfade Yeteneği yer alırken ikinci sırada Satış ve Pazarlama Becerisi yer almaktadır. Bu becerileri Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ve Takım Çalışması becerileri takip etmektedir. Yabancı Dil becerisi çoğu sektörde olduğu gibi bu sektörde de son sıradadır. Yabancı Dil becerisinin üst sıralarda yer aldığı tek sektör Eğitim sektörüdür. Eğitim sektöründe Yabancı Dil becerisi altıncı sırada yer almaktadır.

Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme becerisi sadece Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründe ilk sıralarda yer almaktadır. Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründe ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, ikinci sırada İletişim ve İfade Yeteneği, üçüncü sırada Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme becerisi yer almaktadır. Bu sektörde Bilgisayar Kullanımı becerisinde beşinci sırada yer almıştır.

Madencilik ve Taş Ocaklığı, Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ve Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörlerinde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi ön plana çıkmaktadır. İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörü hariç sayılan diğer sektörlerde bu beceriyi Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi takip etmektedir.

Şekil 16: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Kaynak: İPA 2017

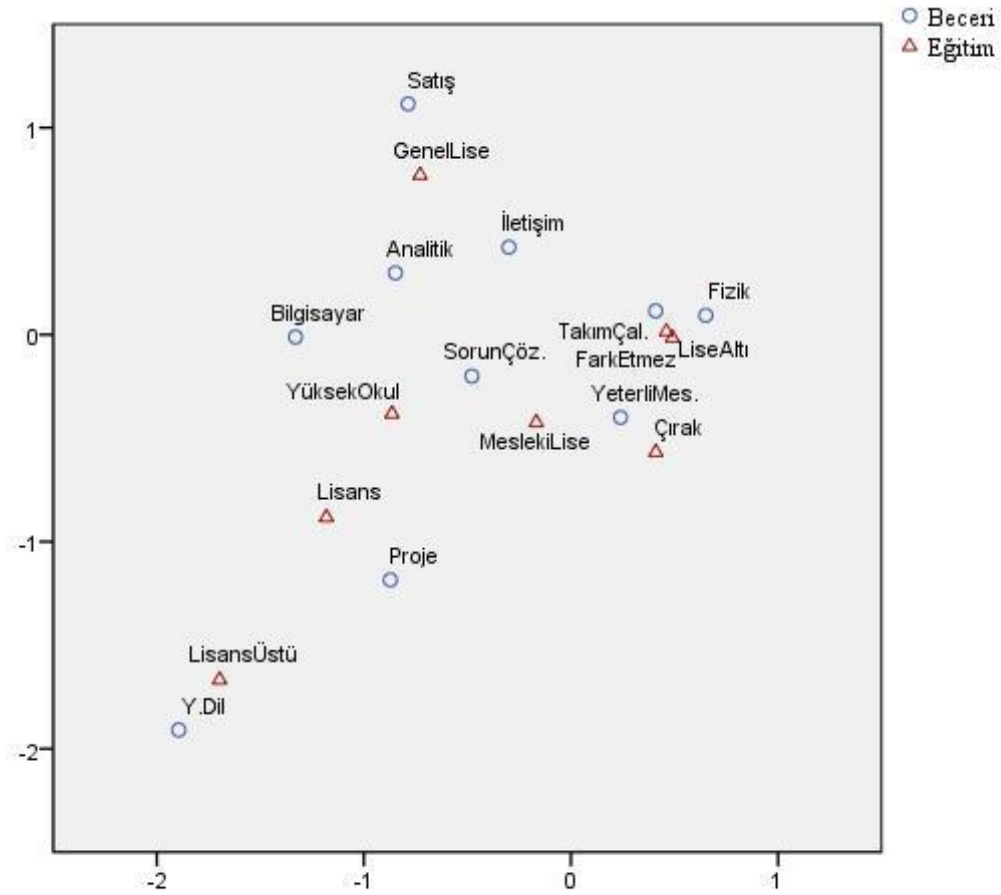
Araştırma kapsamında olan Türkiye geneli 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde talep edilen eğitim seviyesi, sektörler itibariyle nitelik ihtiyacının farklı olması sebebiyle değişiklik arz etmektedir. Yükseköğretim seviyesinden mezun olan işgücünün daha yüksek oranda talep edildiği sektörler Bilgi ve İletişim, Finans ve Sigorta Faaliyetleri, Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler, Eğitim ve İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri olarak tespit edilmiştir. Bu sektörlerde daha çok iyi eğitilmiş işgücünün tercih edildiği ve yükseköğretim mezunu dışında da mutlaka bir eğitim seviyesinin istendiği sektörler olarak tespit edilmiştir. Özellikle Eğitim sektöründeki açık işlerde işverenlerin belirli bir eğitim düzeyini tercih etmemesinin oranı yüzde 6 olarak tespit edilmiştir.

Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründeki açık işlerde talep edilen eğitim seviyesinin mutlaka belirli bir eğitim seviyesine ait olduğu görülmektedir. Zira bu sektörde işverenlerin eğitim düzeyi olarak “Herhangi Bir Eğitim Düzeyi Aramıyorum” seçeneğini tercih etmesi çok düşük düzeyde kalmış olup, yüzde 1,7 gibi bir oran tespit edilmiştir. Bu sektördeki açık işlerin yüzde 44,2’sinde Lise ve altı seviyesi tercih edilmiş olup, yükseköğretim seviyesinin tercih oranı ise yüzde 54,2’dir. Bir diğer ifadeyle Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründeki her 2 açık işten 1’i için işverenler Yükseköğretim mezunu talep etmiştir.

Açık işlerinde herhangi bir eğitim düzeyi talep etmeyen işverenler bu tercihlerini en fazla Madencilik ve Taşocakçılığı, Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri, Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri ve Diğer Hizmet Faaliyetleri sektöründe göstermişlerdir. Madencilik ve Taşocakçılığı sektöründe açık işlerin yüzde 58,7'sinde herhangi bir eğitim düzeyi talep edilmemiştir. Yükseköğretim mezunu seviyesinde tercihte bulunulan açık işler ise yüzde 4,3 oranında gerçekleşmiştir.

Açık işlerde önemli bir ağırlığı olan İmalat sektöründe ise açık işlerin yarısından biraz fazlasında eğitim durumunun lise ve altı eğitim seviyesi olması ve diğer yarısı için de ağırlıklı olarak eğitim seviyesi talep edilmemesi açık işlerde talep edilen eğitim düzeyini düşük çıkarmaktadır. İmalat sektöründe belirli bir eğitim düzeyinden ziyade işin yapılabilmesine önem verilmektedir.

Şekil 17: Eğitim Düzeyine Göre Talep Edilen Beceriler

Açık işi olan işverenlerin eğitim düzeyine göre talep etmiş olduğu beceriler yukarıdaki şekilde gösterilmiştir. Birbirine yakın olan noktalar arasında güçlü ilişki, birbirine uzak olan noktalar arasında ise zayıf ilişki bulunmaktadır. Buna göre;

Eğitim durumu Lise Altı ve Herhangi Bir Eğitim Düzeyi Aramıyorum olarak istenilen açık işlerde talep edilen beceriler benzerlik göstermektedir. Bu iki eğitim seviyesinde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ile Takım Çalışması becerileri istenmektedir. Bunları Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Sorun Çözme ve İnisiyatif alabilme becerileri takip etmektedir.

Genel Lise mezunu aranan açık işlerden Satış ve Pazarlama Becerisi, İletişim ve İfade Yeteneği ve Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) becerisi talep edilmektedir. Çıraklık Eğitimi ve Meslek Lisesi mezunlarından en fazla Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi talep edilmektedir. Ayrıca Meslek Lisesi mezunlarından Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme beceresinde büyük ölçüde istenmektedir. Haritanın orta noktasında Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme becerisinin yer aldığı düşünüldüğünde söz konusu becerinin her eğitim düzeyi için talep edildiği bilgisine ulaşılabilmektedir.

Yüksekokul mezunlarından ise en fazla talep edilen beceriler, Bilgisayar Kullanımı ve Sorun Çözme ve İnisiyatif alabilme becerileridir. Lisans mezunlarında ise en fazla Proje Tabanlı Çalışma becerisi istenmektedir. En az talep edilen Yabancı Dil becerisi ise en fazla Lisans Üstü eğitimi mezunu kişilerden talep edilmektedir.

Tablo 22: Arama Kanallarına Göre Açık İşlerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Beceriler	Akraba-Eş Dost	Gazete -İlan vb	İnternet -Sosyal Medya	İŞKUR Aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Kendi Çalışanları m Aracılığıyla	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	2	2	1	2	1	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	1	1	2	1	4	2	2
Takım Çalışması	3	4	4	3	3	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	3	3	4	2	4	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	5	5	5	5	5	5	5
Bilgisayar kullanımı	7	7	7	7	6	6	6
Satış ve Pazarlama Becerisi	6	6	6	8	7	7	7
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	8	8	8	6	8	8	8
Proje Tabanlı Çalışma	9	9	9	9	10	9	9
Yabancı Dil	10	10	10	10	9	10	10

Kaynak: İPA 2017

İŞKUR kanalı ile aranan açık işlerde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Takım Çalışması becerileri öne çıkmaktadır. Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) diğer arama kanallarında son sıralarda yer alırken, İŞKUR ile aranan açık işlerde altıncı sırada yer almaktadır. Akraba-Eş Dost arama kanalını kullanan işverenlerin talep etmiş olduğu beceriler ile İŞKUR arama kanalını kullanan işverenlerin talep etmiş olduğu beceri sıralamaları benzerlik göstermektedir. Ayrıca Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme becerisi bütün arama kanallarında beşinci sırada yer almaktadır.

Özel İstihdam Bürosunun beceri sıralaması ise diğer arama kanallarından farklılaşmaktadır. Özel İstihdam Büroları arama kanalı ile aranan açık işlerde en fazla talep edilen beceriler sırasıyla; Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, İletişim ve İfade Yeteneği, Takım Çalışması ve Fiziki ve Bedensel Yeterlilik şeklinde gerçekleşmektedir. Bu arama kanalında ortaya çıkan bir diğer farklılık Yabancı Dil becerisinde görülmüştür. Diğer arama kanallarında Yabancı Dil becerisi en son sırada yer almışken, Özel İstihdam Büroları ile bildirilen açık işlerde dokuzuncu sırada yer almıştır. Ayrıca bu arama kanalında ikinci öncelik sıralamasında İletişim ve İfade Yeteneği yer almıştır. Diğer arama kanallarında birinci ya da ikinci sırada yer almış olan Fiziki ve Bedensel Yeterlilik Özel İstihdam Bürolarında dördüncü sırada yer alarak, İletişim ve İfade Yeteneği becerisinden sonra gelmiştir.

Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İş ve İşsiz Dağılımı

Meslek Grupları	İşsiz Dağılımı	Açık İş Dağılımı
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	12,2%	22,5%
Hizmet ve Satış Elemanları	24,9%	19,6%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	8,4%	18,9%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	17,0%	13,0%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	8,2%	10,1%
Profesyonel Meslek Mensupları	13,3%	7,8%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	13,5%	7,3%
Yöneticiler	1,6%	0,4%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,8%	0,3%

Kaynak: İPA 2017-Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi

Açık işlerin yüzde 22,5'i Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda bulunmaktadır. Hizmet ve Satış Elemanları açık işlerin yüzde 19,6'sını kapsamaktadır. Açık işlerin yüzde 18,9'unda Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu talep edilmiştir. En az talep edilen açık işler ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubuna aittir.

TÜİK'in yayınlamış olduğu Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre işsizlerin yüzde 24,9'u Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda iş aramaktadır. İşsizlerin yüzde 17'si Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde iş aramaktadır. Üçüncü sırada ise yüzde 13,5 ile Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubu yer almaktadır. En az işsiz Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubunda bulunmaktadır.

Talep edilen her 5 açık işten biri Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda bulunurken işsizlere baktığımızda ise söz konusu meslek grubunda iş arayan işsiz oranı daha düşüktür. Aynı durum Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda da görülmektedir. Bu meslek grubu açık işlerin yüzde 18,9'unu oluştururken, işsizlerin yüzde 8,4'ü bu meslek grubunda iş aramaktadır. Açık iş talebinin yoğun, işsizliğin nispeten daha az olduğu meslek gruplarında nitelikli eleman yetiştirmeye önem verilmesi gerekmektedir. Açık işlerin yüzde 7,3'ü Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlardan oluşurken, işsizlerin yüzde 13,5'i bu meslek grubunda iş aramaktadır. Açık işlerin yüzde 13'ü Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerden oluşurken, işsizlerin yüzde 17'si bu meslek grubunda iş aramaktadır. Açık işin az, işsizliğin yoğun olduğu bu gibi meslek gruplarına sahip bireylere yeni meslekler ve beceriler kazandırılması gerekmektedir.

Tablo 24: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları

Meslek Grupları	Açık İş Oranı			
	2-9	10-19	20+	2+
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	3,9%	2,5%	1,0%	2,0%
Hizmet ve Satış Elemanları	4,8%	4,9%	2,0%	3,5%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	4,0%	3,4%	1,5%	2,4%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	5,4%	1,0%	1,0%	2,2%
Profesyonel Meslek Mensupları	2,4%	2,0%	1,0%	1,7%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	6,4%	4,8%	2,0%	3,7%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	4,6%	3,4%	1,9%	2,9%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	4,7%	3,3%	2,3%	3,1%
Yöneticiler	0,1%	0,2%	0,4%	0,2%
Genel Toplam	4,1%	3,4%	1,7%	2,7%

Kaynak: İPA 2017

Açık iş oranı, meslek grupları ve işyeri büyüklüğü bazında incelendiğinde Yöneticiler meslek grubu hariç bütün meslek gruplarında işyeri büyüklüğü arttıkça açık iş oranı azalmaktadır. Bunun sebebi genel açık iş oranları incelenirken ifade edildiği gibi işyeri büyüklüğü arttıkça işyerlerinin kurumsallaşmasından dolayı açık iş oranlarının düşmesinden kaynaklanmaktadır. Yöneticiler meslek grubundaki açık iş oranları incelendiğinde ise 2-9 istihdamlı işyerlerindeki yüzde 0,1’lik ve 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 0,2 ve 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 0,4’lük oranlar görülmektedir. 2-9 istihdamlı işyerlerinde bu meslek grubunda açık iş oranının 0,1 olmasının sebebi işyerindeki mevcut çalışanların kendisinin işyeri sahibi olarak Yönetici meslek grubu dahilinde araştırmaya katılmasıdır. İşyerinde çalışan olarak sadece işyeri sahibinin bulunduğu işyerleri düşünülecek olursa açık işlerin diğer meslek gruplarında verilmesi muhtemeldir. Ayrıca küçük ölçekli işyerlerinde Yönetici işyeri içerisinde çıkmakta ya da işyeri sahibi Yönetici olarak çalışmaktadır.

2-9 çalışanı olan meslek grupları içinde en fazla açık iş oranı sırasıyla yüzde 6,4 ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 5,4 ile Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları, yüzde 4,8 ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubundadır. 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde en fazla açık iş oranı sırasıyla yüzde 4,9 ile Hizmet ve Satış Elemanları, yüzde 4,8 ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 3,4 ile Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubundadır. 20 ve daha fazla çalışanı olan grupta en fazla açık iş oranı sırasıyla yüzde 2,3 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, yüzde 2 ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Hizmet ve Satış Elemanları, yüzde 1,9 ile

Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubundadır. Genel anlamda en fazla açık iş oranına sahip meslek grubu yüzde 3,7 ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubudur.

Tablo 25: İllere Göre Çalışan ve Açık İş Dağılımı (20+ işyerleri)

İller	Açık İş Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İşlerin Dağılımı	Çalışan Dağılımı	Açık İş Oranı
İstanbul	39.545	2.078.416	40,2%	36,5%	1,9%
Bursa	6.443	319.012	6,6%	5,6%	2,0%
Ankara	5.370	410.990	5,5%	7,2%	1,3%
İzmir	4.731	303.761	4,8%	5,3%	1,5%
Antalya	3.500	148.626	3,6%	2,6%	2,3%
Kocaeli	3.455	219.160	3,5%	3,8%	1,6%
Konya	2.400	98.842	2,4%	1,7%	2,4%
Tekirdağ	2.184	127.836	2,2%	2,2%	1,7%
Manisa	1.820	103.225	1,9%	1,8%	1,7%
Denizli	1.620	86.652	1,6%	1,5%	1,8%
Kırklareli	1.275	28.758	1,3%	0,5%	4,2%
Gaziantep	1.247	124.409	1,3%	2,2%	1,0%
Mersin	1.146	98.292	1,2%	1,7%	1,2%
Sakarya	1.139	60.635	1,2%	1,1%	1,8%
Kahramanmaraş	1.130	72.639	1,1%	1,3%	1,5%
Kayseri	1.019	102.357	1,0%	1,8%	1,0%
Adana	978	109.030	1,0%	1,9%	0,9%
Aydın	931	41.918	0,9%	0,7%	2,2%
Muğla	889	36.105	0,9%	0,6%	2,4%
Eskişehir	693	68.659	0,7%	1,2%	1,0%
Trabzon	687	32.940	0,7%	0,6%	2,0%
Samsun	671	49.216	0,7%	0,9%	1,3%
Çorum	659	23.407	0,7%	0,4%	2,7%
Düzce	644	21.112	0,7%	0,4%	3,0%
Çanakkale	615	26.421	0,6%	0,5%	2,3%
Tokat	587	14.920	0,6%	0,3%	3,8%
Malatya	585	39.117	0,6%	0,7%	1,5%
Uşak	544	23.358	0,6%	0,4%	2,3%
Bolu	539	19.003	0,5%	0,3%	2,8%
Afyonkarahisar	525	31.094	0,5%	0,5%	1,7%
Kütahya	511	39.182	0,5%	0,7%	1,3%
Sivas	490	26.199	0,5%	0,5%	1,8%
Balıkesir	485	46.970	0,5%	0,8%	1,0%
Karabük	482	14.879	0,5%	0,3%	3,1%
Ordu	464	28.741	0,5%	0,5%	1,6%
Hatay	441	51.703	0,4%	0,9%	0,8%
Amasya	415	11.467	0,4%	0,2%	3,5%
Batman	412	22.008	0,4%	0,4%	1,8%

Bilecik	409	22.320	0,4%	0,4%	1,8%
Adıyaman	364	19.126	0,4%	0,3%	1,9%
Osmaniye	343	19.466	0,3%	0,3%	1,7%
Zonguldak	334	23.630	0,3%	0,4%	1,4%
Bartın	306	12.692	0,3%	0,2%	2,4%
Rize	304	12.369	0,3%	0,2%	2,4%
Burdur	283	9.065	0,3%	0,2%	3,0%
Kastamonu	283	12.233	0,3%	0,2%	2,3%
Karaman	274	19.331	0,3%	0,3%	1,4%
Yalova	270	14.307	0,3%	0,3%	1,9%
Mardin	263	21.084	0,3%	0,4%	1,2%
Edirne	255	13.500	0,3%	0,2%	1,9%
Aksaray	250	18.295	0,3%	0,3%	1,3%
Şanlıurfa	238	39.558	0,2%	0,7%	0,6%
Diyarbakır	208	50.774	0,2%	0,9%	0,4%
Giresun	204	15.982	0,2%	0,3%	1,3%
Elazığ	202	23.088	0,2%	0,4%	0,9%
Kırşehir	180	7.379	0,2%	0,1%	2,4%
Artvin	180	5.080	0,2%	0,1%	3,4%
Çankırı	171	9.857	0,2%	0,2%	1,7%
Kırıkkale	163	11.078	0,2%	0,2%	1,4%
Erzurum	158	24.230	0,2%	0,4%	0,6%
Isparta	157	15.598	0,2%	0,3%	1,0%
Şırnak	156	8.910	0,2%	0,2%	1,7%
Yozgat	127	7.654	0,1%	0,1%	1,6%
Niğde	96	9.289	0,1%	0,2%	1,0%
Gümüşhane	83	3.831	0,1%	0,1%	2,1%
Erzincan	82	5.809	0,1%	0,1%	1,4%
Sinop	80	6.991	0,1%	0,1%	1,1%
Iğdır	77	3.761	0,1%	0,1%	2,0%
Nevşehir	65	11.091	0,1%	0,2%	0,6%
Van	59	18.756	0,1%	0,3%	0,3%
Ağrı	57	4.672	0,1%	0,1%	1,2%
Muş	55	5.718	0,1%	0,1%	1,0%
Bayburt	51	946	0,1%	0,0%	5,1%
Hakkâri	50	2.178	0,1%	0,0%	2,2%
Kars	49	5.727	0,0%	0,1%	0,8%
Siirt	48	6.435	0,0%	0,1%	0,7%
Bitlis	46	6.192	0,0%	0,1%	0,7%
Bingöl	15	7.935	0,0%	0,1%	0,2%
Ardahan	10	1.094	0,0%	0,0%	0,9%
Kilis	9	1.057	0,0%	0,0%	0,9%
Tunceli	2	1.258	0,0%	0,0%	0,2%
Genel Toplam	98.290	5.700.407	100,0%	100,0%	1,7%

Kaynak: İPA 2017

İl düzeyinde elde edilen veriler 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden üretilmiş olup Türkiye genelindeki 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için tespit edilmiş olan açık iş oranı yüzde 1,7'dir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin ise yüzde 40,2'si İstanbul iline aittir. Toplam 98 bin 290 kişilik açık işin 39 bin 545'i İstanbul ilinden alınmış olup, çalışan sayıları için de aynı durum geçerlidir. Türkiye'de 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindeki istihdam edilen 5 milyon 700 bin 407 kişiden 2 milyon 78 bin 416'sı başka bir ifade ile yüzde 36,5'i İstanbul ilindedir. İstanbul ilina ait açık iş oranı yüzde 1,9 olup Türkiye genelinin üstünde görülmektedir.

Büyük iller içerisinde Türkiye ortalamasının altında kalan iller İzmir ve Ankara olmuştur. İzmir ilinde açık iş oranı yüzde 1,5 olarak tespit edilmiştir. Ankara ilinde açık iş oranı yüzde 1,3 olarak tespit edilmiştir. İzmir ve Ankara ilina ait açık iş oranları Türkiye genelinin altında gerçekleşmiş olsada söz konusu illere ait açık işler toplam açık işin yüzde 10,3'ünü kapsamaktadır. Açık iş oranı Antalya ilinde yüzde 2,3 ve Bursa ilinde yüzde 2 oranında gerçekleşerek Türkiye genelinin üstünde bir seyir izlemektedir. Bursa ili İstanbul'da sonra açık işlerin yoğun olarak bulunduğu ikinci şehirdir. Açık işlerin yüzde 6,6'sı Bursa ilinde bulunmaktadır. Bursa ilinde istihdam edilenlerin sayısı Ankara ilinden az olmasına rağmen talep edilen açık işler Ankara ilinden fazladır. Bu nedenle açık iş oranında Bursa ili Türkiye genelinin üstünde kalırken Ankara ili altında kalmıştır.

En yüksek açık iş oranına sahip iller ise ilk sırada Bayburt ili yüzde 5,1'lik açık iş oranıyla dikkat çekmektedir. İkinci sırada ise yüzde 4,2 ile Kırklareli; Kırklareli ilini de yüzde 3,8 ile Tokat takip etmektedir. Dördüncü ve beşinci sırada ise yüzde 3,5 ile Amasya ve yüzde 3,4 ile Artvin ili bulunmaktadır. En düşük açık iş oranı ise Tunceli, Bingöl, Van ve Diyarbakır illerindedir.

Tablo 26: En Fazla Açık İş Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Meslekler	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	İletişim ve İfade Yeteneği	Takım Çalışması	Bilgisayar kullanımı	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Satış ve Pazarlama Becerisi	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	Proje Tabanlı Çalışma	Yabancı Dil
Garson (Servis Elemanı)	3	1	2	4	9	5	6	7	10	8
Satış Danışmanı	6	3	2	5	4	8	1	7	10	9
Makineci (Dikiş)	1	2	4	3	-	5	-	7	6	8
Beden İşçisi (Genel)	3	1	5	2	8	4	7	6	9	10
Temizlik Görevlisi	3	1	4	2	8	5	10	9	6	7
Ön Muhasebeci	3	6	4	7	1	5	8	2	9	10
Şoför-Yük Taşıma	1	2	5	3	6	4	8	7	9	10
Ahşap Mobilya İmalatçısı	2	1	8	3	6	5	-	7	4	-
Gaz Altı Kaynakçısı	1	2	6	3	4	5	9	8	7	-
Muhasebeci	2	8	4	7	3	5	10	1	6	9
Organizasyon Sorumlusu	4	1	2	3	-	-	-	-	-	-
Elektrikçi (Genel)	1	2	8	3	10	5	7	4	6	9
Şoför (Yolcu Taşıma)	1	2	4	3	6	5	-	8	7	9
Servis Komisi	4	1	2	3	9	6	7	5	10	8
Satış Temsilcisi / Plasiyer	6	3	2	7	5	4	1	9	10	8
Sekreter	3	7	2	8	1	4	6	5	10	9
Güvenlik Görevlisi	3	1	2	5	7	4	-	8	6	9
Aşçı	1	2	4	3	-	5	9	6	8	7
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	2	1	4	6	8	3	-	7	5	-
Kasiyer	2	5	6	8	4	7	3	1		9
Genel Toplam	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Açık işlerde talep edilen beceriler incelenirken Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Fiziki ve Bedensel Yeterlilik genel olarak ilk sıralarda yer almıştır. En fazla açık iş alınan mesleklerde de bu beceriler ağırlıklı talep edilmiş olup, bazı mesleklerin özellikleri itibariyle becerilerde öncelikler farklılaşabilmektedir.

En fazla açık iş alınan ikinci meslek olan Satış Danışmanı mesleğinde öncelikli talep edilen beceri Satış ve Pazarlama becerisi iken ve yirminci sırada bulunan Kasiyer mesleği için ilk sırada tercih edilen beceri Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)'dir. Muhasebeci mesleğinde de ilk sırada talep edilen beceri Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)'dir.

En fazla açık iş alınan ilk 20 meslek içindeki Ön Muhasebeci ve Sekreter mesleklerinde ise talep edilen becerilerde ilk öncelik Bilgisayar Kullanımı olmuştur. Bilgisayar Kullanımı becerisinin en son sırada önceliği olan meslek ise Elektrikçi (Genel) mesleğidir.

İşverenlerden ihtiyaç duydukları elemanlardan talep etmiş oldukları becerilerin bilgileri alınarak mevcut işgücü talebi ile arzının doğru ve etkin bir şekilde eşleştirilmesinin sağlanması hedeflenmektedir. İşverenlerin talep etmiş olduğu beceriler doğrultusunda işgücü yetiştirilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda hangi eğitim düzeyinde hangi meslekte ne tür becerilerin birlikte arandığının tespit edilmesine yönelik **“Birliktelik Analizi”** yapılmıştır.

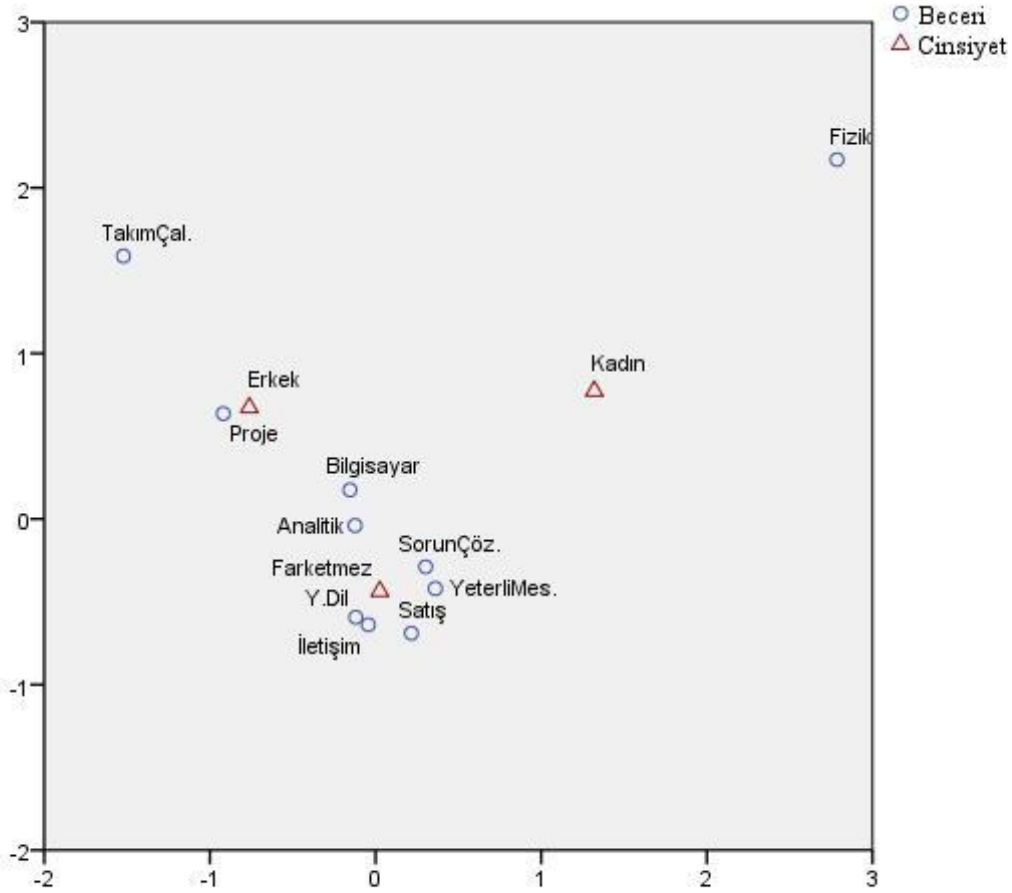
Meslek Lisesi mezunları arasında en fazla talep edilen açık iş Elektrikçi mesleğindedir. Söz konusu meslekte en çok birlikte aranan beceriler ise Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ve Fiziki ve Bedensel Yeterliliktir. Elektrikçi mesleğinde işe başvuracak kişilere bu iki becerinin dışında İletişim ve İfade Yeteneği, Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme ve Proje Tabanlı Çalışma becerilerinin kazandırılması durumunda işe yerleştirilme şansları artmaktadır.

Satış Danışmanı mesleği Genel Lise ve Meslek Yüksekokulu eğitim düzeylerinde incelenmiş olup beceri talepleri belirlenmiştir. Genel lise mezunu olarak aranan Satış Danışmanı mesleğinde en çok Satış ve Pazarlama Becerisi, Bilgisayar Kullanımı ve İletişim ve İfade Yeteneği becerileri birlikte aranmaktadır. Bu becerilere ek olarak Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ve Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) becerilerinin kazandırılması bahse konu pozisyona başvuruda bulunacak kişilere önerilmelidir. Meslek Yüksekokulu mezunu olarak aranan Satış Danışmanı mesleğinde en çok Satış ve Pazarlama Becerisi, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ve İletişim ve İfade Yeteneği becerileri birlikte aranmaktadır. Bu kişilere ise Proje Tabanlı Çalışma becerisinin kazandırılması önerilmelidir.

Meslek gruplarının özelinde birlikte aranan beceriler incelendiğinde; Profesyonel Meslek Mensupları için en çok birlikte talep edilen beceriler Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilmedir. Yönetici meslek grubunda aranan açık işlerde en çok Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Yabancı Dil becerileri birlikte talep edilmektedir. Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar

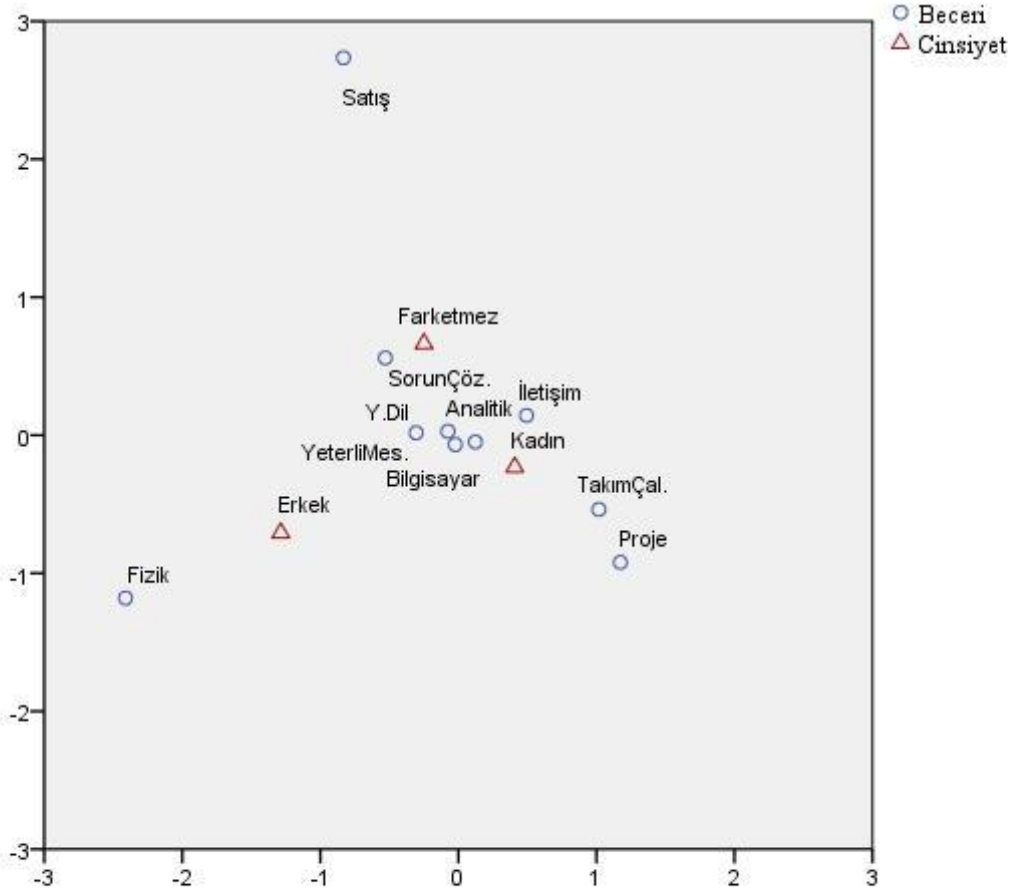
meslek grubunda aranan açık işlerde en fazla Takım Çalışması, Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ile Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerileri birlikte aranmaktadır.

Şekil 18: Muhasebeci Mesleğinde Cinsiyete Göre Talep Edilen Beceriler

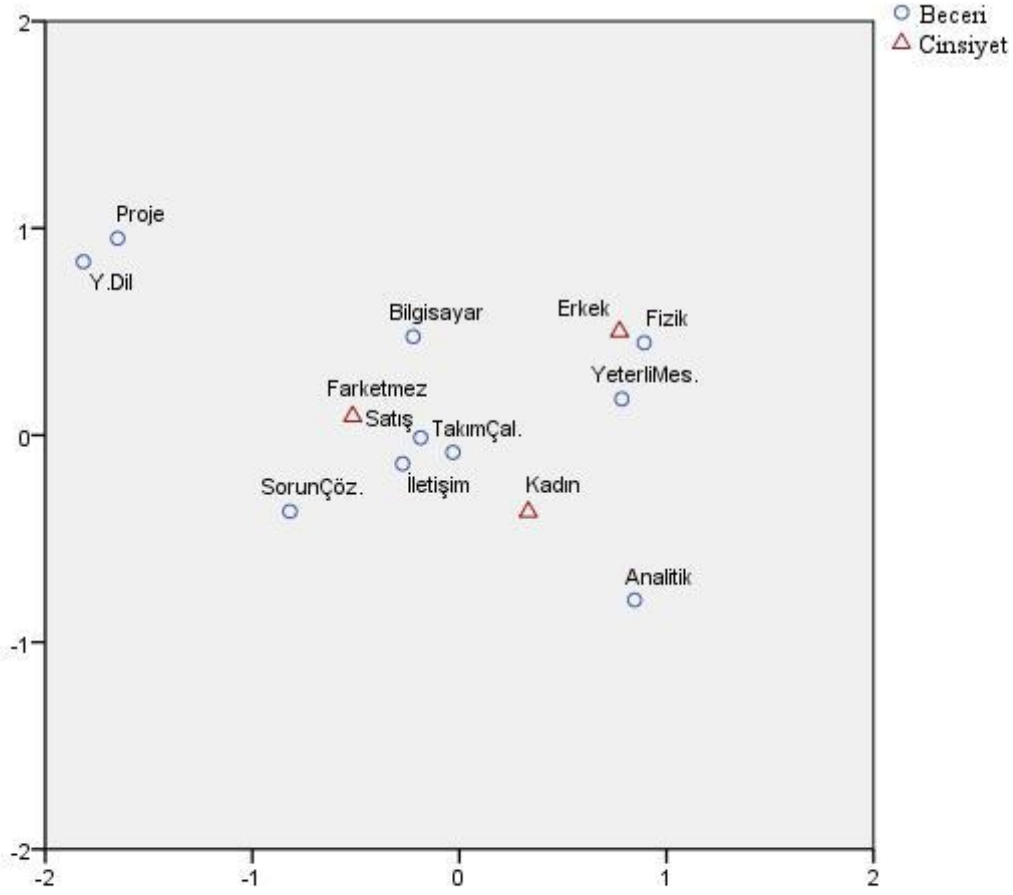
Bilgisayar Kullanımı ile Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) becerileri tüm cinsiyet tercihlerinde birlikte aranmıştır. Muhasebeci mesleğinde erkeklerden en fazla Proje Tabanlı Çalışma becerisine sahip olmaları talep edilmektedir. Bu beceri türünü Bilgisayar Kullanımı, Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) ve Takım Çalışması becerileri takip etmektedir. Takım çalışması becerisi özellikle erkeklerde bulunması istenmektedir. Muhasebeci mesleğinde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik tüm cinsiyet tercihlerinde en az talep edilen beceri türüdür. Muhasebeci mesleğinde cinsiyet tercihinin önemli olmadığını bildiren işverenler, Takım Çalışması ve Fiziki ve Bedensel Yeterlilik haricindeki hemen her beceriyi söz konusu açık işte talep ettiklerini belirtmişlerdir. Muhasebeci mesleğinde Yabancı Dil becerisi, en fazla cinsiyet tercihinin yapılmadığı açık işlerde talep edilmiştir.

Şekil 19: Ön Muhasebeci Mesleğinde Cinsiyete Göre Talep Edilen Beceriler

Yukarıdaki birliktelik dağılımı incelendiğinde; Satış ve Pazarlama Becerisi, Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve Proje Tabanlı Çalışma haricindeki becerilerin tek noktada toplanma eğilimi sergilediği görülmektedir. Bu nedenle ön muhasebeci mesleğinde cinsiyete göre istenen beceriler arasında çok fazla farklılaşma görülmemektedir. Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi erkeklerde daha fazla talep edilmiştir. Takım çalışması becerisi ise kadınlarda daha fazla talep edilmiştir. Ön muhasebeci mesleğinde herhangi bir cinsiyet tercihinin yapılmadığı açık işlerde Satış ve Pazarlama becerisi diğer cinsiyet tercihlerine göre daha çok talep edilmiştir. Ön muhasebeci mesleği için özellikle Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) ve Bilgisayar Kullanımı becerileri cinsiyet tercihlerinin hepsi için ortak olarak talep edilen becerilerdir.

Şekil 20: Satış Danışmanı Mesleğinde Cinsiyete Göre Talep Edilen Beceriler

Satış Danışmanı mesleği için tüm cinsiyet tercihlerinde en fazla birlikte talep edilen beceri türleri Satış ve Pazarlama Becerisi, İletişim ve İfade Yeteneği ile Takım Çalışmasıdır. Satış Danışmanı mesleğinde erkeklerde en fazla Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Fiziki ve Bedensel yeterlilik becerileri birlikte talep edilmiştir. Kadınlarda ise Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) daha fazla istenmektedir. Diğer mesleklerde de olduğu gibi cinsiyet tercihinin önemli olmadığı açık işlerde daha fazla beceri bir arada talep edilmektedir. Bahse konu açık işlerde en çok birlikte aranan beceriler ise Satış ve Pazarlama Becerisi ile İletişim ve İfade Yeteneğidir.

Tablo 27: Açık İşlerin Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Meslek Grupları	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	16,0%	3,4%	8,5%	7,3%
Hizmet ve Satış Elemanları	26,4%	11,0%	28,1%	19,6%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	18,4%	11,5%	12,6%	13,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,0%	0,7%	0,0%	0,3%
Profesyonel Meslek Mensupları	9,6%	3,2%	13,0%	7,8%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	8,2%	39,8%	6,1%	22,5%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	6,4%	9,2%	12,8%	10,1%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	15,0%	21,0%	17,8%	18,9%
Yöneticiler	0,1%	0,1%	1,0%	0,4%
Genel Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: İPA 2017

Açık işlerin meslek grubuna göre cinsiyet dağılımına bakıldığında sadece kadın veya erkek istenen açık işlerde farklılaşma olduğu görülmektedir. Sadece kadın talep edilen açık işlerde ilk sırayı Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubu almaktadır. Kadın eleman talebi olan her 4 açık işten bir tanesi Hizmet ve Satış Elemanı meslek grubundadır. Daha sonra ise sırası ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar gelmektedir. Erkeklerde ise ağırlık Sanatkar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubundadır. Daha sonra Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Hizmet ve Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grupları gelmektedir. Hizmet ve Satış ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grupları cinsiyet ayrımı talep etmeyen açık işlerde ilk sıradadır. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu ile ilgili özellikle Tekstil İmalatını ilgilendiren makine operatörlüğü mesleklerinde kadınların da yoğunlukla çalışması bu meslek grubunu hem kadınlarda hem de erkeklerde üst sıralara taşımıştır. Meslek gruplarında istenen eğitim düzeyi arttıkça cinsiyet farklılaşması azalmaktadır. Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubunda aynı durum gözlemlenmektedir.

Büro Hizmetlerinde Çalışanlar Meslek grubunda sadece kadın talebi olan açık iş sayısı erkek talebine göre daha yüksektir. Profesyonel Meslek Mensupları ile Yöneticiler meslek gruplarındaki açık işlerde ağırlıklı olarak “Cinsiyet Önemli Değil” seçeneği işaretlenmiştir. Yöneticiler meslek grubunda talep edilen açık işlerin yüzde 86,4’ünde herhangi bir cinsiyet talebinde bulunulmamıştır. Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubunda ise cinsiyet tercihi olmayan açık işler toplam açık işlerin yüzde 59,9’unu oluşturmaktadır. Talep edilen açık işlerde eğitim düzeyi arttıkça cinsiyet farklılaşması azalmaktadır. Cinsiyet farklılaşmasının en keskin görüldüğü meslek grupları ise Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları’dır. Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek

grubundaki açık işlerin yüzde 84,3'ü için sadece erkek talep edilmiştir. Aynı meslek grubu için kadın talep edilme oranı yüzde 6'dır. Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanlar meslek grubundaki açık işlerin yüzde 95,4'ü erkek talep edilmiştir. Kadınların oranı ise sadece yüzde 1,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 28: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Erkek)

2-9		10-19		20+		2+	
Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı
Beden İşçisi (Genel)	3.544	Ahşap Mobilya İmalatçısı	1.584	Beden İşçisi (Genel)	2.935	Beden İşçisi (Genel)	7.665
Ahşap Mobilya İmalatçısı	2.891	Beden İşçisi (Genel)	1.187	Gaz Altı Kaynakçısı	1.475	Ahşap Mobilya İmalatçısı	4.742
Şoför-Yük Taşıma	2.868	Garson (Servis Elemanı)	1.148	Şoför (Yolcu Taşıma)	1.373	Şoför-Yük Taşıma	4.708
Elektrikçi (Genel)	2.074	Asansör Montaj İşçisi	806	Şoför-Yük Taşıma	1.265	Garson (Servis Elemanı)	3.492
Mermer İşçisi	1.810	Gaz Altı Kaynakçısı	587	Cnc Torna Tezgahı Operatörü	789	Gaz Altı Kaynakçısı	3.491
Garson (Servis Elemanı)	1.797	Şoför-Yük Taşıma	575	Temizlik Görevlisi	639	Elektrikçi (Genel)	3.181
Satış Temsilcisi / Plasiyer	1.681	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	573	Elektrikçi (Genel)	609	Şoför (Yolcu Taşıma)	2.500
Gaz Altı Kaynakçısı	1.430	Satış Danışmanı	501	Elektrik Teknisyeni	582	Satış Temsilcisi / Plasiyer	2.337
Oto Bakım-Onarımcısı (Oto Mekanikeri)	1.419	Elektrikçi (Genel)	498	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	565	Satış Danışmanı	2.272
Satış Danışmanı	1.417	Kepçe Operatörü	468	Garson (Servis Elemanı)	547	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	2.260
Diğer	50.626	Diğer	14.219	Diğer	31.894	Diğer	99.727
Genel Toplam	71.556	Genel Toplam	22.146	Genel Toplam	42.673	Genel Toplam	136.374

Kaynak: İPA 2017

Tablo 29: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Kadın)

2-9		10-19		20+		2+	
Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı
Satış Danışmanı	4.284	Satış Danışmanı	733	Makineci (Dikiş)	1.639	Satış Danışmanı	5.403
Temizlik Görevlisi	2.156	Garson (Servis Elemanı)	629	Satış Danışmanı	386	Makineci (Dikiş)	3.345
Ön Muhasebeci	1.994	Ön Muhasebeci	558	Temizlik Görevlisi	380	Temizlik Görevlisi	2.985
Sekreter	1.936	Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	500	Sekreter	318	Ön Muhasebeci	2.862
Terzi-Abiye, Gelinlik	1.842	Temizlik Görevlisi	449	Ön Muhasebeci	309	Sekreter	2.538
Makineci (Dikiş)	1.445	Sekreter	285	Beden İşçisi (Genel)	249	Terzi-Abiye, Gelinlik	1.842
Manikürcü-Pedikürcü	1.032	Makineci (Dikiş)	261	Kasiyer	224	Bulaşıkçı (Stevard)	1.197
Bulaşıkçı (Stevard)	1.004	Kasiyer	221	İplik Temizleme İşçisi	202	Manikürcü-Pedikürcü	1.103
Güzellik Hizmetleri Elemanı/Estetisyen	796	Okul Öncesi Öğretmeni	184	Muhasebeci	197	Garson (Servis Elemanı)	1.020
Büro Memuru (Genel)	739	Bulaşıkçı (Stevard)	134	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	183	Kasiyer	956
Diğer	14.763	Diğer	1.729	Diğer	5.319	Diğer	23.829
Genel Toplam	31.990	Genel Toplam	5.684	Genel Toplam	9.406	Genel Toplam	47.080

Kaynak: İPA 2017

Tablo 30: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Toplam)

2-9		10-19		20+		2+	
Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı
Satış Danışmanı	9.913	Garson (Servis Elemanı)	3.371	Makineci (Dikiş)	6.499	Garson (Servis Elemanı)	15.091
Garson (Servis Elemanı)	8.561	Temizlik Görevlisi	1.885	Beden İşçisi (Genel)	5.277	Satış Danışmanı	13.887
Temizlik Görevlisi	4.988	Satış Danışmanı	1.679	Organizasyon Sorumlusu	3.264	Makineci (Dikiş)	12.276
Makineci (Dikiş)	4.830	Ahşap Mobilya İmalatçısı	1.584	Garson (Servis Elemanı)	3.160	Beden İşçisi (Genel)	10.231
Beden İşçisi (Genel)	3.719	Beden İşçisi (Genel)	1.235	Temizlik Görevlisi	2.650	Temizlik Görevlisi	9.523
Ön Muhasebeci	3.289	Makine Teknolojisi Teknisyeni	1.000	Güvenlik Görevlisi	2.511	Ön Muhasebeci	4.980
Şoför-Yük Taşıma	3.003	Ön Muhasebeci	999	Satış Danışmanı	2.294	Şoför-Yük Taşıma	4.887
Ahşap Mobilya İmalatçısı	2.891	Makineci (Dikiş)	947	Gaz Altı Kaynakçısı	1.494	Ahşap Mobilya İmalatçısı	4.778
Muhasebeci	2.244	Servis Komisi	937	Şoför (Yolcu Taşıma)	1.447	Gaz Altı Kaynakçısı	3.510
Sekreter	2.144	Kasiyer	806	Şoför-Yük Taşıma	1.309	Muhasebeci	3.445
Diğer	101.597	Diğer	26.112	Diğer	68.384	Diğer	203.413
Genel Toplam	147.179	Genel Toplam	40.554	Genel Toplam	98.290	Genel Toplam	286.023

Kaynak: İPA 2017

Bin 717 farklı meslekte açık iş talebinde bulunulmuştur. Erkek olarak bin 227 farklı meslekte açık iş talebinde bulunulurken, kadınlarda 355 farklı meslekte açık iş talebinde bulunulmuştur.

Toplamda 286 bin 23 kişilik açık iş bulunmakta olup açık işlerde cinsiyet tercihine baktığımızda bunların 136 bin 374'ü için erkek, 47 bin 80'i için kadın, geri kalan kısmı ise cinsiyet önemli değil şeklinde tercihte bulunulmuştur.

Erkeklerle ait açık işlerin yüzde 52,5'i 2-9, yüzde 16,2'si 10-19, yüzde 31,3'ü 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine aittir. Erkeklerde en fazla açık iş Beden İşçisi (Genel) mesleğindedir. 2-9 istihdamlı işyerlerinde Beden İşçisi (Genel), 10-19 istihdamlı işyerlerinde Ahşap Mobilya İmalatçısı, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde Beden İşçisidir. Erkeklerle ait açık işlerde en fazla açık iş olan 10 meslek erkeklerle ait açık işlerin yüzde 27'sini oluşturmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 29, 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 36, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde yüzde 25'dir.

Kadınlara ait açık işlerin yüzde 67,9'u 2-9, yüzde 12,1'i 10-19, yüzde 20'si 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine aittir. Kadınlarda en fazla açık iş Satış Danışmanıdır. 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerlerinde Satış Danışmanı, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde Makineci(Dikiş) elemanıdır. Kadınlara ait açık işlerde en fazla açık iş olan 10 meslek kadınlara ait açık işlerin yüzde 49'unu oluşturmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 54, 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 36, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde yüzde 43'tür.

Toplamda açık işlerin yüzde 51,5'i 2-9, yüzde 14,2'si 10-19, yüzde 34,4'ü 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine aittir. Toplamda en fazla açık iş Garson (Servis Elemanı) mesleğindedir. 2-9 istihdamlı işyerlerinde Satış Danışmanı, 10-19 istihdamlı işyerlerinde Garson (Servis Elemanı), 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde Makineci (Dikiş) elemanıdır. Genel toplamda en fazla açık iş olan 10 meslek toplam açık işlerin yüzde 29'unu oluşturmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 31, 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 43, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde yüzde 30'dur.

Açık iş taleplerinde cinsiyete ve işyeri büyüklüğüne göre farklılaşma olduğu gibi talep edilen eğitim seviyesine görede açık işlerin mesleklere göre dağılımı değişiklik göstermektedir. Lisans ve üstü mezunlarının istendiği açık işlere bakılacak olursa; ilk sırada Makine Mühendisi, ikinci sırada Mühasebeci ve üçüncü sırada Mimar yer almaktadır. Bu meslekleri İnşaat Mühendisi, Avukat, Yazılım Destek Uzmanı, ARGE Elemanı, Elektrik-Elektronik Mühendisi, İç Mimar ve İngilizce Öğretmeni takip etmektedir.

Tablo 31: Açık İşlerde Cinsiyete göre Talep Edilen Beceriler

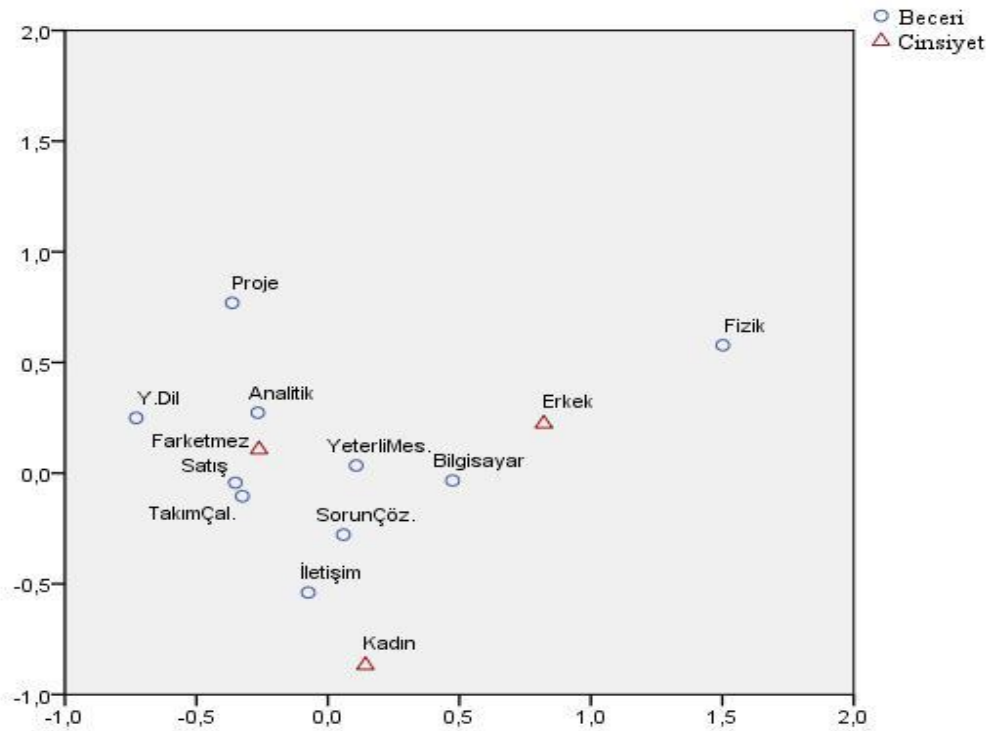
Beceriler	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	1	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	3	2	2	2
Takım Çalışması	4	3	4	3
İletişim ve İfade Yeteneği	2	4	3	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	7	5	5	5
Bilgisayar kullanımı	5	7	7	6
Satış ve Pazarlama Becerisi	6	9	6	7
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	8	6	8	8
Proje Tabanlı Çalışma	9	8	9	9
Yabancı Dil	10	10	10	10

Kaynak: İPA 2017

Açık işlerde aranan beceriler en fazla açık iş olan meslekler ile de doğrudan bağlantılıdır. Erkeklerde Fiziki ve Bedensel Yeteliliğin daha fazla istenmesi ve oranının çok yüksek oluşu erkek talep edilen açık işlerde Tesis ve Makine Operatörü Montajcılar meslek grubunun fazla olmasının etkisi büyük olmuştur. Sadece kadın talep edilen açık işlerde Hizmet ve Satış Elemanı meslek grubunun ağırlığının erkeklere göre yüksek olması aranan becerilerde de etkisini göstermiştir. Özellikle kadın talep edilen açık işlerde Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi ilk sırada yer alırken ikinci sırada İletişim ve İfade Yeteneği yer almaktadır. Açık işlerin cinsiyete göre farklılaşması cinsiyete göre istenen becerileri de farklılaştırmaktadır.

Kadınlarda erkeklere göre en fazla birlikte aranan beceriler Bilgisayar Kullanımı ve Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)' becerisidir. Bunları İletişim ve İfade Yeteneği ile Satış ve Pazarlama becerisi izlemektedir. Erkeklerde kadınlara göre en fazla birlikte aranan beceriler ise Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ile Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe Becerileridir. Bunları Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme ve Takım Çalışması becerileri takip etmektedir. Cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerde ise en çok Takım Çalışması, İletişim ve İfade Yeteneği ile Satış ve Pazarlama becerisi birlikte aranmaktadır.

Şekil 21 Lisans Mezunu Bireylerin Cinsiyete Göre Talep Edilen Becerileri

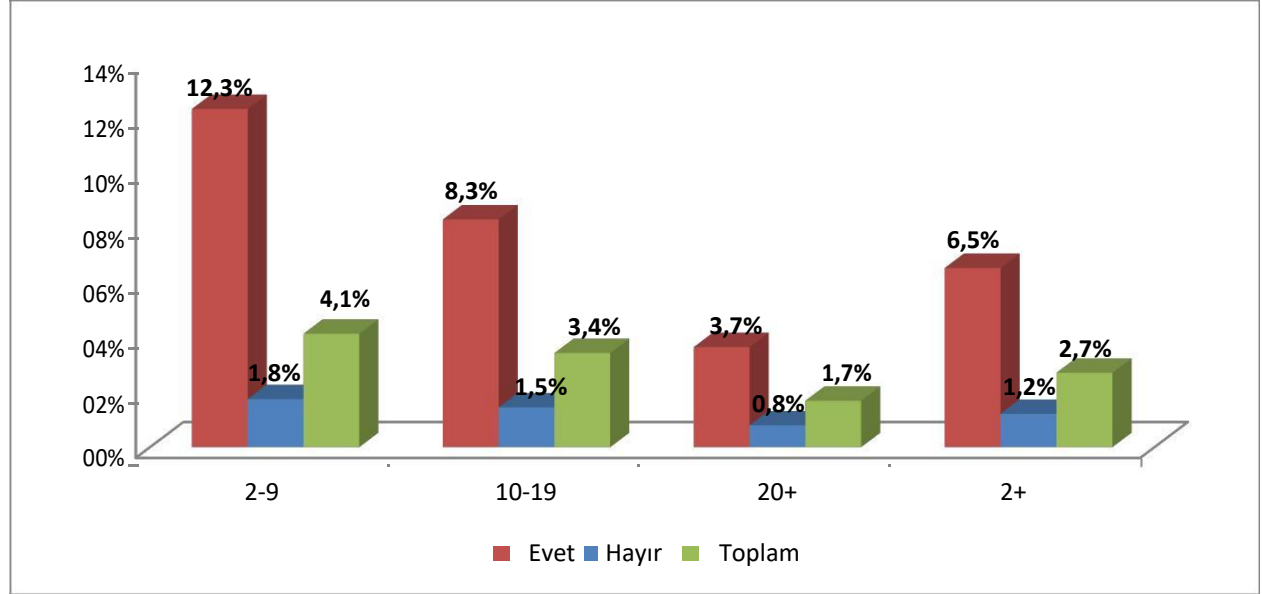

Cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerde en fazla Satış ve Pazarlama Becerisi ile Takım Çalışması becerileri birlikte aranmaktadır. Bu becerileri Hesap Yapabilme (Analitik Beceri), Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Yabancı Dil becerisi takip etmektedir. Haritanın orta noktasında cinsiyet tercihi olarak farketmez (cinsiyet önemli değil) seçeneğinin yer alması, bahse konu açık işlerde erkek veya kadın tercih edilen açık işlere göre çok daha çeşitli beceriler talep edildiği anlamına gelmektedir.

Tüm eğitim düzeylerinde erkeklerde birlikte istenen beceriler Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ile Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerileri iken lisans mezunu erkekler için en fazla Bilgisayar Kullanımı becerisi talep edilmiştir. Bu beceriyi Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ile Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerileri takip etmiştir. Erkeklerden en az talep edilen beceri ise Yabancı Dil becerisidir.

Tüm eğitim düzeyleri için kadınlarda en fazla birlikte aranan beceriler Bilgisayar Kullanımı ve Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) iken lisans mezunu kadınlardan en fazla istenen beceri İletişim ve İfade Yeteneği becerisidir. Bu beceriyi Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme becerisi takip etmiştir. Kadınlarda en az talep edilen beceri ise Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ile Proje Tabanlı Çalışma becerileridir.

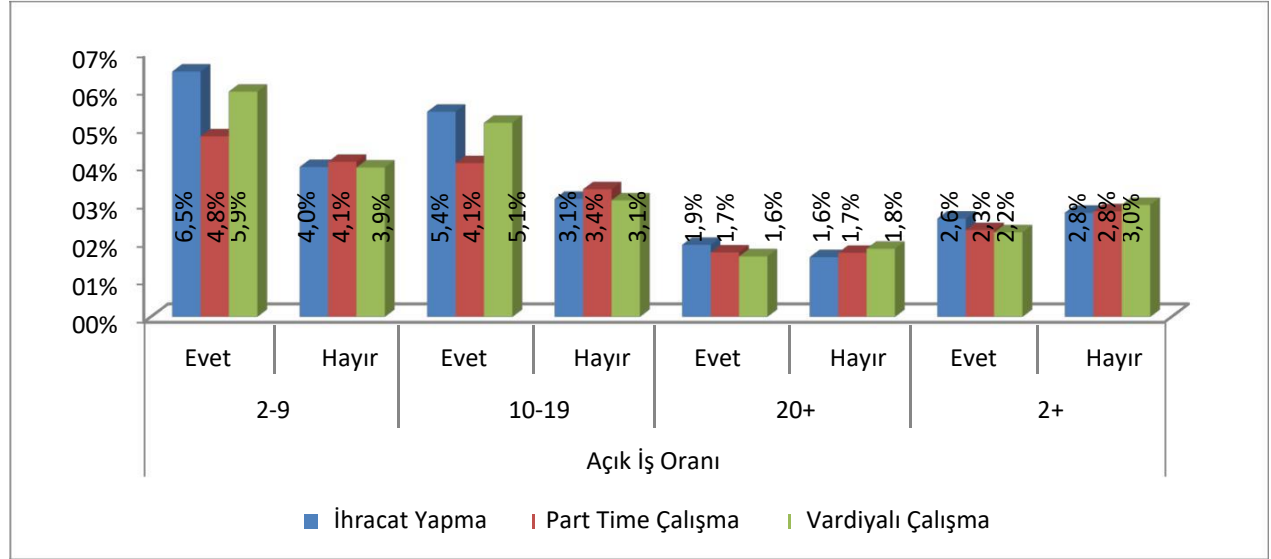
Şekil 22: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları

Kaynak: İPA 2017

Eleman temininde güçlük çektiğini belirten işyerleri ile güçlük çekmediğini belirten işyerleri açık iş oranı bakımından karşılaştırıldığında önemli farklar ortaya çıkmaktadır. Eleman temininde güçlük çeken işyerlerine ait açık iş oranı yüzde 6,5 olup eleman teminde güçlük çekmeyen işyerlerinin açık iş oranı yüzde 1,2'dir. İşyerlerinin istihdam etmiş olduğu personel sayısı arttıkça grafikte de görüldüğü üzere teminde güçlük çektiğini bildiren işyerinin ve teminde güçlük çekmeyen işyerinin açık iş oranı düşmektedir. 2-9 arası personel istihdam eden işyerlerindeki açık iş oranı diğer gruplara göre daha fazla olup bu grupta temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinin açık iş oranı yüzde 12,3 ve temininde güçlük çekmeyenlerin açık iş oranı ise yüzde 1,8 olarak tespit edilmiştir. Bu oran 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 8,3 ve yüzde 1,5; 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 3,7 ve yüzde 0,8 olarak gerçekleşmiştir. Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için ise eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinde her 100 kişilik istihdam potansiyelinin 7'sinde eleman açığı bulunmaktadır. Eleman temininde güçlük çekmeyen işyerlerinde ise bu oran sadece yüzde 1,2'dir. Başka bir ifade ile her 100 kişilik istihdam potansiyelinde 1 kişilik eleman açığı bulunmaktadır. Eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin açık iş oranlarının daha yüksek olmasının sebebi; çeşitli sebeplerle ihtiyaç duyduğu işgücünü işyerinde istihdam edemeyen işverenlerin bünyesinde bu nedenle, potansiyel istihdam düzeyi ile fiili istihdam düzeyi arasında fark oluşmasıdır. Talep ettiği işgücünü istihdam eden başka bir ifade ile teminde güçlük çekmeyen işverenler nezdinde fiili istihdam, potansiyel istihdamına yaklaştığı için açık iş oranları da daha düşük gerçekleşmektedir.

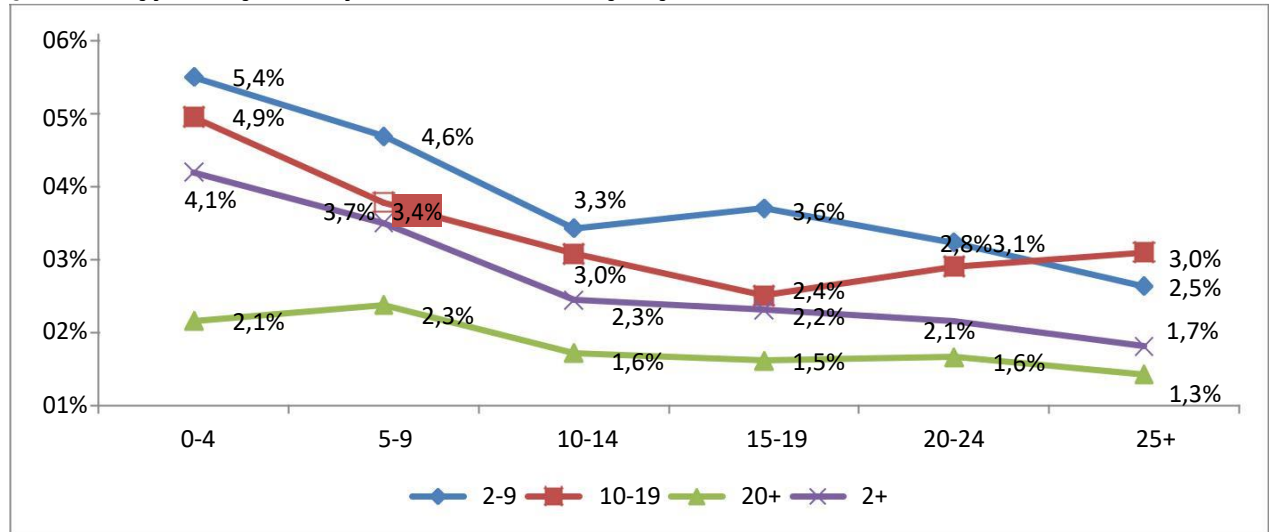
Şekil 23: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları

Kaynak: İPA 2017

İşyerlerinin çalışma şekilleri ve büyüklüklerine göre açık iş oranları farklılık göstermektedir. Bu grafikten görüldüğü üzere en büyük farklılıklar 2-9 ve 10-19 arası personel istihdam eden işyerlerine aittir. 2-9 istihdamlı işyerlerinde ihracat yapan firmaların açık iş oranı yüzde 6,5 iken ihracat yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 4'tür. 2-9 istihdamlı işyerlerinde vardiyalı çalışma yapan firmaların açık iş oranı 5,9 iken vardiyalı çalışma yapmayan firmaların açık iş oranı 3,9'dur. 10-19 istihdamlı işyerlerinde ihracat yapan firmaların açık iş oranı 5,4 iken ihracat yapmayan firmaların açık iş oranı 3,1'dir. 10-19 istihdamlı işyerlerinde vardiyalı çalışma yapan firmaların açık iş oranı 5,1 iken vardiyalı çalışma yapmayan firmaların açık iş oranı 3,1'dir. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde çalışma şekilleri açık iş oranını etkilememektedir.

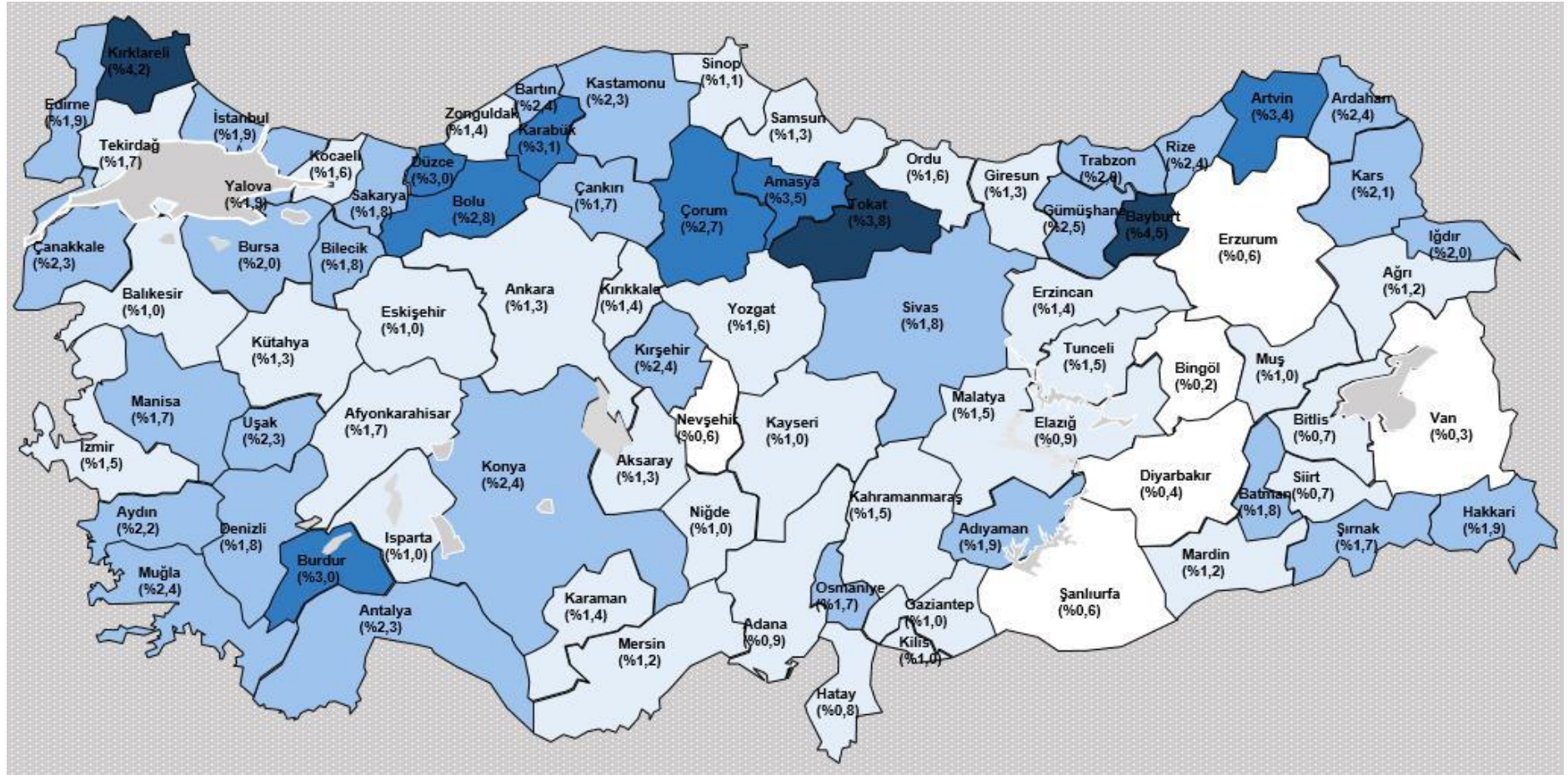
Şekil 24: İşyeri Yaşı ve Büyüklüklerine Göre Açık İş Oranları

Kaynak: İPA 2017

Açık iş oranlarını işyerinin yaşına göre incelediğimizde genel anlamda işyerinin yaşı büyüdükçe açık iş oranının düştüğünü görmekteyiz. Bu bize işyeri yaşı büyüdükçe işyerlerinin istihdam açısından yerleşmiş bir personel yapısının olduğunu göstermektedir. İşyerinin yaşı büyüdükçe açık iş oranları düşmekle beraber 2-9, 10-19 ve 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin açık iş oranı birbirine yaklaşmaktadır. 0-4 yaş aralığındaki 2-9 arası istihdamlı işyerlerinin açık iş oranı yüzde 5,4, 10-19 arası istihdamlı işyerinin açık iş oranı yüzde 4,9 iken 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde açık iş oranı yüzde 2,1 olarak gerçekleşmiştir. Yeni kurulan ve ilk yıllarında faaliyetini sürdüren işyerlerinin açık iş oranlarında işyeri büyüklüğüne göre farklar bu şekildeyken, 25 ve daha fazla yıldır faaliyet gösteren işyerlerinde açık iş oranları; 2-9 istihdamlı işyerleri için yüzde 2,5, 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 3, 20+ istihdamlı işyerleri için ise yüzde 1,3 olarak tespit edilmiştir.

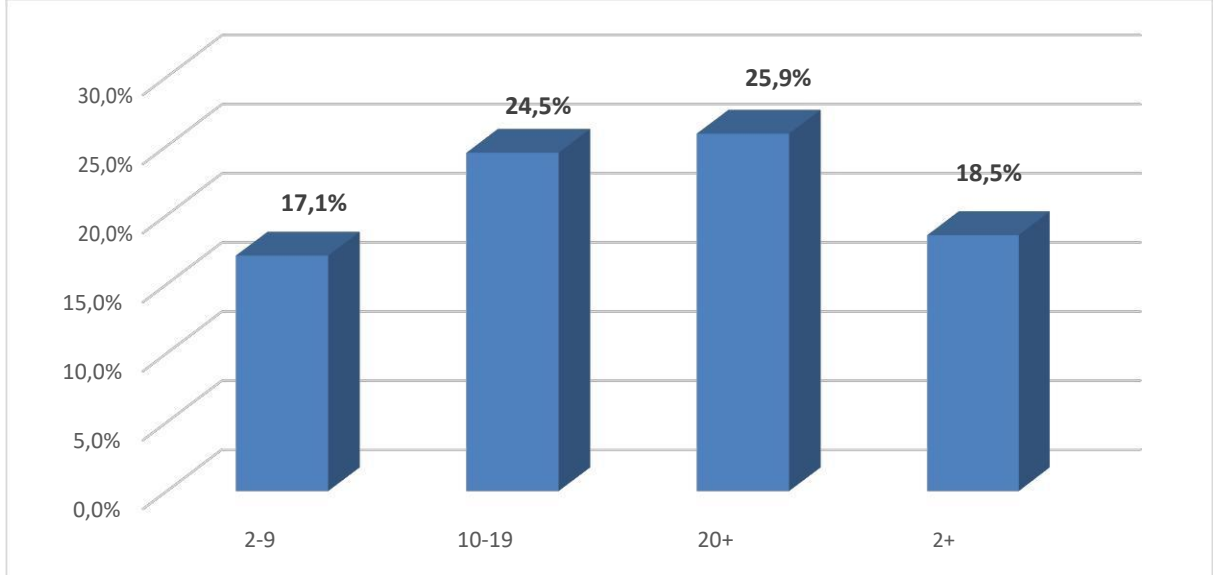
Şekil 25: İllere Göre Açık İş Oranları

1.4. TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işverenlere son 1 yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektiği ve bunun nedenleri sorulmuştur. İşverenlerin istihdam ettikleri kişi ve işyerlerindeki açık pozisyon bilgisi kadar aradığı elemanları bulmada yaşadığı problem ve sıkıntılara ilişkin bilgi de çok önemlidir. Çalışan sayısı ve açık iş sayısı ile işverenlerin mevcut durumları tespit edilirken temininde güçlük çekilen mesleklerin belirlenmesi ile işverenlerin karşılamakta zorlandığı meslekler belirlenmiş olmaktadır. Temininde güçlük çekilen mesleklerin araştırma döneminde karşılanmış olmasının veya karşılanmamış olmasının çalışma açısından bir önemi bulunmamaktadır. Çalışma kapsamında elde edilmek istenen işgücü piyasasında arandığında bulunmasında güçlük çekilen meslekleri ve nedenlerini tespit etmektir. Bu kapsamda bu bölümde işverenlerin eleman temininde güçlük çektiği meslekler sektörel, meslek grupları ve meslek düzeyinde incelenecektir.

Şekil 26: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (İşyeri Büyüklüğü)

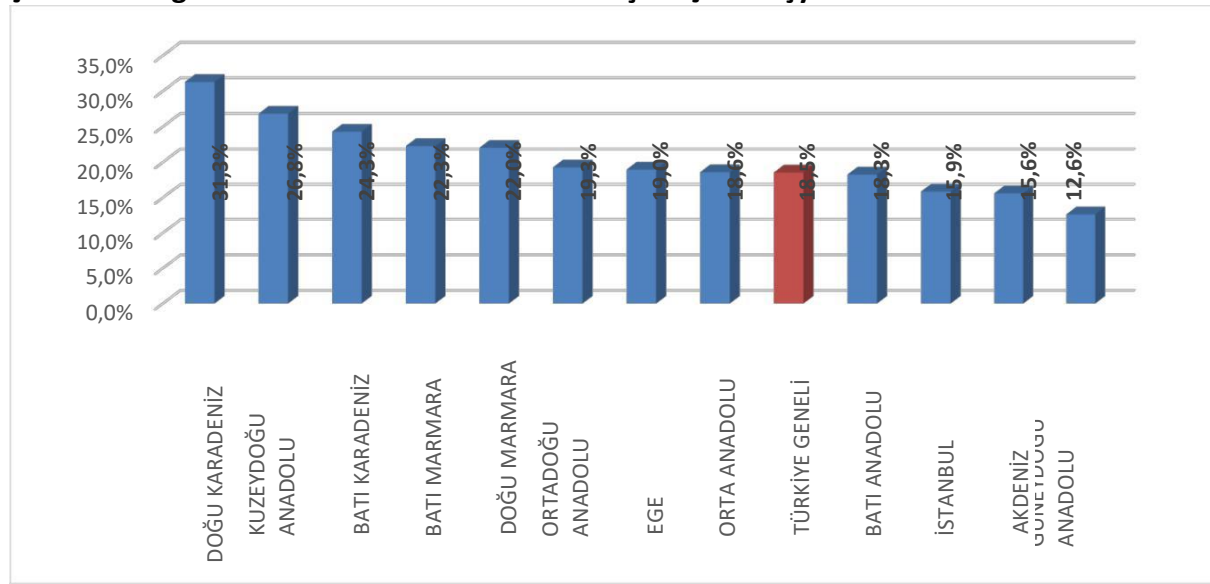

Kaynak: İPA 2017

Araştırma kapsamında işyerlerine yapılan ziyaretler sonucunda toplam 1 milyon 111 bin 226 işyerine ilişkin veri derlenmiştir. Söz konusu işyerlerinin 206 bin 90 tanesinin eleman temininde güçlük çektiği tespit edilmiştir. İşyeri büyüklüğüne göre ise 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin yüzde 25,9'unun temininde güçlük çektiği mesleklerin olduğu görülmüştür. Bu durum 2-9 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 17,1'dir. Araştırma kapsamında yer alan tüm işyerleri göz önünde bulundurulduğunda eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranı yüzde 18,5 olarak tespit edilmiştir. Bir başka deyişle her beş işyerinden bir tanesi aradığı elemanı işgücü piyasasında bulmaya çalışırken zorlanmaktadır. Eleman temininde güçlük çeken işyeri oranının yüksek olması işgücü piyasasının arz ve talep tarafları arasında bir uyumsuzluğun olduğunun işaretidir.

2016 yılında işyerlerinin yüzde 21'i eleman temininde güçlük çektiğini bildirirken bu oran 2017 yılında yüzde 18,5'e düşmüştür. Her işyeri büyüklüğü için eleman temininde güçlük çeken işyeri oranına bakıldığında bir azalma olduğu görülmektedir. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde bu oran 2016 yılında 19,5 iken 2017 yılında 17,1'e gerilemiştir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı yüzde 28,9 iken 2017 yılında yüzde 24,5'e düşmüştür. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde 2016 yılında işyerlerinin yüzde 27,2'si eleman temininde güçlük çekerken 2017 yılında bu oran 25,9'a gerilemiştir.

Şekil 27: Bölgelere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

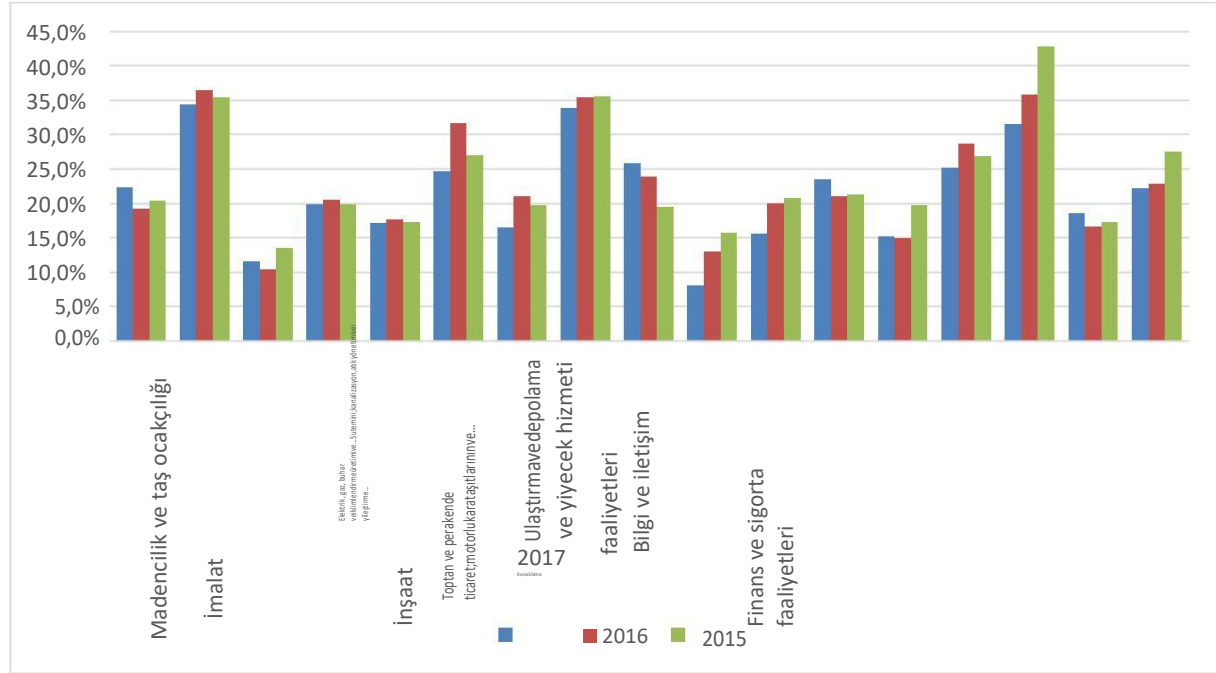

Kaynak: İPA 2017

Bölgelere göre eleman temininde güçlük çeken işyeri oranlarına bakıldığında dört bölgenin Türkiye geneli olan yüzde 18,5 oranından daha aşağıda kaldığı görülmektedir. Eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı yüzde 31,3 ile en yüksek Doğu Karadeniz bölgesinde yer alırken yüzde 12,6 ile en düşük Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. 2016 yılında ise eleman temininde güçlük çeken en yüksek bölge Batı Karadeniz iken en düşük olan bölge 2017 yılı ile aynı olan Güneydoğu Anadolu bölgesidir. İl düzeyinde eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı incelendiğinde ilk sırayı yüzde 92,1 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan Ardahan ili almaktadır. Bayburt ili yüzde 1,7 ile en düşük oranda eleman temininde güçlük çektiğini bildiren ildir. Bu ili yüzde 2,5 ile Mardin ve yüzde 8 ile Diyarbakır ili izlemektedir.

Eleman temininde güçlük çeken işyeri oranının yüksek olduğu bölgelerde, işgücü piyasasının arz ve talep yapıları arasında bir uyumsuzluğun varlığından bahsetmek çok da yanlış bir çıkarım olmayacaktır.

Şekil 28: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (Yıllar)

Kaynak: İPA 2017

10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin eleman temininde güçlük çeken işyeri oranına bakıldığında sektörel olarak yıllar itibari ile benzer eğilimlerin yaşandığı görülmektedir. Her yıl eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı en yüksek olan ve en düşük olan sektörler hemen hemen aynıdır. Her geçen yıl söz konusu oranda genel olarak bir azalma mevcuttur. Ancak 2017 yılında 2016 yılına göre Madencilik ve Taş Ocakçılığı, Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım, Bilgi ve İletişim, Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlenme ve Spor sektörlerinde artışlar yaşanmıştır. Söz konusu bu artışların oranı sırası ile 3,1 puan, 1,1 puan, 2 puan, 2,5 puan, 0,2 puan ve 1,9 puandır. Son üç yıla bakıldığında İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektöründe 11,3 puan ve Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe 7,7 puan düşüş meydana gelmiştir. Yine son üç yıl baz alındığında Bilgi ve İletişim sektöründe 6,4 puan artış görülmektedir. Ayrıca 2015 yılına göre kıyaslandığında Madencilik ve Taş Ocakçılığı, Mesleki Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlenme ve Spor sektörlerinde de 2017 yılında eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin oranı artmıştır. Su Temini; Kanalizasyon Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri ve İnşaat sektöründe eleman temininde güçlük çeken işyeri oranına ait son üç yıllık trend çok durağandır. Genel olarak bakılacak olursa bir önceki yıla göre eleman temininde güçlük çeken işyeri oranında 2,8 puanlık bir azalış söz konusudur.

Tablo 32: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

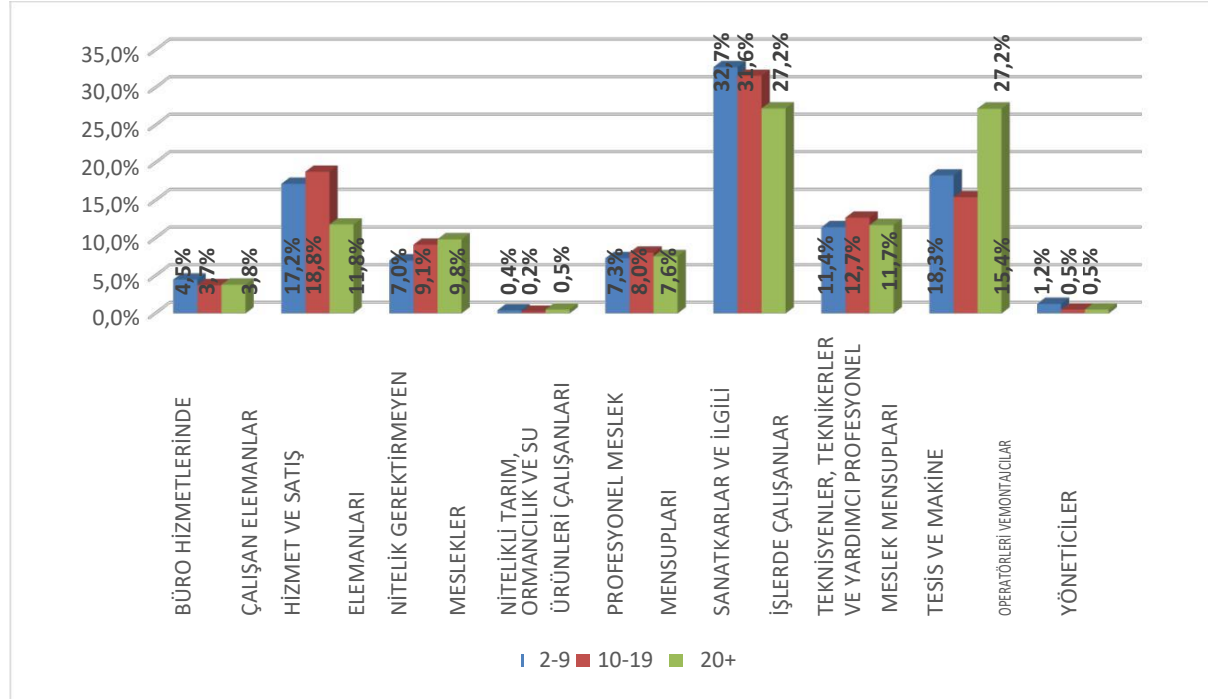
Sektör	TGÇM Sayısı			2+
	2-9	10-19	20+	
İmalat	73.031	17.556	52.939	143.526
Toptan ve Perakende Ticaret	81.198	11.056	15.860	108.115
İnşaat	35.870	12.039	12.207	60.115
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	26.428	6.653	7.930	41.012
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	17.361	3.425	2.537	23.323
Ulaştırma ve Depolama	17.305	2.133	3.718	23.156
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	5.794	1.464	10.407	17.666
Diğer Hizmet Faaliyetleri	9.977	1.927	1.312	13.216
Gayrimenkul Faaliyetleri	6.745	257	353	7.354
Bilgi ve İletişim	4.854	908	1.492	7.253
Eğitim	3.170	2.118	1.501	6.788
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	2.079	941	2.111	5.130
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	1.919	127	207	2.253
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	478	418	913	1.809
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	1.150	248	395	1.793
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	590	134	290	1.014
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Üret. ve Dağıtım	194	59	276	529
Genel Toplam	288.141	61.463	114.448	464.052

Kaynak: İPA 2017

İşyeri ziyaretleri sonucunda toplam 2 bin 208 meslekte 464 bin 52 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. 2016 yılına göre temininde güçlük çekilen kişi sayısı yüzde 4 oranında azalmıştır. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin temininde güçlük çektiği eleman sayısında bir değişim gözlenmezken, 2-9 istihdamlı işyerlerinde yüzde 6 azalma ve 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 2 azalma mevcuttur. Temininde güçlük çekilen kişi sayıları işyeri büyüklüğüne göre sektör bazında incelendiğinde 2016 yılında olduğu gibi bu yılda İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ve İnşaat sektörlerinde en fazla eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Söz konusu sektörlerde işyeri sayısının fazla olması sebebi ile temininde güçlük çekilen kişi sayısı da fazladır. Sektörlerin kendi içinde dağılımına bakıldığında İmalat sektöründe temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 50,9'u 2-9 arası çalışanı olan işyerlerinde, yüzde 36,9'u 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde ve yüzde 12,2'i 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde yer almaktadır. Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 75,1'i 2-9 arası çalışanı olan işyerlerinde, yüzde 10,2'si 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ve yüzde 14,7'si 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde yer almaktadır. İnşaat sektöründe temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 59,7'si 2-9 arası çalışanı olan işyerlerinde, yüzde 20,3'ü 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde ve yüzde 20'si 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde bulunmaktadır. KOBİ'lerin çoğu ihtiyaç duyduğu iyi eğitilmiş ve kaliteli personeli bulma noktasında

büyük ölçekli firmaların daha iyi ücret ve çalışma ortamı sunması sebebiyle sıkıntı yaşamaktadır.² Bu sebeple çalışan sayısı açısından küçük olan işyerlerinin daha çok eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir.

Şekil 29: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı

Kaynak: İPA 2017

Meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok 144 bin 753 kişi ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda yer almaktadır. Söz konusu meslek grubu toplam temininde güçlük çekilen kişi sayısının yüzde 31,2'sine tekabül etmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre bakılacak olursa; 2-9 arası çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 32,7'si Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda yer almaktadır. 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişi sayılarının yüzde 18,8'i Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda bulunmaktadır. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin temininde güçlük çekilen kişi sayısının yüzde 27,2'si Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubuna aittir. Nitelik Gerektirmeyen mesleklerin ağırlığı ise yüzde 8 civarındadır. Eleman temininde güçlük çekilen meslekler mevcut çalışanlara ve açık işlere göre daha fazla mesleki nitelik ve beceri gerektiren mesleklerdir.

2 <https://www.oecd.org/cfe/smes/33705673.pdf>

Tablo 33: İşyeri Büyüklüğüne Göre En Fazla Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

2-9		10-19	
MAKİNECİ (DİKİŞ)	5,2%	GARSON (SERVİS ELEMANI)	3,9%
SATIŞ DANIŞMANI	4,3%	SATIŞ DANIŞMANI	3,4%
GARSON (SERVİS ELEMANI)	4,2%	PAZARLAMACI	3,0%
ELEKTRİKÇİ (GENEL)	2,4%	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	2,8%
AŞÇI	1,9%	BETONARME DEMİRCİSİ	2,3%
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	1,6%	AKARYAKIT SATIŞ ELEMANI (POMPACI)	2,1%
OTO BAKIM-ONARIMCISI (OTO MEKANİKERİ)	1,4%	MAKİNECİ (DİKİŞ)	2,1%
PAZARLAMACI	1,2%	AHŞAP MOBİLYA İMALATÇISI	2,0%
KAYNAKÇI (OKSİJEN VE ELEKTRİK)	1,1%	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	2,0%
MUHASEBECİ	1,1%	AŞÇI	1,9%
20+		2+	
MAKİNECİ (DİKİŞ)	6,6%	MAKİNECİ (DİKİŞ)	5,1%
ORGANİZASYON SORUMLUSU	2,9%	GARSON (SERVİS ELEMANI)	3,7%
GARSON (SERVİS ELEMANI)	2,5%	SATIŞ DANIŞMANI	3,6%
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	1,9%	ELEKTRİKÇİ (GENEL)	1,9%
SATIŞ DANIŞMANI	1,8%	AŞÇI	1,7%
GÜVENLİK GÖREVLİSİ	1,8%	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	1,6%
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	1,7%	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	1,4%
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	1,7%	PAZARLAMACI	1,3%
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	1,5%	KAYNAKÇI (OKSİJEN VE ELEKTRİK)	1,2%
CNC TORNA TEZGÂHI OPERATÖRÜ	1,2%	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	1,1%

Kaynak: İPA 2017

Türkiye genelinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada Makineci (Dikiş) mesleği yer almaktadır. Bu mesleği Garson ve Satış Danışmanı takip etmektedir. İlk üç meslek 2016 yılında da aynı sırada yer almıştır. 2-9 çalışanı olan işyerlerinde farklı olarak Oto Bakım Onarımcısı(Oto Mekanikeri) ve Muhasebeci mesleklerinde temininde güçlük çekilmektedir. 10-19 çalışanı olan işyerlerinin temininde güçlük çektiği mesleklere bakıldığında farklı olarak Ahşap Mobilya İmalatçısı, Akaryakıt Satış Elemanı ve Betonarme Demircisi bulunmaktadır. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde ise Güvenlik Görevlisi, Organizasyon Sorumlusu, Beden İşçisi(Genel) ve Cnc Torna Tezgâhi Operatörü yer almaktadır. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında firmanın çalışan sayısının çok olması sebebiyle Güvenlik Görevlisi gibi bulundurmak zorunda olduğu veya alt işverenlik yapmasından kaynaklanan meslekler ile Cnc Torna Tezgâhi Operatörü gibi mesleki beceri gerektiren meslekler olduğu dikkat çekmektedir. 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin temininde güçlük çektiği elemanlara bakıldığında 2016 yılından farklı olarak sadece Kaynakçı ve Temizlik Görevlisi farklıdır diğer meslekler aynı şekilde 2016 yılında da tabloda yer almıştır.

Çalışan sayısına oranla temininde güçlük çekilen eleman sayısı ve açık iş sayısı en fazla olan meslekler göz önüne alınarak veri zarflama analizi ile hangi mesleğe daha fazla ihtiyaç olduğu belirlenmiştir.

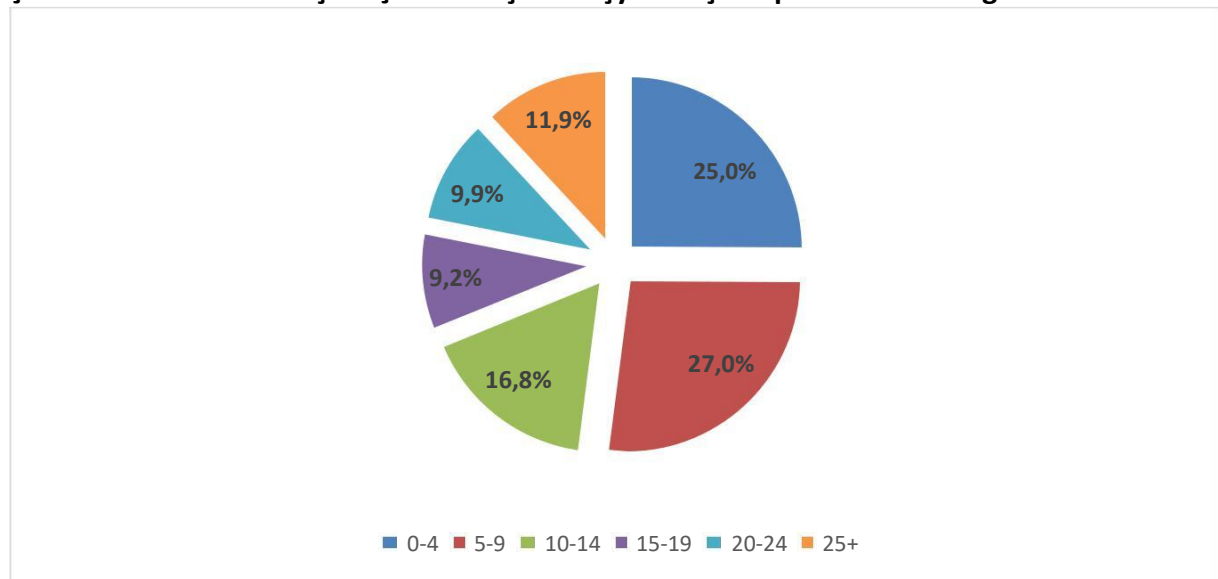
Türkiye genelinde 100 ve daha fazla kişinin çalıştığı meslekler incelendiğinde;

- 2-9 istihdamlı işyerlerinde Makineci (Dikiş), Elektrikçi (Genel), Oto Mekanikeri, Mermer İşçisi ve Teknik Servis Elemanı,
- 10-19 istihdamlı işyerlerinde Servis Komisi, Gaz Altı Kaynakçısı, İngilizce Öğretmeni, Garson ve Elektrikçi (Genel),
- 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde Organizasyon Sorumlusu, FRP (CTP) Kalıpcısı, Remayöz Makinesi Operatörü, Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri Teknisyeni ve Reçme Makinesi Operatörü mesleklerine daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye genelinde 50 ve daha fazla kişinin çalıştığı meslekler incelendiğinde;

- 2-9 istihdamlı işyerlerinde Müşteri Temsilcisi, Gaz Altı Kaynakçısı, Ahşap Mobilya İmalatçısı, Makineci (Dikiş) ve Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik),
- 10-19 istihdamlı işyerlerinde Servis Komisi, Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı, Ahşap Mobilya İmalatçısı, Grafiker ve Gaz Altı Kaynakçısı,
- 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde Organizasyon Sorumlusu, Hava Kanalı Montaj ve İmalatçısı, FRP (CTP) Kalıpcısı, Remayöz Makinesi Operatörü ve Oluklu Mukavva Levha Üretim Elemanı mesleklerine daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Şekil 30: Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin İşyeri Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

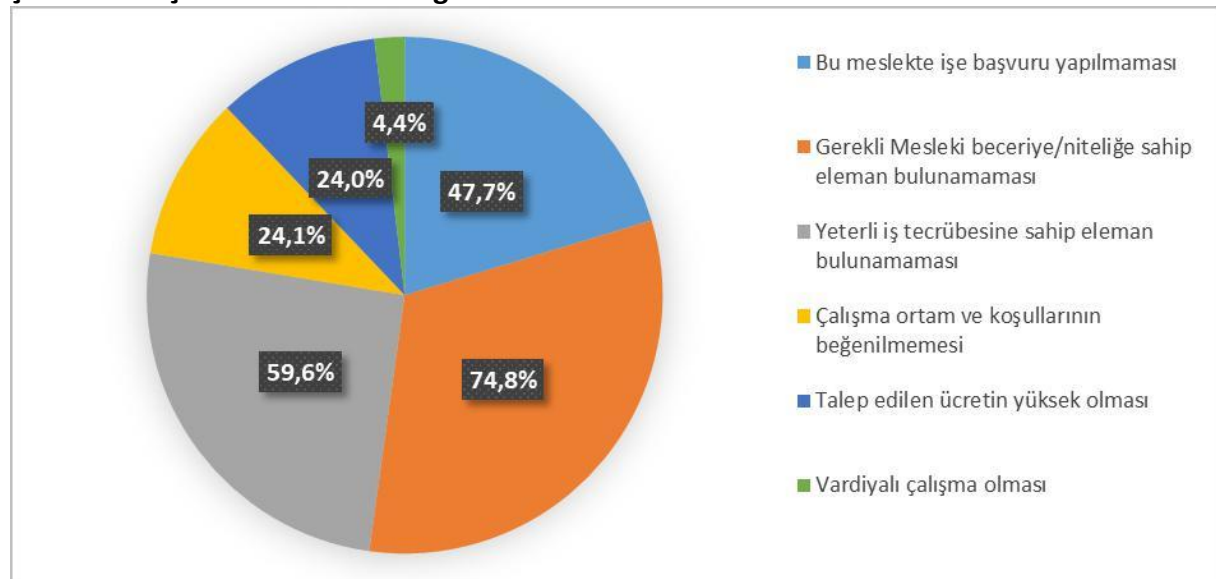

Kaynak: İPA 2017

Eleman temininde güçlük çekilen kişilerin işyerlerinin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında en yüksek pay 5-9 yaş aralığında olan işyerlerinde yüzde 27 ile görülmektedir. İkinci sırada yüzde 25 ile 0-4 yaş arası işyerleri yer alırken onları sırası ile yüzde 16,8 ile 10-14 yaş arası işyerleri, yüzde 11,9 ile 25 ve daha fazla yıldır faaliyette bulunan işyerleri, yüzde 9,9 ile 20-24 yaş arası işyerleri ve sonuncu sırada ise yüzde 9,2 ile 15-19 yaş arası işyerleri takip etmektedir. 2016 yılına göre sadece 15-19 ile 20-24 yaş arası işyerlerinin genel içindeki payları yer değiştirmiştir. Genç firmaların eleman temininde daha fazla zorlandığı firmanın piyasada daha fazla süre yer almasının ise eleman temininde diğer firmalara oranla avantaj sağladığı görülmektedir. İşyeri sayısının 0-9 yaş grubunda ağırlıklı olması bu tabloyu etkilemiştir.

Hangi sektör, meslek grubu ve mesleklerde temininde güçlük çekildiği incelendikten sonra temininde güçlük çekilme nedenlerinin incelenmesi gerekmektedir. İşverenlerin eleman temin edememe nedenlerinin irdelenmesi, problemin nerede yaşandığının tespit edilmesi ve buna göre çözüm yolları üretilmesi açısından önemlidir. Bu nedenle yapılan araştırmada işverenlere temininde güçlük çekilen mesleklerin sorulmasının ardından eleman temininde neden güçlük çekildiği sorulmuştur. Söz konusu soru cevaplanırken birden fazla önerme seçilebildiği için oranlar yüzde 100'ü geçmektedir.

Şekil 31: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı

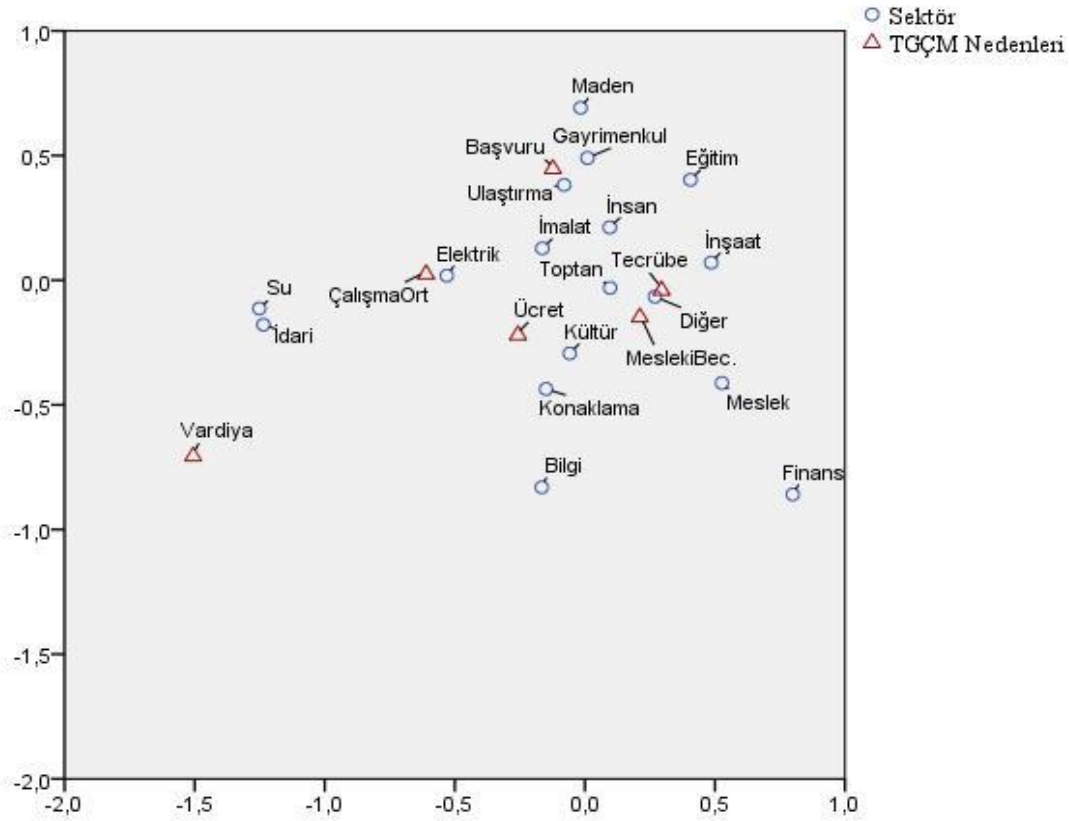

Kaynak: İPA 2017

Temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır. İkinci sırada ise Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması gelmektedir. Kurum kayıtlarımızda iş arayan sayısının artış eğiliminde olması ve yapılan araştırma sonucunda işverenlerin piyasada aradıkları nitelikte eleman bulamadıklarını beyan etmeleri eşleşme problemini akla getirmektedir. Temininde güçlük çekilme nedenlerinden “Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması” 2016 yılına göre 6,8 puanlık bir artışla oranı en fazla yükselen temininde güçlük

çekilme nedeni olmuştur. Söz konusu neden ile bulunamayan işgücünün yetiştirilmesi büyük bir ihtiyacı gerektirecektir. Temininde güçlük çekilme nedenlerinde en düşük oranlar Vardiyalı Çalışma, Talep Edilen Ücretin Yüksek Olması ile Çalışma Ortam ve Koşullarının Uygun Olmamasıdır. Ancak yapılan araştırmanın hedef kitlesinin işverenler olduğu cevaplayan kitlenin işveren olduğu unutulmamalıdır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlarda ise temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında Makineci (Dikiş), Garson, Satış Danışmanı, Elektrikçi, Aşçı, Şoför bulunmaktadır. İşverenlerin talep etmiş olduğu (açık iş) mesleklere baktığımızda ise Makineci (Dikiş), Temizlik Görevlisi, Beden İşçisi, Satış Danışmanı, Garson gibi meslekler görülmektedir. Açık iş ve kuruma kayıtlı işsizlerin meslekleri benzerlik göstermektedir. Söz konusu mesleklerde temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Aynı mesleklerde hem talep hem arz bulunurken söz konusu elemanların temininde güçlük çekildiğinin tespit edilmesi beceri uyumsuzluğu problemini akla getirmektedir. Bu nedenle özellikle beceri eksikliğinin yaşandığı mesleklerde aktif işgücü programlarının önemi artmaktadır. Eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinde becerinin yanında tecrübenin de ön planda olması İşbaşı Eğitim Programlarının önemini ortaya koymaktadır. Diğer bir üzerinde durulması gereken konu da ilgili meslekte iş başvurusu yapılmaması nedenidir. İş başvurusu olmayan mesleklerde gerek örgün ve yaygın eğitim ile gerekse mesleki eğitimler ile eleman yetiştirilmelidir. Gerekli nitelik ve beceriye sahip eleman bulunamaması ve tecrübeli eleman bulunamamasında aslında bu mesleklerde eleman var olduğu ancak piyasasını aradığı nitelikleri taşımadıkları görülmektedir. Ancak iş başvurusu olmayan mesleklerde bu alanda eleman olmadığı tespitinde bulunmak yanlış olmayacaktır. Bu nedenle mevcut elemanların nitelik ve tecrübesinin arttırılmasının yanında işsizlerin, öğrencilerin, işgücü piyasasına gireceklerin doğru mesleklere yönlendirilmesi de önem arz etmektedir.

Şekil 32: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Talep Edilen Ücretin Yüksek Olması, Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması ve Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması nedenleri çoğu sektörde birlikte görülmektedir. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörü diğer sektörlerle göre eleman temininde en az güçlük çeken sektördür.

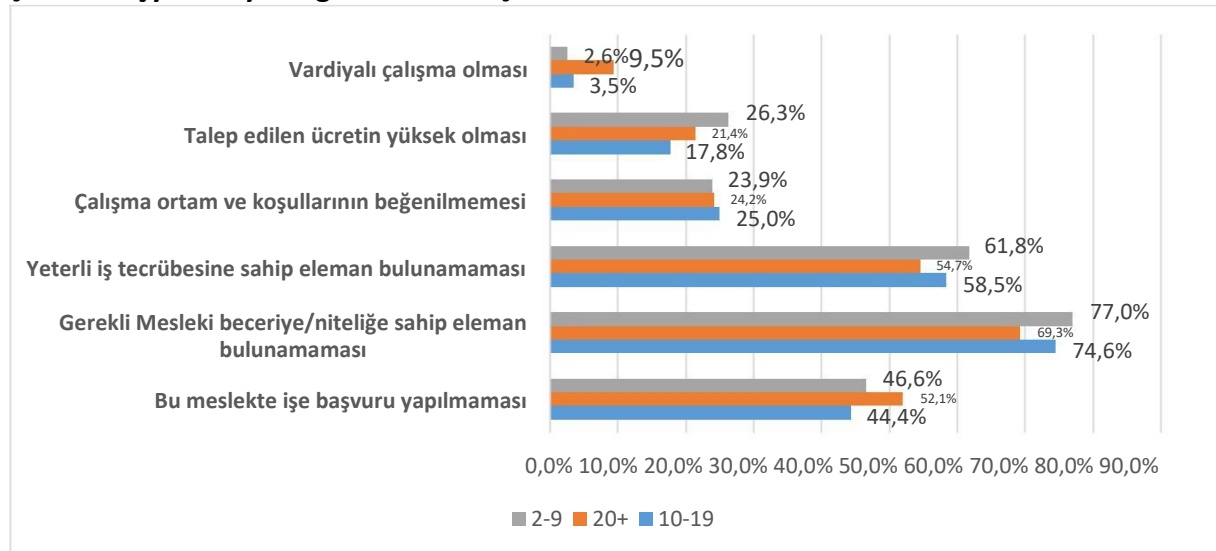
Diğer Hizmet Faaliyetleri, İnşaat, Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler, Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörlerinde bulunan işverenler diğer sektörlerde bulunan işverenlere göre Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması ve Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedenlerini en fazla bir arada tercih ederek eleman temininde güçlük çektiklerini belirten sektörlerdir. Madencilik ve Taş Ocakçılığı, Gayrimenkul Faaliyetleri ve Ulaştırma ve Depolama sektörlerinde bulunan işverenler diğer sektörlerde bulunan işverenlere göre en fazla Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması nedeni ile eleman temininde güçlük çekmektedir.

Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde bulunan işverenler diğer sektörlerde faaliyet gösteren işverenlere göre Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi ile Vardiyalı Çalışma Olması nedenlerini en fazla birlikte

tercih ederek eleman temininde güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım sektöründe bulunan işverenler diğer sektörlerde faaliyette bulunan işverenlere göre eleman temin etmede en fazla Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi nedeni ile sıkıntı çekmektedir.

Sektörler itibari ile TGÇM nedenleri incelendiğinde ise genel tablo ile aynı olarak ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması ikinci sırada Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır. Açık işlerde talep edilen beceri olarak yaklaşık yüzde 55 oranında Fiziki ve Bedensel Yeterlilik istenen sektörlerde Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması nedeni ile eleman temininde güçlük çekilmektedir. Bu sonuçtan yola çıkılarak bedensel güç gerektiren işlerde çalışma şartlarının zor olması sebebiyle bireylerin bu tür işlere başvuruları daha az olabilmektedir. Maden ve Taş Ocakçılığı sektörünü incelediğimizde ise diğer sektörlerle göre mesleki beceri ve iş tecrübesi nedeniyle yüzde 68'in üzerinde eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu sektörde aranan becerilere baktığımızda ise Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve Mesleki Beceri ve İş Tecrübesi öne çıkmaktadır. Meslek gruplarına göre TGÇM nedenlerine baktığımızda da sektörler ile benzer durum söz konusudur. İşverenin talep etmiş olduğu becerilerde Fiziki ve Bedensel yeterlilik yüzde 47 gibi yüksek bir oranda istenmesi durumunda aranan bu elemanların işe başvuru yapmaması nedeniyle temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir.

Şekil 33: İşyeri Büyüklüğüne Göre TGÇM Nedenleri

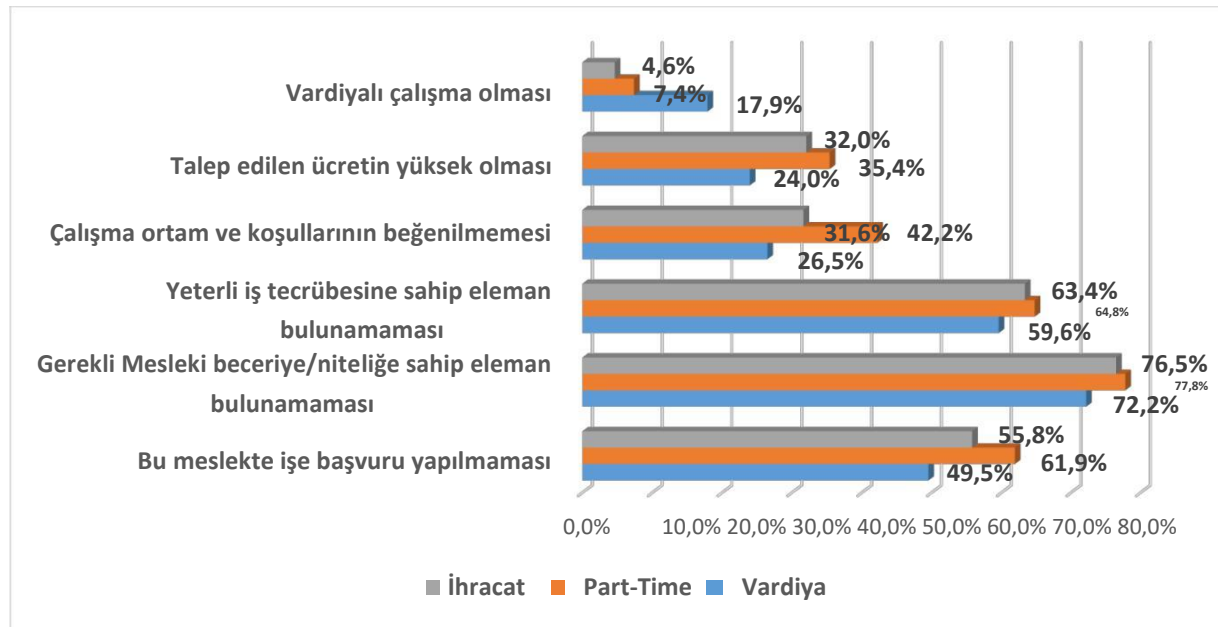

Kaynak: İPA 2017

İşyeri büyüklüğüne göre TGÇM nedenlerine bakıldığında her üç işyeri büyüklüğünde de Gerekli Mesleki Becerinin Bulunamaması ve Yeterli İş Tecrübesinin Bulunamaması ön plana çıkmaktadır. 2-9 arası çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 26,3'ünün Talep Ettikleri Ücretin Yüksek Olduğunu belirtilirken 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 21,4 ve 10-19

arası çalışanı olan işyerlerinde ise yüzde 17,8 olarak gerçekleşmektedir. Vardiyalı çalışma olması nedeni ile eleman temininde güçlük yaşayan işverenlerin büyük bir çoğunluğu 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleridir. Söz konusu işyerlerinde temininde güçlük çektiği elemanların yüzde 9,5'i bu neden ile bulunamamaktadır. Ayrıca bir diğer farklılaşma Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması nedeninde görülmektedir. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri diğer işyeri büyüklüğüne göre söz konusu nedende daha fazla eleman temininde güçlük çekmektedir. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 52,1'inde bu problem ile karşılaşılmaktadır.

Şekil 34: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri

Kaynak: İPA 2017

İşyerlerinin part-time veya vardiyalı çalışanı olması, işyerinin ihracat yapıp yapmamasına göre eleman temininde güçlük çeken işyeri oranlarına ve TGÇM nedenlerine bakılacak olursa part-time çalışanı olan işyerlerinin yüzde 31,5'inin temininde güçlük çektiği eleman bulunmaktadır. 2016 yılı ile kıyaslandığında part-time çalışanı olup eleman temininde güçlük çeken işyeri yüzdesi 5,6 puanlık bir azalış göstermektedir. Bu oran, Türkiye geneli oranı olan yüzde 18,5'in 13 puan üstündedir. Part-time çalışanı olan işyerlerinin eleman temininde güçlük çekme nedenlerine bakıldığında Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması konusunda yüzde 71,1 ile diğer işyeri durumlarına göre daha fazladır. İhracat yapan işyerlerinin eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı yüzde 28,7 ile Türkiye geneli oranının 10,2 puan üzerindedir. İhracat yapan işyerlerinin eleman temininde güçlük çekme nedenlerine bakıldığında ise yüzde 74,5 ile Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması hususunda diğer işyeri durumlarına göre daha fazladır. Vardiyalı çalışma yapan işyerlerinin eleman temininde güçlük çekme oranı yüzde 31,1 ile Türkiye genelinden 12,6 puan yukarıdadır. Vardiyalı çalışma yapan işyerlerinin eleman temininde güçlük çekme nedenlerine bakıldığında ise yüzde 72,2 ile Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması

hususunda diğer işyeri durumlarına göre daha fazladır. Vardiyalı çalışma yapılması vardiyalı çalışan işyerlerinde de en düşük oranda eleman temin edememe nedenidir. Vardiyalı çalışan işyerlerinde vardiyalı çalışma olması nedeninin diğer işyerlerine göre oranının yüksek olmasına rağmen yine de son sıradadır. 2016 yılı ile kıyaslandığında eleman temininde güçlük çekme nedenlerinden Talep Edilen Ücretin Yüksek Olmasının azaldığı, Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması ve Çalışma Ortam ve Koşullarının beğenilmemesi nedenlerinin oranlarının ise arttığı görülmüştür.

Tablo 34: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri

Meslekler	Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi	Talep Edilen Ücretin Yüksek Olması	Vardiyalı Çalışma Olması
Garson (Servis Elemanı)	38,0%	73,5%	50,8%	24,1%	26,6%	4,5%
Kurye	18,8%	48,9%	55,8%	41,2%	3,1%	6,7%
Kamyon Şoförü	50,7%	86,2%	67,4%	13,2%	10,3%	7,8%
Elektronik Teknisyeni	22,2%	86,1%	81,2%	17,6%	21,7%	0,1%
Makine Mühendisi	18,6%	88,2%	51,4%	22,5%	23,8%	0,7%
Hemşire	42,3%	40,8%	46,3%	8,7%	25,9%	3,1%
Acil Tıp Teknisyeni	66,4%	89,1%	50,7%	5,9%	44,7%	5,9%
Tornacı (Torna Tezgahı Operatörü)	54,1%	80,5%	46,0%	17,2%	38,0%	4,2%
Fast Food Hazırlayıcısı- Hamburger, Tost, Sandviç Vb.	9,7%	61,3%	58,2%	36,6%	85,5%	8,2%
Mobilya Döşeme İşçisi	36,5%	91,3%	44,3%	18,1%	18,6%	0,2%
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	40,4%	91,3%	62,7%	29,3%	32,6%	3,3%
Sihhi Tesisatçı	29,7%	72,3%	47,9%	9,1%	3,9%	0,3%
Grafiker	34,6%	86,7%	75,0%	10,4%	29,1%	5,0%
Oto Yıkama Elemanı	16,4%	71,7%	69,0%	57,9%	14,5%	11,7%
Direksiyon Eğitmeni	26,8%	78,5%	43,6%	8,9%	27,1%	0,5%
Camcı	30,8%	77,5%	97,3%	5,3%	7,5%	4,5%
Forklift Operatörü	40,7%	70,1%	61,4%	27,9%	34,2%	5,2%
Animatör- Eğlence Hizmetleri	53,5%	98,1%	53,9%	51,4%	49,0%	48,1%
Fitnis Eğitmeni	87,2%	73,8%	37,9%	25,6%	37,5%	25,1%

Kaynak: İPA 2017

Mesleklere göre eleman temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında gerekli mesleki beceriye sahip olunmaması ve iş tecrübesinin olmaması en çok tercih edilen sebeplerdir. Yüksek nitelik ve düşük nitelik gerektiren mesleklere bakıldığında ise eleman temininde güçlük çekilme nedenleri arasında bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Talep Edilen Ücretin Yüksek Olması en yüksek oranda düşük nitelik gerektiren mesleklerde ortaya çıkmaktadır. Bunlar yüzde 85,5 ile Fast Food Hazırlayıcısı-Hamburger, Tost, Sandviç Vb., yüzde 49 ile Animatör-Eğlence Hizmetleri olarak sıralanabilir. Animatör mesleği için hemen her temininde güçlük çekme nedeni oranları diğer mesleklere göre daha yüksektir. Fitnis Eğitmeni mesleğinde ise yüzde 87,2 ile işe başvuru yapılmaması ilk sırada yer almaktadır. Acil Tıp Teknisyeni mesleğinde diğer mesleklerde olduğu gibi mesleki beceri ve iş tecrübesinin yanında yüksek oranlarda işe başvuru yapılmaması ve yüksek ücret talebi ile temininde güçlük çekildiği ortaya çıkmıştır. Bu sonuçtan hareketle söz konusu meslekte yetişmiş olan elemanların mesleki bilgilerinin arttırılması ve bu meslekte daha çok eleman ihtiyaç duyulduğu için eleman yetiştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca belirli bir eğitim seviyesi ve beceri gerektiren bu meslekte ücret taleplerinin yüksek olması doğal bir sonuçtur.

1.5. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Çalışma kapsamında 2018 yılının Nisan-Mayıs döneminde hangi mesleklerde, hangi sektörlerde ve hangi bölgelerde istihdamın nasıl değişeceğinin tahmini yapılmak istenmiştir. Bu bağlamda işverenlere bir yıl sonraki istihdam değişimlerini meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir. Mevsimsel etkileri ortadan kaldırmak için tam bir yıl sonrası sorulmuştur.

Türkiye genelinde 2018 Nisan-Mayıs dönemlerinde 2017 Nisan-Mayıs dönemine göre istihdamın yüzde 6,4 artacağı beklenmektedir. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 10,9, 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 8,3, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 3,2 olacağı tahmin edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça istihdam artış beklentisi düşmektedir. 2015 yılında Türkiye geneli net istihdam artış oranı yüzde 5,1 olarak tahmin edilmiş, 2016 yılında Türkiye geneli net istihdam artış oranı yüzde 5,5 olarak tahmin edilmiş ve 2017 yılında Türkiye geneli net istihdam artış oranı tahmini yüzde 6,4 olarak gerçekleşmiştir. Yıllara göre net istihdam artış oranı tahminlerinde bir yükselme olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 35: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektör	2-9 İstihdamlı		10-19 İstihdamlı		20+ İstihdamlı		2+ İstihdamlı	
	Net İstihdam Değişimi	NİDO	Net İstihdam Değişimi	NİDO	Net İstihdam Değişimi	NİDO	Net İstihdam Değişimi	NİDO
İmalat	83.303	13,7%	23.084	8,5%	67.826	3,1%	174.213	5,6%
Toptan ve perakende ticaret	120.705	11,4%	12.473	4,3%	23.507	3,1%	156.685	7,4%
İnşaat	53.037	14,4%	31.952	22,7%	35.134	7,1%	120.123	12,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	26.722	8,1%	5.951	9,0%	6.896	3,5%	39.569	6,7%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	22.492	8,1%	6.749	7,0%	8.008	2,6%	37.249	5,5%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	9.828	11,6%	3.315	11,2%	22.892	4,0%	36.035	5,3%
Ulaştırma ve depolama	18.378	6,6%	2.985	3,6%	6.311	2,0%	27.674	4,1%
Diğer hizmet faaliyetleri	9.289	8,1%	1.996	6,5%	1.295	2,1%	12.580	6,1%
Bilgi ve iletişim	7.437	16,9%	942	5,3%	2.697	2,5%	11.076	6,5%
Gayrimenkul faaliyetleri	7.603	16,6%	623	5,4%	720	2,6%	8.946	10,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	3.085	6,4%	948	4,5%	4.166	2,2%	8.200	3,2%
Eğitim	2.552	5,1%	1.760	3,5%	2.123	1,3%	6.436	2,5%
Madencilik ve taş ocaklığı	1.145	12,6%	757	9,5%	2.813	4,8%	4.715	6,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	3.179	7,1%	148	1,3%	141	0,1%	3.468	2,0%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1.778	7,8%	218	3,6%	3	0,0%	1.998	3,6%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileş. faal.	1.328	19,0%	204	7,8%	272	0,8%	1.804	4,3%
Elektrik, gaz, buhar ve iklim. Üret. ve dağıtım.	240	6,3%	50	1,8%	-212	0,4%	78	0,1%
Genel Toplam	372.101	10,9%	94.156	8,3%	184.591	3,2%	650.849	6,4%

Kaynak: İPA 2017

Sektörlere göre net istihdam değişimi incelendiğinde 20 ve daha fazla istihdamlı Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım sektörü hariç tüm sektörlerde artış beklentisinin olduğu gözlemlenmektedir. Sayısal olarak en çok artış geçen sene olduğu gibi İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ve İnşaat sektörlerinde beklenmektedir. Bu üç sektördeki net istihdam artış beklentisinin toplamı 451 bin 20 kişi ile Türkiye'deki net artış beklentisinin yüzde 69,3'ünü oluşturmaktadır. En az artış beklentisi geçen sene olduğu gibi yine Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor, Su Temini; Kanalizasyon Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım sektörlerinde beklenmektedir. Bu üç sektördeki net istihdam artış beklentisinin toplamı 3 bin 880'dir. En çok ve en az istihdam artışı bekleyen sektörler incelendiğinde çalışan sayıları ile orantılı olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile en çok istihdam artışı bekleyen sektör olan İmalat sektörü çalışan sayısı bakımından birinci sıradadır. Bu sebepten istihdam değişimini yorumlarken Net İstihdam Değişim Oranından (NİDO) ve büyüklük kırımlarından faydalanmak daha doğru yorumlar yapmamıza yardımcı olacaktır. İstihdam azalışı beklenen sektör bulunmamaktadır.

2-9 arası istihdamlı işverenlerde Türkiye geneli NİDO yüzde 10,9 olarak gerçekleşmiştir. 2-9 arası istihdama sahip hiçbir sektörde istihdam azalışı beklenmemektedir. 2-9 arası istihdamlı işverenlerde en yüksek NİDO'ya yüzde 19 ile Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektörünün sahip olduğu görülmektedir. 2016 yılında 2-9 arası istihdama sahip Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektörünün NİDO'su yüzde 17,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu yıl istihdam artış beklentisinin daha da arttığı görülmektedir. En düşük NİDO'ya ise yüzde 5,1 ile Eğitim sektörü sahiptir.

10-19 arası istihdamlı işverenlerde Türkiye geneli NİDO yüzde 8,3 olarak gerçekleşmiştir. 10-19 arası istihdama sahip hiçbir sektörde istihdam azalışı beklenmemektedir. 10-19 arası istihdamlı işverenlerde en yüksek NİDO'ya yüzde 22,7 ile geçen sene olduğu gibi İnşaat sektörünün sahip olduğu görülmektedir. En düşük NİDO ise yüzde 1,3 ile Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörü sahiptir.

20 ve daha fazla istihdamlı işverenlerde Türkiye geneli NİDO yüzde 3,2 olarak gerçekleşmiştir. 20 ve daha fazla istihdama sahip Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım sektöründe yüzde 0,4 gibi çok küçük bir oranla istihdam azalışı beklenmektedir. 20 ve daha fazla istihdamlı işverenlerde en yüksek NİDO'ya yüzde 7,1 ile İnşaat sektörünün sahip olduğu görülmektedir. En düşük NİDO'ya ise yüzde -0,4 ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım Sektörü sahiptir.

Sektörler işveren büyüklüklerine göre incelendiğinde küçük işverenlerin büyük işverenlere göre daha çok istihdam artışı beklediği görülmektedir.

Tablo 36: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek Grubu	2-9 İstihdamlı		10-19 İstihdamlı		20+ İstihdamlı		2+ İstihdamlı	
	Net İstihdam Değişimi	NİDO	Net İstihdam Değişimi	NİDO	Net İstihdam Değişimi	NİDO	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	112.531	21,5%	34.574	18,2%	44.665	4,8%	191.769	11,6%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	60.640	13,6%	13.892	8,0%	42.380	3,9%	116.913	6,8%
Hizmet ve Satış Elemanları	60.341	9,3%	13.640	7,5%	25.994	3,7%	99.975	6,5%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	44.393	10,5%	14.137	8,9%	40.515	4,3%	99.045	6,5%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	48.247	16,1%	7.895	7,9%	8.992	1,6%	65.134	6,8%
Profesyonel Meslek Mensupları	26.780	5,2%	5.399	3,6%	11.172	1,7%	43.352	3,3%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	16.017	5,6%	4.248	3,3%	9.346	1,6%	29.611	2,9%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	2.927	24,5%	156	4,0%	1.024	3,6%	4.106	9,3%
Yöneticiler	226	0,1%	215	0,4%	503	0,3%	944	0,2%
Genel Toplam	372.101	10,9%	94.156	8,3%	184.591	3,2%	650.849	6,4%

Kaynak: İPA 2017

Meslek gruplarına göre net istihdam değişimi incelendiğinde tüm meslek gruplarında artış olacağı yönünde beklenti olduğu gözlemlenmektedir. Sayısal olarak en çok artış Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek gruplarında beklenmektedir. Bu üç meslek grubunun net istihdam artış beklentisinin toplamı 408 bin 657 kişi ile Türkiye'deki net artışın yüzde 62,8'ini oluşturmaktadır ve bu oran hemen hemen geçen sene ile aynıdır. En az artış beklentisi ise Yöneticiler, Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları ile Büro Hizmetlerinde Çalışanlar meslek gruplarında beklenmektedir. Bu üç meslek grubundaki net istihdam artış beklentisinin toplamı 34.661 ile Türkiye'deki net artışın yüzde 12,4'ünü oluşturmaktadır.

Meslek gruplarında NİDO incelenecek olursa 2-9 arası istihdama sahip işverenlerden en yüksek NİDO'ya yüzde 24,5 ile Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubu sahiptir bu meslek grubunu yüzde 21,5 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubu takip etmektedir. 2-9 arası istihdama sahip işverenlerden en küçük NİDO'ya yüzde 0,1 oranı ile Yöneticiler meslek grubu sahiptir. Küçük ölçekli işyerinde Yönetici pozisyonunda olanlar işyeri sahipleri oldukları için bu meslek grubunda çok fazla artış öngörülmemektedir.

10-19 arası istihdama sahip işverenlerden en büyük NİDO'ya yüzde 18,2 ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubu sahiptir. 10-19 arası istihdama sahip işverenlerden en küçük NİDO yüzde 0,4 ile Yöneticiler meslek grubu sahiptir.

20 ve daha fazla istihdama sahip işverenlerden en büyük NİDO'ya yüzde 4,8 ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubu sahiptir. Bu meslek grubunu yüzde 4,3 ile Nitelik Gerektirmeyen meslek grubu takip etmektedir. 20 ve daha fazla istihdama sahip işverenlerden en küçük NİDO'ya yüzde 0,3 ile Yöneticiler meslek grubu sahiptir.

Tablo 37: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

2+ İstihdamlı	
Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Satış Danışmanı	Satış Görevlisi
İnşaat İşçisi	Formacı (Çorap)
Makineci (Dikiş)	Elektrik Tesisat Ustası
Garson (Servis Elemanı)	İşletmeci
Beden İşçisi (Genel)	Satış Temsilcisi (Endüstriyel Ürünler)
Pazarlamacı	Boyama-Yıkama Makinesi Operatörü (Kumaş)
Beden İşçisi (İnşaat)	Traktör Şoförü
Şoför-Yük Taşıma	Termik Santral Makineleri Teknikeri
Temizlik Görevlisi	Diğer Üst Düzey Yöneticiler
Elektrikçi Genel	Bekçi

Kaynak: İPA 2017

Türkiye genelinde en fazla İstihdam artış beklentisinin Satış Danışmanı, İnşaat İşçisi ve Makineci (Dikiş) mesleklerinde olduğu görülmektedir. Bu mesleklerin tüm büyüklük gruplarında en çok istihdam artışı beklenen meslekler içerisinde yer aldığı aşağıdaki tabloda görülmektedir. Temizlik Görevlisi ve Satış Danışmanı hariç diğer meslekler bir önceki sene için de artış beklenen mesleklerdir. Türkiye genelinde en fazla İstihdam azalış beklentisinin Satış Görevlisi, Formacı (Çorap) ve Elektrik Tesisat Ustası mesleklerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 38: İşyeri Büyüklüklerine Göre En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

2-9 İstihdamlı		10-19 İstihdamlı		20+ İstihdamlı	
Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Satış Danışmanı	Satış Görevlisi	İnşaat İşçisi	Büro Memuru (İdari İşler)	Temizlik Görevlisi	Elektrik Tesisat Ustası
Makineci (Dikiş)	Formacı (Çorap)	Garson (Servis Elemanı)	Ziraat Mühendisi	İnşaat İşçisi	Destek Personeli (Yardımcı Hizmetler)
İnşaat İşçisi	İş Güvenliği Uzmanı (Tehlikeli Sınıf-B)	İnşaat Elemanları Kalıpcısı (Elle)	Sevkiyat Görevlisi	Güvenlik Görevlisi	Boyama-Yıkama Makinesi Operatörü (Kumaş)
Pazarlamacı	İşletmeci	Şoför-Yük Taşıma	İnşaat Mühendisi	Beden İşçisi (Genel)	Termik Santral Makineleri Teknikeri
Garson (Servis Elemanı)	Satış Temsilcisi (Endüstriyel Ürünler)	Gaz Altı Kaynakçısı	Tatlı Ustası (Dökme)	Makineci (Dikiş)	Bilgisayar Teknolojisi Teknikeri
Beden İşçisi (Genel)	Traktör Şoförü	Sıvacı	Kesimhane İşçisi	Beden İşçisi (İnşaat)	Mekanik Bakım Ve Onarımcısı (Motorlu Taşıtlar Hariç)
Elektrikçi (Genel)	Bekçi	Beden İşçisi (Genel)	Kapı Montaj İşçisi	Satış Danışmanı	Bankacılık Meslek Elemanı
Şoför-Yük Taşıma	Diğer Üst Düzey Yöneticiler	İnşaat Boyacısı/Boyacı	Diğer Taşımacılar	Garson (Servis Elemanı)	Yıkama Ve Ayıklama İşçisi (Meyve Sebze) (Elle)
İnşaat Ustası	İş Makineleri Operatörü	Beden İşçisi (İnşaat)	İnşaat Kalıpcısı (Ahşap)	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Elektrik Tesis İşletme Bakım İşçisi
Ahşap Mobilya İmalatçısı	İşyeri Hekimi	Temizlik Görevlisi	Balık Temizleme İşçisi	Şoför-Yük Taşıma	Satış Nezaretçisi (Toptan Ticaret)

Kaynak: İPA 2017

En fazla istihdam artış ve azalışı beklenen meslekler işyeri büyüklüğüne göre incelendiğinde 2-9 arası istihdama sahip işverenlerde Satış Danışmanı ve Makineci(Dikiş) mesleklerinde en fazla artış beklendiği, Satış Görevlisi ve Formacı(Çorap) mesleklerinde ise en fazla azalış beklendiği görülmektedir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde İnşaat İşçisi, Garson ve İnşaat Elemanları Kalıpcısı (Elle) meslekleri en fazla istihdam artışı beklenen meslekler olurken, en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler ise Büro Memuru, Ziraat Mühendisi ve Sevkiyat Görevlisi mesleklerinde öngörülmektedir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde Temizlik Görevlisi, İnşaat İşçisi ve Güvenlik Görevlisi meslekleri en fazla istihdam artışı beklenen meslekler olurken, en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler ise Elektrik Tesisat Ustası, Destek Personeli ve Boyama-Yıkama Makinesi Operatörü mesleklerinde öngörülmektedir.

Tüm büyüklük düzeylerinde en fazla artış beklenen mesleklerde İnşaat sektörüyle ilişkili mesleklerin yer aldığı görülmektedir. Bu durum Tablo 51’de yer alan Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi verilerinde en yüksek NİDO oranına tüm büyüklük düzeylerinde İnşaat sektörünün sahip olduğu bilgisiyle değerlendirildiğinde sonuçların tutarlı olduğunu göstermektedir.

Ayrıca net istihdam azalışı beklenen mesleklerde 10-19 arası ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde nitelikli mesleklerin olduğu dikkat çekmektedir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde Ziraat Mühendisi, İnşaat Mühendisi gibi yüksek eğitim düzeyine sahip meslekler bulunmaktadır. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde de Bilgisayar Teknolojisi Teknikeri, Bankacılık Meslek Elemanı gibi yüksek eğitim düzeyine sahip meslekler olduğu görülmektedir.

The map displays the following data for each province (Province Name, Percentage):

Province	Percentage (%)
Ağrı	17,6
Van	10,3
Artvin	1,1
Sinop	1,2
Kastamonu	9,3
Çankırı	7,4
Yozgat	6,6
Malatya	7,1
Adıyaman	7,9
Şırnak	9,4
İğdır	4,8
Ağrı	17,6
Van	3,9
Bitlis	6,8
Silvan	7,7
Siirt	7,7
Batman	4,6
Mardin	2,8
Şanlıurfa	5,7
Gaziantep	4,4
Kilis	2,9
Osmaniye	6,2
Adana	2,8
Mersin	3,3
Karaman	5,5
Antalya	3,3
Burdur	8,5
Isparta	6,6
Denizli	2,5
Muğla	2,5
Aydın	5,4
Izmir	2,4
Manisa	2,4
Kütahya	3,2
Uşak	4,4
Afyonkarahisar	3,9
Eskişehir	2,0
Bilecik	4,3
Bursa	3,7
Çanakkale	1,7
Balıkesir	4,0
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
Kırşehir	3,1
Nevşehir	2,7
Aksaray	2,7
Konya	5,2
Kayseri	4,0
Yozgat	6,6
Çorum	3,9
Kırıkkale	2,8
K	

- ☐ 0 ve altı NİDO'ya sahip iller
- ☐ 0 - 3,25 arası NİDO'ya sahip iller
- ☐ 3,26 – 6,49 arası NİDO'ya sahip iller
- ☐ 6,50 – 10 arası NİDO'ya sahip iller
- ☐ 10 ve üzeri NİDO'ya sahip iller

Haritada yer alan 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için illere göre net istihdam değişim oranları incelendiğinde en yüksek NİDO'ya yüzde 17,6 ile Ağrı'nın daha sonra yüzde 14,4 ile Tokat'ın sahip olduğu görülmektedir. Ağrı ilinde meslek düzeyinde en fazla net istihdam değişimi Temizlik Görevlisi, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi ve Şöför-Yük Taşıma mesleklerindedir. Tokat ilinde ise Makineci (Dikiş), Garson(Servis Elemanı) ve Satış Danışmanı mesleklerindedir.

Kırıkkale ilinde ise net istihdam azalış beklentisinin olduğu görülmektedir. Türkiye geneli NİDO yüzde 3,2 olduğu göz önüne alındığında 56 il Türkiye ortalamasına eşit ya da üzerinde, 25 il ise Türkiye ortalamasının altında NİDO'ya sahip olduğu görülmektedir. İzmir ve İstanbul gibi sanayisi gelişmiş şehirlerimiz Türkiye geneli NİDO'nun altında kalmıştır.

Tablo 39: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri

SEKTÖRLER	Artış	Azalış	Fikrim Yok	Değişmeyecek
Madencilik ve taş ocakçılığı	16,3%	1,7%	46,1%	35,9%
İmalat	20,4%	1,9%	43,4%	34,3%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	9,2%	2,1%	37,8%	50,9%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	17,2%	2,2%	41,1%	39,5%
İnşaat	19,2%	2,3%	46,8%	31,8%
Toptan ve perakende ticaret	16,3%	1,8%	39,5%	42,5%
Ulaştırma ve depolama	11,5%	2,4%	43,1%	43,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	14,2%	2,4%	44,4%	39,0%
Bilgi ve iletişim	22,1%	2,9%	38,7%	36,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	13,7%	4,0%	34,9%	47,5%
Gayrimenkul faaliyetleri	16,1%	2,2%	37,6%	44,1%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	13,2%	2,3%	35,7%	48,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	21,6%	1,1%	42,4%	34,8%
Eğitim	17,4%	4,1%	41,6%	36,9%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	14,1%	1,4%	29,3%	55,2%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	10,8%	1,4%	35,5%	52,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	15,9%	2,9%	38,6%	42,6%
Genel Toplam	16,5%	2,1%	41,1%	40,3%

Kaynak: İPA 2017

Türkiye'deki 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin bir yıl sonra istihdamdaki değişim beklentileri incelendiğinde, işverenlerin yüzde 40,3'ü istihdamında bir değişim olmayacağını ve yüzde 41,1'i istihdam beklentisinde herhangi bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir. Başka bir ifade ile her 5 işverenimizden 2'sinin geleceği ait bir öngörüsü bulunmamaktadır. Değişim olmayacağını düşünen ve herhangi bir öngöründe bulunamayan işverenlerin toplam işverenlerin yüzde 81'inini oluşturduğu görülmüştür. İşverenlerin yüzde 16,5'inin artış beklediğini beyan ettiği görülürken yüzde 2,1'i ise azalış beklediğini beyan etmiştir. Bir önceki yıl ile kıyaslandığından genel toplam oranları neredeyse hiç değişim göstermemiştir.

İşverenlerin gelecek dönem istihdam beklentileri incelendiğinde en yüksek oranda artış bekleyen işverenlerin sırasıyla Bilgi ve İletişim, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ve İmalat sektörlerinde olduğu görülmektedir. Ayrıca İmalat, İnşaat, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile Bilgi ve İletişim sektöründe yer alan her 5 işverenden biri gelecek dönemde istihdam artışı beklemektedir. Finans ve Sigorta Sektöründe bulunan işverenlerin yüzde 4'ü, Eğitim sektöründe bulunan işverenlerin yüzde 4,1'i istihdam azalışı beklemektedir.

SONUÇ

2008 yılından itibaren tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik krizin işgücü piyasaları üzerindeki olumsuz sonuçları günümüze kadar yansımıştır. Küresel ekonomik kriz sonrasında dünyadaki toplam işsiz sayısı önemli ölçüde artmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün verilerine göre dünyadaki işsiz sayısı 2007 yılında 169,7 milyon iken, 2017 yılında 197,7 milyona yükselmiştir. İşsiz sayısının 2017 yılsonu itibariyle 201 milyonu aşması beklenmektedir. Küresel işsizlik oranının 2017 yılında 0,1 puanlık artış ile 5,8'e çıkması öngörülmektedir. Ayrıca işgücündeki artış işgücü talebinden fazla olarak devam ettiği için 2018 yılında işsiz sayısının 2,7 milyon artması beklenmektedir. Devam eden jeopolitik belirsizlikler, yavaşlayan yapısal reformlar ve küresel piyasalardaki yetersiz talep nedeniyle yeni yatırımlar için iş dünyası çekingen davranmakta ve yatırımlardaki yavaşlama eğilimi küresel ekonomiyi ve dolayısıyla da işgücü piyasasını da olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Dünyadaki bu olumsuz görünümün yanında ülkemiz işgücü piyasasına baktığımızda; Dünya ekonomisinde ve işgücü piyasasında yaşanan durgun seyrin yanında bölgemizde yaşanan siyasi gerilimler ve 15 Temmuz gecesi yaşanan kanlı darbe girişiminin ülkemizi ve işgücü piyasamızı olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Bunun yanında özellikle; Irak ve Suriye kaynaklı jeopolitik risklerin yanında Türkiye'nin en önemli ihracat pazarı olan Avrupa Birliği'nde çevre ülkelerden kaynaklı yaşanan ekonomik gelişmeler, ihracat ve işgücü piyasası üzerinde baskı yaratmıştır.

Bu gelişmelere rağmen; Türkiye, 2007 yılına kıyasla 2016 yılında Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkeler arasında işgücüne katılma oranını en fazla arttıran ülkedir. Türkiye, 2007 yılına kıyasla 2016 yılında Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkeler arasında istihdam oranını en fazla arttıran dördüncü ülkedir. Yine OECD verilerine göre Türkiye, 2008-2016 döneminde yüzde 5,8 puanlık istihdam artış oranıyla OECD üyesi ülkeler arasında dördüncü, Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkeler arasında ikinci sırada yer almıştır. Bu dönemde Avro Alanı ve Avrupa Birliği'nde istihdam kayıpları yaşanmasına rağmen Türkiye'de güçlü ve istikrarlı bir istihdam artışı yaşanmıştır.

Kriz dönemini almış olduğu tedbirler ile birçok ülkeye göre daha az kayıp ile geçiren Türkiye'de EUROSTAT verilerine göre 2012 yılında işsizlik oranı yüzde 8,4 ile son yılların en düşük seviyesine ulaştıktan sonra yukarıda vurguladığımız nedenlerle de tekrar artmaya başlamıştır. 2017 yılında da işsizlik oranındaki artış devam etmektedir. 2018-2020 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program hedeflerinde 2020 yılı için işsizlik oranının yüzde 9,6 olacağı öngörülmektedir. Yine OVP'de 2020'de işgücüne katılma oranının yüzde 54,7 olacağı öngörülmektedir. Görüldüğü üzere istihdamın korunması ve işsizliğin azaltılması önümüzdeki dönemlerde de hassasiyet gösterilmesi gereken bir konu olacaktır.

İstihdamın arttırılması, işsizliğin azaltılması için karar alıcıların işgücü piyasası politikalarına yön verirken kullandıkları en büyük kaynaklarından biri işgücü piyasası verileridir. İşgücü piyasasının arz

yönüne ilişkin veriler ağırlıklı olarak TÜİK'in yapmış olduğu "Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi" sonuçlarından elde edilmektedir. İşgücü piyasasının talep tarafına ilişkin ise en kapsamlı veri üreten çalışma Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Araştırmalarıdır. Ulusal İstihdam Stratejisi, 10. Kalkınma Planı, Türkiye Sanayi Strateji Belgesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Stratejisi ve Eylem Planı, Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı, İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem planı gibi makro politika belgelerinde İşgücü Piyasası Araştırmalarına ve bu çalışmadan elde edilecek sonuçlara yer verilmektedir.

Eğitim planlamasından, yatırım planlamasına; teşvik sistemlerinden, beşeri sermaye yatırımlarına; kariyer planlamasından, mesleki eğitim programlarına kadar bir dizi alanda temel politikaların belirlenip, politika belgelerinin hazırlanmasında en hayati konulardan biri işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespitidir. İŞKUR açısından en önemli özelliği hiç şüphesiz, ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün yetiştirilmesi amacıyla aktif işgücü programları (AİP) kapsamında düzenlenen mesleki eğitimlere yol gösterici yönüdür.

2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması'nın kapsamında 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerleri örneklem yöntemi ile Türkiye Geneli için sonuç üretilmiştir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri ise 77 ilde tamsayım, 4 ilde (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa) örneklem yöntemi ile hem il düzeyinde hem de Türkiye Geneli için sonuç veri üretilmiştir.

2017 yılı Türkiye İşgücü Piyasası Araştırması Sonuçlarına göre açık iş oranı yüzde 2,7 gibi yüksek sayılabilecek bir oranda tespit edilmiştir. İşgücü piyasasında genellikle nitelik ve beceri gerektiren mesleklerde eleman bulunmasında zorluk çekildiği görülmektedir. Bu mesleklerin yanında ara eleman açığı da dikkat çekmektedir. Mevcut çalışanların nitelik düzeyi düşük iken ihtiyaç duyulan mesleklerde aranılan nitelik düzeyi daha yüksektir.

Çalışma sonuçlarına göre her beş işyerinden birini eleman temin ederken güçlük çekmesi işgücü piyasasındaki arz ve talep arasında uyumsuzluk olduğunu göstermektedir. Geçen yıla göre eleman temininde güçlük çeken işyeri sayısında ve temininde güçlük çekilen kişi sayısında bir azalış söz konusu iken açık iş oranında ise değişmemiştir.

Türkiye işgücü piyasasının genelinde çalışanların ve işsizlerin eğitim durumlarının düşük olması işgücü piyasasını olumsuz etkilemektedir. Araştırma kapsamında eleman temininde güçlük çekilen mesleklerdeki güçlük çekilme nedeninin ağırlıklı olarak gerekli mesleki nitelik ve beceriye sahip eleman bulunamaması ile yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamamasının olması işgücü piyasasının aradığı nitelik ve özelliklerde eleman bulunmadığını ortaya koymaktadır. Önceki dönemlerde yapılan çalışmaların sonuçları da incelendiğinde mesleksizlik konusunda önemli gelişmeler görülmesine rağmen hala işsizlerin işgücü piyasasında aranılan/talep edilen nitelik ve becerilere sahip olmadığını göstermektedir. Beceri temelli çalışmalar yapılmalıdır. Eleman ihtiyacı duyulan mesleklerde aranan becerileri daha iyi analiz edip ortaya koyacak çalışmaların yapılması önemlidir.

Özellikle mesleki nitelik ve becerinin yanında tecrübenin de ön plana çıkması mesleki eğitimin önemini arttırmakla beraber teorinin yanında pratiğe dayalı eğitime dikkat çekmektedir. Bu alanda İŞKUR'un düzenlediği İşbaşı Eğitim Programları oldukça önemlidir. Bu programlara katılanlar hem işgücü piyasasında aranan meslek ve niteliği kazanmakta hem de iş tecrübelerini arttırmaktadırlar. İŞKUR İşbaşı Eğitim Programlarını son yıllarda arttırmıştır. Temininde güçlük çekilen mesleklerin azaltılması için Mesleki Eğitim Kurslarının yanı sıra İşbaşı Eğitim Programları da önemli bir aktif işgücü programıdır.

Son dönemlerde sektörel ve bölgesel analizler oldukça önem kazanmıştır. Özellikle politika belgelerinde sektörlerle yönelik özel hedefler, eylemler ve bölgesel politikalar belirlenmektedir. Ulusal İstihdam Stratejisinde de 7 sektör için eylemler ve hedefler belirlenmiştir. 2017 yılından itibaren işgücü piyasası araştırması sonuç raporları sektörel ve bölgesel verilere yönelik derlenmektedir. Bu analizler bölgelere ve sektörlerle yönelik istihdam artırıcı politikaların üretilmesine ve işsizliğin azaltılmasına oldukça faydalı olacaktır.

İşsizlik probleminin ortadan kaldırılması için işgücü arz ve talebinin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda da Türkiye için açık işlerin ve açık iş oranlarının sektörel ve mesleki olarak belirlenmesi çalışmalarına destek verilmelidir. Uluslararası standartlara uygun ülkemiz için "açık iş istatistikleri" yayınlanmalıdır. Bu şekilde ülkemizde işsizlere karşılık olarak kaç kişilik eleman talebi olduğu ortaya konulmalıdır.

İşsizlik olgusu incelendiğinde kadınların ereklere göre söz konusu problemi daha çok yaşadığı görülmektedir. Bu problemin çözümünde kadın işgücü talebinin belirlenmesi ve talep yapısının incelenmesi gerekmektedir. Bu bilgiler ışığında araştırma sonucuna bakıldığında part-time çalışanı olan işyerlerinde kadın istihdamının part-time çalışanı olmayan işyerlerine göre daha yüksek oranda olduğu görülmüştür. Kadın istihdamının artırılması çalışma sonuçlarının doğru okunması gerekmektedir.

İşsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılması için Ulusal düzeydeki politikaların yanında yerel düzeyde politikalara da ihtiyaç duyulmaktadır. İl istihdam Kurulları yerel düzeyde üretilcek politikalarda daha etkin rol almalıdır. İşgücü Piyasası Araştırmaları kapsamında her il için ayrı ayrı raporlar hazırlanmaktadır. Bu raporlar daha etkin kullanılmalıdır. İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarında bu çalışmanın sonuçları mutlaka ele alınmalıdır.

İl düzeyinde İşgücü Piyasasının arz yönüne ilişkin veriler yeterli düzeyde değildir. TÜİK tarafından il düzeyinde işgücü piyasası verileri üretilmelidir. 2017 işgücü piyasası araştırması sonuçlarına göre sektörel raporların yanında NUTS bölgelerine göre de raporlar hazırlanmaktadır. İşgücü piyasalarını etkileyen çok fazla faktör bulunmaktadır. Yerel politikalar oluşturulurken bölgesel işgücü piyasası raporları önemli bir katkı sunacaktır.

İşgücü Piyasası Araştırmaları mevcut durum ve kısa vadeli tahmin vermektedir. Bunun yanında orta vadede işgücü piyasasının ihtiyaçlarını ortaya koyacak çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar ile

orta vadede hangi mesleklerde elemana ihtiyaç duyulacağı ve bu mesleklerde ne tür becerilerin aranacağına yönelik bilgiler üretilmelidir. Bu çalışmalar ışığında meslek liselerinde, meslek yüksekokullarında ve üniversitelerde hangi bölümlerin açılması ya da hangi bölümlerin kapatılması gerektiğine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Çalışma sonucunda önümüzdeki dönemde istihdamın artacağı tahmin edilmiştir. İstihdamın artacağı öngörülen sektör ve meslekler için bugünden önlem alınmaya başlanmalı ve aktif istihdam politikaları etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Aynı şekilde istihdamdan kopacak işgücü de önceden göz önüne alınıp gerekli önlemler alınmalıdır.

Ülkemizde işgücü piyasası araştırmaları ve açık iş istatistikleri çalışmaları ile işgücü piyasasının talep yönünü ortaya koyan çalışmalar önemli bir seviyeye gelmiştir. Bundan sonraki aşama bu çalışmaların sonuçlarının doğru analiz edilerek politika ve eylemlere dönüştürülmesidir.

KAYNAKÇA

2017-2019 Orta Vadeli Plan.

EUROSTAT veri tabanı.

Küresel İstihdam ve Sosyal Görünüm Raporu – Trendler 2017, ILO.

OECD veri tabanı.

Organization for Economic Co-operation and Development, Geçici Ekonomik Görünüm, Şubat 2016.

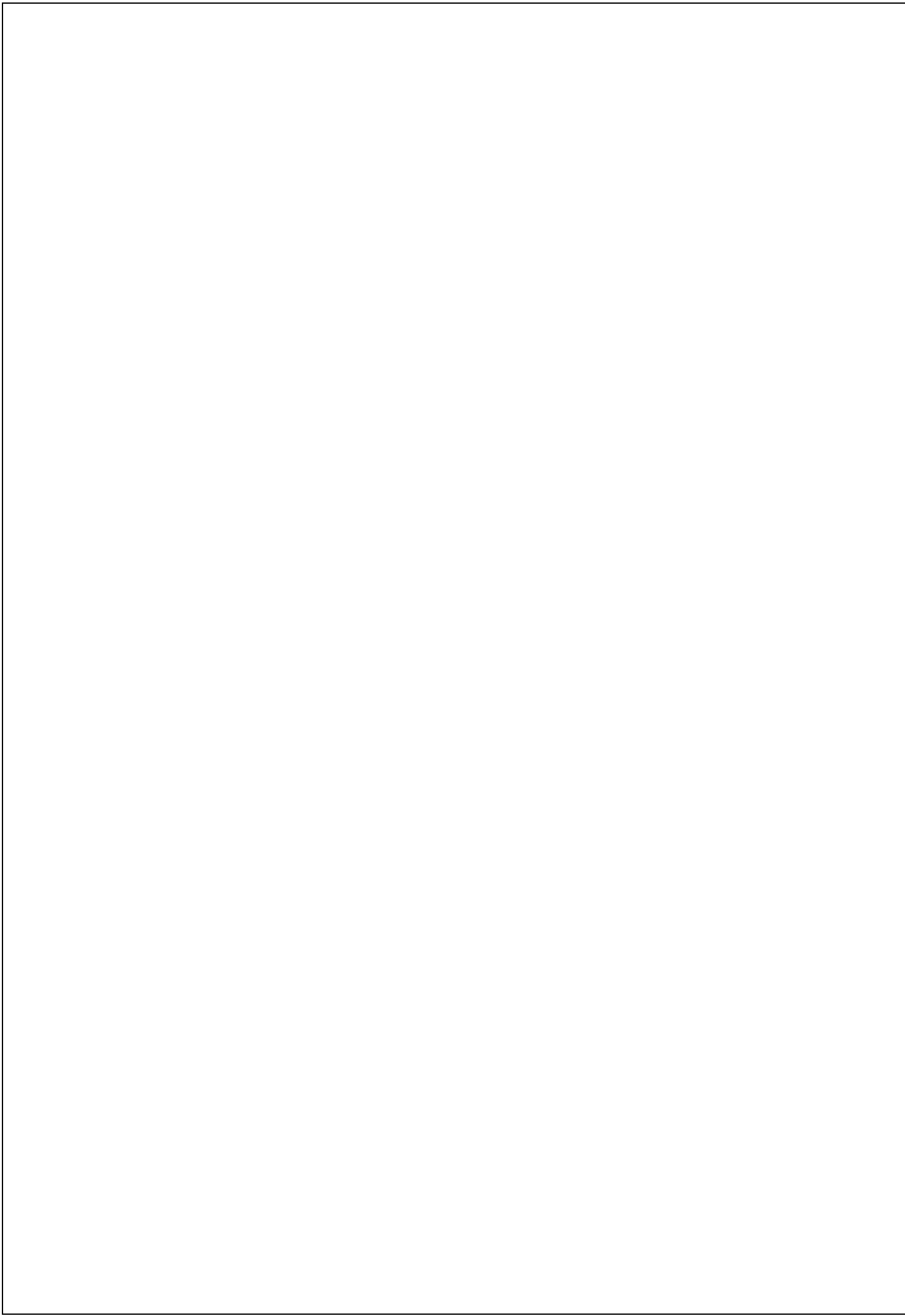
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2014.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2015.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2016.

World Bank, Good Jobs in Turkey, 2012.

<https://www.oecd.org/cfe/smes/33705673.pdf>

EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI

İl Adı	2_9	10_19	20+	Genel Toplam
ADANA	279	96	2.236	2.611
ADIYAMAN	28	18	385	431
AFYONKARAHİSAR	82	35	675	792
AĞRI	12	9	219	240
AKSARAY	34	15	371	420
AMASYA	38	21	270	329
ANKARA	1.135	501	6.292	7.928
ANTALYA	535	181	3.472	4.188
ARDAHAN	4	65	23	92
ARTVİN	23	4	120	147
AYDIN	152	54	1.042	1.248
BALIKESİR	143	64	1.046	1.253
BARTIN	27	4	249	280
BATMAN	22	29	662	713
BAYBURT	8	68	40	116
BİLECİK	36	12	253	301
BİNGÖL	4	10	254	268
BİTLİS	13	6	219	238
BOLU	39	10	310	359
BURDUR	30	17	243	290
BURSA	512	177	4.136	4.825
ÇANAKKALE	78	27	445	550
ÇANKIRI	15	6	127	148
ÇORUM	39	19	491	549
DENİZLİ	176	58	1.542	1.776
DİYARBAKIR	80	58	1.347	1.485
DÜZCE	46	20	449	515
EDİRNE	56	20	307	383
ELAZIĞ	39	26	585	650
ERZİNCAN	22	14	153	189
ERZURUM	55	23	522	600
ESKİŞEHİR	132	52	1.019	1.203
GAZİANTEP	230	76	1.856	2.162
GİRESUN	29	15	352	396
GÜMÜŞHANE	9	110	72	191
HAKKARİ	8	114	79	201
HATAY	148	44	1.088	1.280
IĞDIR	15	4	110	129
ISPARTA	70	21	341	432
İSTANBUL	3.754	1534	6.862	12.150
İZMİR	855	270	4.816	5.941
KAHRAMANMARAŞ	69	49	945	1.063

KARABÜK	36	5	273	314
KARAMAN	25	15	231	271
KARS	13	189	107	309
KASTAMONU	40	18	293	351
KAYSERİ	197	70	1.726	1.993
KIRIKKALE	35	9	215	259
KIRKLARELİ	51	19	354	424
KIRŞEHİR	15	11	153	179
KİLİS	6	98	68	172
KOCAELİ	266	111	3.296	3.673
KONYA	265	85	2.388	2.738
KÜTAHYA	61	25	535	621
MALATYA	57	28	696	781
MANİSA	151	57	1253	1.461
MARDİN	23	38	662	723
MERSİN	227	89	1.997	2.313
MUĞLA	229	72	1.123	1.424
MUŞ	10	11	219	240
NEVŞEHİR	34	23	352	409
NİĞDE	36	19	263	318
ORDU	81	26	594	701
OSMANİYE	41	17	379	437
RİZE	42	25	319	386
SAKARYA	133	47	1.030	1.210
SAMSUN	153	55	1.123	1.331
SIİRT	10	4	197	211
SİNOP	25	11	152	188
SİVAS	56	28	578	662
ŞANLIURFA	65	62	1.351	1.478
ŞIRNAK	9	12	294	315
TEKİRDAĞ	154	64	1.407	1.625
TOKAT	39	27	411	477
TRABZON	101	52	1.105	1.258
TUNCELİ	3	73	50	126
UŞAK	37	18	440	495
VAN	37	26	527	590
YALOVA	47	9	347	403
YOZGAT	31	14	216	261
ZONGULDAK	71	17	472	560
Türkiye	11.993	5.535	73.221	90.749

